

Tisdagen den 14 januari

Kl. 13.00–15.58
18.00–20.40

§ 1 Justering av protokoll

Protokollen för den 29 november samt för den 2–6, 9–13 och 16–19 december justerades.

§ 2 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Andre vice talmannen anmälde
att *David Josefsson* (M) återtagit sin plats i riksdagen från och med den 21 december 2024, varigenom uppdraget som ersättare upphört för Åsa Hartzell (M) och
att *Camilla Brunsberg* (M) återtagit sin plats i riksdagen från och med den 13 januari, varigenom uppdraget som ersättare upphört för Åsa Coenraads (M).

§ 3 Anmälan om ersättare

Andre vice talmannen anmälde
att *Fredrik Stenberg* (S) inträtt som ersättare för Åsa Karlsson (S) under tiden för hennes ledighet den 10 januari–3 april,
att *Daniel Lönn* (SD) inträtt som ersättare för Anna-Lena Hedberg (SD) under tiden för hennes ledighet den 13 januari–16 februari,
att *Björn Petersson* (S) inträtt som ersättare för Tomas Kronståhl (S) under tiden för hans ledighet den 14 januari–30 mars,
att *Lars Jilmstad* (M) skulle tjänstgöra som ersättare för Fredrik Kärrholm (M) under tiden för hans ledighet den 11 februari–9 maj,
att *Marcus Andersson* (S) skulle tjänstgöra som ersättare för Ida Eke-roth Clausson (S) under tiden för hennes ledighet den 16 februari–9 november och
att *Fredrik Saweståhl* (M) skulle tjänstgöra som ersättare för Magdalena Thuresson (M) under tiden för hennes ledighet den 14 april–11 maj.

§ 4 Anmälan om kompletteringsval

Andre vice talmannen meddelade

att Socialdemokraternas partigrupp anmält Marcus Andersson som suppleant i skatteutskottet under Ida Ekeröth Claussons ledighet, Björn Petersson som suppleant i socialförsäkringsutskottet och i miljö- och jordbruksutskottet under Tomas Kronståhls ledighet samt Fredrik Stenberg som suppleant i trafikutskottet under Åsa Karlssons ledighet,

att Sverigedemokraternas partigrupp anmält Daniel Lönn som suppleant i socialutskottet, i kulturutskottet och i EU-nämnden under Anna-Lena Hedbergs ledighet,

att Moderaternas partigrupp anmält Lars Jilmstad som suppleant i justitieutskottet under Fredrik Kärrholms ledighet och Fredrik Saweståhl som suppleant i utrikesutskottet under Magdalena Thuressons ledighet samt

att Miljöpartiets partigrupp anmält Katarina Luhr som suppleant i miljö- och jordbruksutskottet.

Andre vice talmannen förklarade vald till

suppleant i miljö- och jordbruksutskottet
Katarina Luhr (MP)

Andre vice talmannen förklarade vald *under tiden den 16 februari–9 november* till

suppleant i skatteutskottet
Marcus Andersson (S)

Andre vice talmannen förklarade vald *under tiden den 11 februari–9 maj* till

suppleant i justitieutskottet
Lars Jilmstad (M)

Andre vice talmannen förklarade vald *under tiden den 14 april–11 maj* till

suppleant i utrikesutskottet
Fredrik Saweståhl (M)

Andre vice talmannen förklarade vald *under tiden den 14 januari–30 mars* till

suppleant i socialförsäkringsutskottet
Björn Petersson (S)

suppleant i miljö- och jordbruksutskottet
Björn Petersson (S)

Andre vice talmannen förklarade vald *under tiden den 14 januari–16 februari* till

Prot. 2024/25:55
14 januari

suppleant i socialutskottet
Daniel Lönn (SD)

suppleant i kulturutskottet
Daniel Lönn (SD)

suppleant i EU-nämnden
Daniel Lönn (SD)

Andre vice talmannen förklarade vald *under tiden den 14 januari–3 april* till

suppleant i trafikutskottet
Fredrik Stenberg (S)

§ 5 Meddelande om statsministerns frågestund

Andre vice talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 16 januari kl. 14.00* skulle frågor besvaras av statsminister Ulf Kristersson (M).

§ 6 Meddelande om återrapportering från Europeiska rådets möte den 19 december

Andre vice talmannen meddelade att *onsdagen den 15 januari kl. 14.30* skulle återrapportering från Europeiska rådets möte den 19 december äga rum.

§ 7 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2024/25:291

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:291 Iran

av Alexandra Völker (S)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 23 januari 2025.

Skälet till dröjsmålet är att utrikesministern har andra åtaganden.

Stockholm den 13 januari 2025

Utrikesdepartementet

Maria Malmer Stenergard (M)

Enligt uppdrag

Klas Molin

Expeditionschef

Interpellation 2024/25:292

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:292 Etiopien

av Alexandra Völker (S)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 23 januari 2025.

Skälet till dröjsmålet är att utrikesministern har andra åtaganden.

Stockholm den 13 januari 2025

Utrikesdepartementet

Maria Malmer Stenergård (M)

Enligt uppdrag

Klas Molin

Expeditionschef

Interpellation 2024/25:293

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:293 Den havsbaserade vindkraftens framtid

av Linus Lakso (MP)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 11 februari.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 9 januari 2025

Klimat- och näringslivsdepartementet

Ebba Busch (KD)

Enligt uppdrag

Maria Åhrling

Expeditionschef

Interpellation 2024/25:294

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:294 Besöksnäringen

av Isak From (S)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 30 januari 2025.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 27 december 2024

Klimat- och näringslivsdepartementet

Ebba Busch (KD)

Enligt uppdrag

Maria Åhrling

Expeditionschef

Interpellation 2024/25:296

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:296 Försäljning av AB Svensk Bilprovning

av Isak From (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 28 januari 2025.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 9 januari 2025
Finansdepartementet
Elisabeth Svantesson (M)
Enligt uppdrag
Elisabeth Sundin
Ämnesråd

Prot. 2024/25:55
14 januari

Interpellation 2024/25:298

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:298 ICC:s arresteringsorder mot Benjamin Netanyahu
av Håkan Svenneling (V)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 24 januari 2025.

Skälet till dröjsmålet är att utrikesministern har andra åtaganden.

Stockholm den 13 januari 2025

Utrikesdepartementet

Maria Malmer Stenergard (M)

Enligt uppdrag

Klas Molin

Expeditionschef

Interpellation 2024/25:299

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:299 Förbudet av UNRWA
av Jacob Risberg (MP)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 24 januari 2025.

Skälet till dröjsmålet är att utrikesministern har andra åtaganden.

Stockholm den 13 januari 2025

Utrikesdepartementet

Maria Malmer Stenergard (M)

Enligt uppdrag

Klas Molin

Expeditionschef

Interpellation 2024/25:302

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:302 Nedläggning av det svenska kvinnliga medlingsnätverket

av Linnéa Wickman (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 31 januari 2025.

Skälet till dröjsmålet är att Statsrådet Dousa har andra åtaganden.

Stockholm den 13 januari 2025

Utrikesdepartementet

Benjamin Dousa (M)

Enligt uppdrag

Klas Molin

Expeditionschef

Interpellation 2024/25:303

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:303 Sveriges samarbete med ICC
av Morgan Johansson (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 24 januari 2025.

Skälet till dröjsmålet är att utrikesministern har andra åtaganden.

Stockholm den 13 januari 2025

Utrikesdepartementet

Maria Malmer Stenergard (M)

Enligt uppdrag

Klas Molin

Expeditionschef

Interpellation 2024/25:305

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:305 Situationen efter UNRWA
av Jacob Risberg (MP)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 31 januari 2025.

Skälet till dröjsmålet är att Statsrådet Dousa har andra åtaganden.

Stockholm den 13 januari 2025

Utrikesdepartementet

Benjamin Dousa (M)

Enligt uppdrag

Klas Molin

Expeditionschef

Interpellation 2024/25:306

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:306 Utvecklingen i Syrien
av Sara Gille (SD)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 24 januari 2025.

Skälet till dröjsmålet är att utrikesministern har andra åtaganden.

Stockholm den 13 januari 2025

Utrikesdepartementet

Maria Malmer Stenergard (M)

Enligt uppdrag

Klas Molin

Expeditionschef

Interpellation 2024/25:307

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:307 Hållbart arbetsliv och andra färdiga utredningar
av Åsa Eriksson (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 11 februari 2025.

Skälet till dröjsmålet är att frågan kräver ytterligare utredning.
Stockholm den 9 januari 2025
Socialdepartementet
Anna Tenje (M)
Enligt uppdrag
Johanna Mihaic
Expeditionschef

Prot. 2024/25:55
14 januari

§ 8 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2024/25:72 till näringsutskottet

2024/25:74 till konstitutionsutskottet

2024/25:76 till trafikutskottet

Motioner

2024/25:3284, 3291, 3293 och 3295 till justitieutskottet

§ 9 Ärende för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Socialutskottets betänkande

2024/25:SoU25 Infektion med marburgvirus och ändring i smittskyddslagen

§ 10 Svar på interpellation 2024/25:169 om elförsörjningen i Halland

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Aida Birinxhiku har frågat mig vilka åtgärder regeringen och jag avser att vidta för att inte Kattegatt Syd och andra viktiga havsbaserade vindkraftsprojekt ska gå om intet på samma sätt som skett med Kriegers flak – så är frågan formulerad.

Regeringen välkomnar alla fossilfria kraftslag. På kort sikt, fram till 2030–2035, bedömer Energimyndigheten att det framför allt är effekthöjningar inom vattenkraft, kraftvärme och befintlig kärnkraft samt en utbyggnad av landbaserad vindkraft och solkraft som kan möta ett ökande elbehov.

Jag vill börja med att påminna om att den här regeringen hittills har gett tillstånd till tre havsbaserade vindkraftsparker i ekonomisk zon. Under Socialdemokraternas åtta år i regeringsställning beviljades tillstånd för bara en havsbaserad vindkraftspark. För att snabba på tillståndprocesserna för havsbaserad vindkraft har regeringen skjutit till 15 miljoner kronor per år till länsstyrelsernas beredning av ärenden om vindkraft till havs.

Affärsverket svenska kraftnät har analyserat frågan om att använda så kallade flaskhalsintäkter för att finansiera sjökablar för anslutning av havs-

baserad vindkraft. Myndigheten bedömer att det inte är förenligt med EU:s elmarknadsförordning att använda flaskhalsintäkter på detta sätt. Svenska kraftnät bedömer även att en sådan finansiering kan utgöra otillåtet statsstöd.

Svenska kraftnät ska enligt sin instruktion bygga ut transmissionsnätet baserat på samhällsekonomiska lönsamhetsbedömningar. Det finns ingenting som hindrar en utbyggnad av transmissionsnätet i havet, om Svenska kraftnät bedömer att det är samhällsekonomiskt motiverat i någon grad. Om kostnaden för att ansluta havsbaserad vindkraft i stället skulle bäras av nätkundskollektivet på ett sätt som inte är samhällsekonomiskt motiverat skulle det innebära att nätkunderna subventionerar investeringar i havsbaserad vindkraft.

Utöver att ge tillstånd till tre havsbaserade vindkraftsparker har regeringen tillsatt en utredning om havsbaserad vindkraft för att se över hur tillståndsprocessen kan bli mer effektiv och tydlig, till exempel genom att staten anvisar lämpliga platser för etablering. Syftet är att ge förutsättningar för en ökad utbyggnad av havsbaserad vindkraft, samtidigt som andra samhällsintressen beaktas. Uppdraget skulle redovisas senast den 13 december 2024.

Den 12 december 2024 aviserade regeringen två nya uppdrag för att stärka intermittent, väderberoende, kraftproduktions bidrag till driftssäkerhet och resurstillräcklighet. I uppdragen kommer också att ingå att se över vilka incitament som kan tas fram för att investeringar i tekniska åtgärder för ett bättre effektbidrag ska kunna genomföras.

Regeringen arbetar med ett vindkraftspaket som ska förbättra förutsättningarna att bygga ut landbaserad och kustnära vindkraft. För att öka incitamenten för kommuner att tillstyrka ny vindkraft och kompensera de kommuner som redan låtit vindkraft byggas föreslår regeringen i budgetpropositionen för 2025, som nu trätt i kraft, att ett stöd till kommunerna för vindkraftsanläggningar inrättas, baserat på fastighetsskatten. Regeringen avser också att ta vidare förslag om kompensation till närboende och närsamhället som presenterades i betänkandet *Värdet av vinden* (SOU 2023:18), i syfte att stärka den lokala nyttan och acceptansen för vindkraft.

Regeringen tillsatte i januari 2024 en särskild utredare som ska analysera och föreslå hur den svenska elmarknaden kan utvecklas och regleras för att förbättra förutsättningarna för investeringar i ny elproduktion. Sverige behöver en kraftfull utbyggnad av ny fossilfri elproduktion, med rätt egenskaper och på rätt plats, för att kunna möta efterfrågan på el.

Anf. 2 AIDA BIRINXHIKU (S):

Fru talman! Tack, energi- och näringsministern, för svaret på min interpellation! Detta är en interpellationsdebatt som jag har sett mycket fram emot eftersom den tidigare tyvärr fick ställas in. Jag är glad att vi nu får möjlighet att diskutera dessa frågor, som är oerhört viktiga för min valkrets och för landet i stort.

Det som jag inledningsvis slås av efter svaret från ministern är att det inte alltid har låtit så från regeringens sida. Innan valet handlade det om stålskogar. Nu låter det annorlunda, och det är givetvis välkommet med tanke på det läge som vi befinner oss i. Jag välkomnar mycket av det pågående arbete som ministern nyligen redogjorde för. Men det får inte bli en ursäkt för att inte göra det som krävs här och nu.

Utredningen om havsbaserad vindkraft, som ministern nämnde, konstaterar själv att utredningens förslag inte räcker för att fler projekt ska bli verklighet. Ska vi få fart på utbyggnaden av elproduktionen under de närmaste åren, vilket vi behöver, måste regeringen skyndsamt hantera de ansökningar och projekt som redan finns.

Fru talman! I höstas meddelade Vattenfall att projektet Kriegers Flak pausas på grund av de höga kostnaderna för anslutning till stamnätet. Nu varnar Vattenfall för att även projektet Kattegatt Syd utanför min hemkommun Falkenberg riskerar att pausas av samma skäl. Även vindkraftparken Galene utanför Varberg står just nu inför stora utmaningar och förseningar.

Vi riskerar att gå miste om nödvändig fossilfri elproduktion som skulle kunna vara på plats inom de närmaste åren. Det får allvarliga konsekvenser för hushållen, näringslivet och elförsörjningen i mitt hemlän Halland men också för landet i stort, inte bara i form av högre elpriser utan också i uteblivna investeringar och förlorade arbetstillfällen.

Fru talman! Att staten finansierar en utbyggnad av stamnätet till havs i enlighet med vad som görs i många andra länder är en förutsättning för att projekt som Kattegatt Syd ska bli verklighet. Det säger Vattenfall och regeringens egen havsvindsutredning, och det sa regeringspartierna själva när de ingick energiöverenskommelsen 2016. Men efter regeringsskiftet ändrade man sig och stoppade Svenska kraftnäts utbyggnad av stamnätet till havs. Konsekvenserna av det ser vi här och nu.

Givet det som står på spel borde regeringen ändra sig och ge Svenska kraftnät i uppdrag att använda de miljarder som finns i så kallade flaskhalsintäkter för att bygga ut stamnätet till havs. Enligt statsrådet föreligger inte några hinder för att göra det om det bedöms vara samhällsekonomiskt motiverat. Därför borde regeringen ge Svenska kraftnät i uppdrag att göra samhällsekonomiska kalkyler och därmed aktivt använda flaskhalsintäkterna för att bygga ut stamnätet till havs.

Fru talman! Min fråga i den här interpellationsdebatten är helt enkelt om energi- och näringsministern är beredd att ge Svenska kraftnät ett sådant uppdrag för att bygga ut stamnätet för lägre elpriser och för att möta industrins elbehov under de närmaste åren.

Anf. 3 JAN RIISE (MP):

Fru talman! Aida Birinxhiku har ställt några utomordentligt relevanta frågor som rör vindkraftsutbyggnaden till havs, och jag vill tacka så mycket för det. Det värmer en halländsk miljöpartist. Tack också statsrådet för svaren så här långt.

Min egen plats på jorden ligger några mil norr om ledamoten Birinxhikus Falkenberg, närmare bestämt på norra sidan av Kungsbackafjorden där den rinner ut i Kattegatt. Om jag går ned till stranden och ser söderut ser jag uppåt 20 landbaserade vindkraftverk och fyra reaktorbyggnader på Ringhals, varav två som bekant är under avveckling och rivning. Flyttar jag blicken lite västerut borde jag snart kunna se åtminstone delar av de föreslagna havsvindparkerna Galene och Warberg Offshore Wind.

Vi välkomnar förstås stödet till berörda länsstyrelser och inte minst uppdraget till Länsstyrelsen i Halland att svara för samordning och sammanställning av erfarenheter och kunskaper när det gäller tillståndsproces-

ser för vindkraft. Med den brådska vi borde ha är det förstås en både nödvändig och gissningsvis lönsam eller i vart fall kostnadsbesparande insats.

Halland är nettoleverantör av elenergi. Det beror förstås på att vi är ett kärnkraftslän. Men administrativa regioner är knappast någon särskilt värdefull grund att fördela statistik efter i det här sammanhanget. Det handlar mer om förutsättningar, avstånd och inte minst kompetens. Det ska inte underskattas.

I Varberg, som är den kommun som Ringhals ligger i, finns kanske inte så många anställda kvar – om ens någon – som var med och byggde kärnkraft. Ringhals 3 och 4 togs i drift 1981 och 1983, alltså för mer än 40 år sedan. Men det är inte det viktiga. Det viktiga är att det finns en lokal struktur och en tradition kring energifrågor.

Det syns bland annat numera i Varberg Energi som byggt batterilager och vindkraftverkstorn i trä, och man deltar i EU-finansierade projekt om så kallade solbruk, det vill säga platser för både solceller och jordbruk. Det är den sortens lokala strukturer som är starka och som jag tänker också ger viktiga tillskott i det civila försvaret i händelse av krig eller kris.

För att återknyta till den fråga som Aida Birinxhiku ställde: Varför går det så trögt med beslut och därpå följande verkstad när det gäller uppdrag för att säkerställa långsiktig infrastruktur för att kunna leverera el från havsbaserad vindkraft? Pågår det ett arbete gentemot EU för att få klarhet i om och i så fall varför det skulle spela roll om anslutningspunkterna är på land, till exempel på Ringhalsområdet?

Statsrådet berörde som hastigast detta i svaret och talade om att Svenska kraftnät har analyserat frågan om att använda så kallade flaskhalsintäkter för att finansiera sjökablar. Myndigheten bedömer att det inte är förenligt med EU:s elmarknadsförordning. Det kanske inte heller är förenligt med reglerna om statsstöd.

Nu har jag fått för mig att det är Energimarknadsinspektionen som gör den typen av bedömningar, eller som fattar beslut om dem. I så fall kan vi möjligen lämna Svenska kraftnäts synpunkter och osäkra uttalanden lite därhän.

Det här är såvitt jag kan se delar av det som inte minst regeringen men också vi i oppositionen brukar lyfta fram som positiva kännemärken på bra politik. Det handlar om långsiktiga spelregler och korrekt information.

Anf. 4 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C):

Fru talman! Även jag kommer från Halland. Jag bor i Träslövsläge lite söder om Varberg. Jag kommer om det någonsin byggs att ha utsikt över både Galenes och Kattegatt Syds vindkraftsparker.

Fru talman! För ett år sedan hade jag en debatt med energiministern angående frågan om utbyggnaden av den havsbaserade vindkraften utanför Halland. Den debatten kom sig av att Vattenfalls vd Anna Borg hade blivit intervjuad i Ekots lördagsintervju den 2 december 2023 och där antytt att man eventuellt skulle pausa Kriegers Flak på grund av de förändringar i förutsättningar som regeringen hade tillskapat genom att säga nej till utbyggnaden av transmissionsnätet till havs med Svenska kraftnät såsom var planerat. Man anade också att Kattegatt Syd låg i farozonen i hennes uttalande.

Fru talman! Anna Borg gav också förslag på en lösning. Hon föreslog att man skulle göra på det viset att exploatörerna fick bygga ut trans-

missionsnätet för att sedan debitera eller sälja det till Svenska kraftnät. Det hade varit ett smakligt sätt för regeringen att komma undan med äran i behåll samtidigt som man såg till att det ändå var Svenska kraftnät som stod för transmissionsnätet i slutändan, såsom det varit till våra större energianläggningar överlag tidigare i det här landet. Så blev inte fallet. Energiministern var också väldigt tydlig med att hon inte avsåg att gå på det förslag som Vattenfalls vd hade lyft fram.

Under året som gick landade det som det precis varnades för. Vattenfall gick i september ut och sa att man pausar Kriegers Flak med 2,7 terawatt-timmar, som hade glatt skåningarna väldigt mycket med tanke på de höga elpriser som vi har sett i vinter. Knappt en månad senare antydde Vattenfall att man sannolikt kommer att pausa även Kattégatt Syd, vilket ska stå för 5 terawattimmars elförsörjning.

Det är väldigt stora projekt det handlar om med väldigt mycket eltillförsel. Vi hör att energiministern säger att regeringen nu har godkänt tre havsbaserade vindkraftsprojekt i Sverige. Samtidigt har man för all del sagt nej till 13 eller till och med 14 havsbaserade vindkraftsprojekt. Men det spelar ingen roll, fru talman, om man säger ja till projekt som aldrig genomförs. Vad hjälper det om man ger 10 projekt tillstånd om det inte finns förutsättningar för att genomföra dem i verkligheten? Då är det ingenting att skryta om eller yvas över.

Vi behöver all den tillförsel av energi som vi kan få till det här landet. Beräkningen är att vi i stort sett behöver fördubbla vår elproduktion fram till 2040–2045. Då är den havsbaserade vindkraften en bärande del i omställningen.

Det kan hända att vi har ny kärnkraft i Sverige om 15 eller 20 år, men fram till dess måste vi ta vara på de resurser som finns. I det korta och halvlånga perspektivet är det den havsbaserade vindkraften som kan ge en sådan tillförsel. Men då måste regeringen våga ta de beslut som krävs för att möjliggöra en utbyggnad. Hittills har man fattat beslut i motsatt riktning.

Fru talman! Min fråga till energiministern är: Vad är regeringen beredd att göra för att möjliggöra utbyggnad av den havsbaserade vindkraften utanför Hallandskusten och i övriga delar av Sverige?

Anf. 5 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag vill inleda med lite fakta om vårt energisystem. De senaste elva åren har det tillkommit 13 000 megawatt nyinstallerad produktionskapacitet i kraftsystemet. Det kan få en att höja på ögonbrynen. Jag ser att en del av ledamöterna i salen gör det när jag nu igen återkommer med fakta om energisystemet.

I södra Sverige har vi den värsta effektbristen i hela EU, trots att vi har tillgänglig installerad produktionskapacitet motsvarande tio kärnkraftsreaktorer. Den värsta effektbristen innebär att vi har den värsta obalansen mellan hur mycket el som efterfrågas och hur mycket el som finns tillgänglig varje given sekund. Men om man inte förstår varför det ser ut så här är det kanske inte så konstigt att vi i dag får höra socialdemokrater, miljöpartister och centerpartister fortsätta föreslå exakt samma medicin som gett Sverige den sjukdom som vi nu har att hantera.

Under 2023 och 2024 ser det ut som att vi har kunnat utöka elsystemet med 6 100 megawatt. Jag har dock inte hunnit se de sista siffrorna för de-

cember. Det här är lika mycket installerad produktionskapacitet som det som Mats Dillén förslog i kärnkraftsutredningen. Det är alltså jättemycket installerad produktionskapacitet. Men det handlar primärt om vind, vind, vind och lite sol. Det är inte mer baskraft i form av till exempel vatten eller kärnkraft, vilket gör att vi fortsatt har ett allvarligt effektproblem.

Därför ska vi inte fortsätta göra mer av samma sak och samtidigt säga att svenska folket ska betala mer för denna situation, vilket är vad som föreslås när man vill att nätkundskollektivet ska ta kostnaden för anslutningsavgiften för havsbaserad vindkraft på ett sätt som inte sker för något annat kraftslag.

Jag tycker att jag i mitt skriftliga svar gav ett utförligt svar, fru talman, och tänkte inte upprepa det. Det gäller bland annat det som står i fjärde och femte stycket. Det enda jag vill återge är något som Svenska kraftnät har gett uttryck för: Nätinvesteringar som syftar till radiella anslutningar av producenter överensstämmer inte med elmarknadsförordningens regelverk för hur flaskhalsinkomster får användas. Det här är alltså SVK:s kommentar om hur förenligt detta är med den lagstiftning vi har att förhålla oss till.

Låt mig svara på den konkreta frågan om Energimarknadsinspektionen. Det är mycket riktigt den som beslutar om detta. Men SVK har meddelat att man inte kommer att lämna in någon ansökan eftersom myndigheten bedömer att det skulle utgöra ett otillåtet statsstöd.

Avslutningsvis vill jag nämna att norska Statkraft lämnade in en ansökan den 16 december om två nya projekt för havsbaserad vindkraft motsvarande 20 terawattimmar. Vi uppfattar att intresset alltså är stort och har en nära dialog med aktörer för vindkraft både på land och till havs.

Anf. 6 AIDA BIRINXHIKU (S):

Fru talman! Det finns mycket att bena ut i ministerns svar, men budskapet tycks alltså vara att det för det första inte kommer att byggas någon havsbaserad vindkraft under de kommande tio åren och att det för det andra enligt energi- och näringsministern är fullt acceptabelt trots att det är avgörande för att få lägre elpriser i Halland och södra Sverige och för att möta industrins elbehov till 2030–2035.

Fru talman! Att staten bygger ut stamnätet till havs, vilket vi kom överens om 2016, är en förutsättning för att sådana projekt ska bli verklighet. Det är inte bara vi som säger det, utan det har också Vattenfall konstaterat. Det gjorde även regeringens egen havsvindsutredning när den presenterade sitt betänkande i mitten av december.

Statsrådet hänvisade till Norge. Jag skulle vilja att vi också fäster blicken vid ett annat grannland. I Danmark har man redan infört ett auktionsbaserat system. Där pekade man ut tre områden, men utan något som helst stöd från staten kom det helt enkelt inte in några bud. Det blev resultatet när budgivningen slutfördes i början av december.

Fru talman! Det blir märkligt när regeringen framhåller vikten av samhällsekonomisk analys eller för den delen teknikneutralitet. Det hade regeringen gärna fått göra om det vore så att man lyssnade på de egna expertmyndigheternas remissvar och utgick från en helhetssyn på elsystemet. Men verkligheten är dessvärre en annan när man nu går fram med kraftiga subventioner som riskerar att tränga undan annan nödvändig elproduktion.

Samtidigt är jag inte direkt förvånad. Försämrade villkor för havsbaserad vindkraft är en direkt följd av Tidöavtalet. Men vi har inte råd att föra

kulturkrig mot enskilda kraftslag, fru talman, utan vi behöver se potentialen i alla fossilfria kraftslag: vattenkraft, kärnkraft, solenergi och vindkraft på land och till havs. Det är den halländska energimixen ett gott exempel på. Det innefattar att se potentialen i vad som behöver göras på kort respektive lång sikt.

Min fråga handlar om hur halländska hushåll och företag ska få mer av billig el på plats här och nu och inte i någon avlägsen framtid. Det är därför interpellationen handlar om projektet Kattegatt Syd, som skulle kunna stå färdigt i början av 2030-talet. Nu riskerar det i stället att pausas.

Fru talman! Det så kallade kulturkriget på energipolitikens område försvårar inte bara möjligheten till en konstruktiv debatt, utan det gör också att det blir mycket svårare att slå fast långsiktiga, tydliga och förutsägbara spelregler. Därmed riskerar fler investeringar att pausas eller helt enkelt inte bli av.

Vad vi behöver är en långsiktig energiöverenskommelse för Hallands och Sveriges bästa. Jag menar att det är vad som borde vara prioriterat för regeringen, inte att bidra till en ökad konfliktnivå som inte gynnar landets elförsörjning.

Anf. 7 JAN RIISE (MP):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaren så här långt och för diskussionen.

Jag inledde mitt förra inlägg med att tala om min utsikt söderut mot Ringhals och Kattegatt. Om jag i stället tar cykeln några kilometer norrut kommer jag till Onsala rymdobservatorium. Det har visserligen inte med detta att göra, men det är ett världsledande observatorium och är en del av Chalmers institution för rymd-, geo- och miljövetenskap.

Där finns en massa trevliga och extremt kunniga människor, bland annat Filip Johnsson, professor i energisystem och flitig skribent i ämnet, och hans kollega Lisa Göransson, docent i samma ämne. Filip är som bekant numera även vice ordförande i Klimatpolitiska rådet. Det är de och deras kollegor som ger mig en sådan tilltro till att lösningar redan finns eller är på gång. Det är fråga om lösningar som är grundade i många års internationell framgångsrik forskning, och de lösningarna kan ge oss den energi och effekt vi behöver under överskådlig tid. Bland annat presenterade de för ett år sedan en forskningsrapport som visar att elektrifieringen kan klaras med en stor andel vind- och solkraft om systemen kompletteras med åtgärder för att få flexibilitet. Det är också i samarbete med exempelvis Hitachi ABB i Ludvika som man tar fram nya lösningar.

Men politiken ska naturligtvis inte bara ta del av pågående forskning, utan vi ska också sätta saker och ting i relation till vad vi behöver. Strax före jul, för ett par månader sedan, kom försvarets roll i ansökningsprocesserna på ett lite olyckligt sätt i fokus när 13 av 14 projekt fick avslag. Dagens industri ansåg att det var anmärkningsvärt att denna försvarsutbyggnad inte kan kombineras med elproduktion i Östersjön, men samma sak gäller delvis på vår sida av Sverige. Det är besvärande att det inte går att samråda i tid om sådant, och det har vi även hört från länsstyrelsen.

Kan statsrådet ge något lugnande besked om att ansträngningar och insatser görs på området för att på så vis genomföra dialogerna tidigare och snabbare?

Anf. 8 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C):

Fru talman! I vanlig ordning fick vi en liten föreläsning från energi- och näringsministern om fakta i energisystemet. Fysikens lagar nämndes inte denna gång, men de brukar oftast tas upp.

Energiministern sammanfattade med att vi nu har byggt ut vindkraften under lång tid i Sverige, och vi behöver inte mer av samma. Men då förstår jag inte riktigt hur det hänger ihop. Å ena sidan skryter man från regeringens sida över hur många tillstånd man har lyckats ge under den här perioden för ny havsbaserad vindkraft jämfört med tidigare regering. Å andra sidan står ministern här och säger att vi inte behöver mer av samma. Vi behöver alltså inte mer vindkraft. Vad är det som gäller? Vill man ha mer vindkraft, eller vill man inte ha mer vindkraft?

Då är vi tillbaka till det jag sa tidigare, nämligen att tillstånd bygger in nya vindkraftsparker, utan det är förutsättningarna för att kunna bygga parkerna som kan ge någonting i verkligheten. Regeringen har på ett effektivt sätt sett till att förutsättningarna har försämrats så mycket att det statliga bolaget Vattenfall drar tillbaka och pausar sina projekt. Man har sagt ”pausar”, kanske i väntan på en ny regering som tar frågorna på allvar.

Vi behöver trots allt en utbyggnad av elsystemet, men inte om 15 år. Vi behöver en utbyggnad de kommande 5 åren, de kommande 10 åren och de kommande 15 åren.

Jag vänder mig åter till ministern: Hur har regeringen tänkt tillse att vi kan bygga ut vindkraften, framför allt den havsbaserade vindkraften, under den kommande 10–15-årsperioden?

Anf. 9 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag ska försöka att undvika upprepningar, och jag börjar med Christofer Bergenblocks relevanta fråga om hur det hänger ihop att vi både skryter om att vi har fattat beslut om mer havsbaserad vindkraft och samtidigt säger att vi inte ska ha mer av samma.

Svaret är teknikneutralitet och förståelse för att alla fossilfria kraftslag behövs – och det är regeringens och de fyra samarbetspartiernas linje – men att de fyller olika funktioner i systemet. Vi har kunnat se att vindkraften har varit bra för att i perioder pressa priset. Vi har också en aktiv dialog med vindkraftsbolagen om det som en del påpekar i teorin skulle vara möjligt, nämligen lagringsmöjligheter, flexibilitet, aggregeringstjänster och så vidare. Mycket av det finns, men inte i den stora skala som behövs för att balansera ut Sveriges system. Där samtalar vi med vindkraftsbolagen om huruvida de kan göra detta i större skala och få vindkraftsparkerna att gå i takt med till exempel vätgasproduktion. Men mycket är i sin linda.

Detta sker samtidigt som vi banar väg för mer baskraft, effekthöjningar i befintlig baskraft, vilket i sig gör att vi får bättre användning för den intermittenta kraftproduktionen. Det är så det hänger ihop, men man ska inte tro att lösningen är att göra det bara för vindkraften. Då får vi bara mer av samma som har lett oss hit, nämligen den värsta effektbristen.

Sedan vänder jag mig till Jan Riise och hans kommentarer om försvaret. Jag vill igen ta tillfället i akt att här i kammaren säga att det har varit en mycket, mycket lång process med Försvarsmakten. Vi har tagit del av varenda liten detalj – mycket har dessutom varit sekretessbelagt – om exakt vilken effekt de havsbaserade vindkraftsparkerna i Östersjön skulle ha haft på vår försvarsförmåga. Vi har ställt varenda tänkbar motfråga på

längden och på tvären, jämfört med andra länder och haft dialog med bolag som säger att de skulle kompensera på det eller det sättet. Vi har verkligen vridit och vänt på detta. Därför var det ett tungt besked att landa i att vi inte kan göra något annat än att vikta Försvarmaktens bedömning och försvaret så tungt.

Jag är glad över att vi nu har en utredning på bordet som visar att Sverige, trots att det blev sent, kan lämna det öppna dörrsystem som gör att Sverige har stuckit ut jämfört med andra och där försvarsintresset har kommit in alldeles för sent. Vindkraftsbolagen har fått gissa sig fram om var det är värt att lägga tid och kraft på att ansöka. Vi ska komma bort från detta.

Aida Birinxhiku nämnde att den linje hon företräder behöver förutsättningar för lägre priser. Ja, ibland. Men när de inte levererar blir det höga och labila elpriser.

Jag skulle vilja veta om Aida Birinxhiku kan svara hallänningarna hur många fler fabriker, bolag och företag som skulle kunna ansluta med den politik som ledamoten företräder. Vet Socialdemokraterna det? Löser man någon effektbrist med hjälp av till exempel Kriegers flak? Hur mycket? Vet Aida Birinxhiku vad kapacitetsfaktorn är för havsbaserad vindkraft? Den är 74 för kärnkraften, och den är 11 för landbaserad vindkraft. Vet Aida Birinxhiku vad kapacitetsfaktorn är för havsbaserad vindkraft?

Anf. 10 AIDA BIRINXHIKU (S):

Fru talman! Jag tackar energi- och näringsministern för debatten.

Om vi ska trygga elförsörjningen i Halland och i resten av landet behöver regeringen göra mycket mer. Vi behöver göra flera saker, nämligen snabbt bygga ut elproduktionen under de närmaste åren, och då behöver vi också bygga ut stamnätet till havs för att kunna ansluta mer elproduktion.

Utöver ny produktion behöver vi öka överföringskapaciteten och befintlig kapacitet genom effekthöjningar och livstidsförlängningar. Sist, men inte minst, behöver vi tydliga, långsiktiga och förutsägbara spelregler.

Detta är något som vi alla borde vara överens om, men i stället verkar vissa företrädare vara mer intresserade av att måla upp fiktiva motsättningar mellan olika energislag och sprida felaktigheter om andra partiers förda energipolitik snarare än att komma fram till lösningar som tar oss framåt.

Fru talman! Vårt besked är tydligt. Jag skulle även vilja ha det beskedet från energi- och näringsministern när det kommer till en långsiktig och bred energiöverenskommelse för Hallands och Sveriges bästa. Det är det som skulle gynna halländska hushåll och företag. Om detta har jag inte fått något svar i den här interpellationsdebatten från ministern.

Men jag förväntar mig att Ebba Busch som landets energi- och näringsminister kan besvara de frågor hon ställer till ledamöterna i debatten och också kan ge ett tydligt besked om att man vill se långsiktiga, tydliga och förutsägbara spelregler för halländska hushåll och företag. Något annat har vi helt enkelt inte råd med. Det har inte halländska hushåll eller företag, som riskerar att drabbas av högre elpriser, råd med, och det har inte länet eller landet i stort, som kommer att gå miste om viktiga jobb och viktiga investeringar, råd med.

(Applåder)

Prot. 2024/25:55
14 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 11 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Ja, jag kan svara på de frågor som jag själv ställer här. Kapacitetsfaktorn för havsbaserad vindkraft är 18 procent och den är som sagt 74 procent för kärnkraft och 84 procent för den svenska vattenkraften. Det är anledningen till att jag ofta påpekar att alla fossilfria kraftslag behövs, men de bidrar med olika saker i systemet.

Jag hoppas att alla hallänningar som lyssnar på denna debatt hör att anledningen till att Halland har en av de värsta effektbristerna i landet är nedläggningen av Ringhals 1 och 2. Och nu står man här och talar om behovet av att vara överens. Ibland är det viktigare och modigare att göra det som är rätt än det som alla är överens om.

Det skulle tjäna Halland väl om vi kan få mer fokus på teknikneutralitet och på att tillföra mer effekt, så att företagen i Halland kan ansluta till elnätet. Det behövs inte bara mer el, som kan gå på export och som företag kan tjäna på när det blåser. När det är dunkelflaute, alltså både mörkt och vindstilla, står Halland sig slätt.

Jag gör därför gärna överenskommelser som tjänar svenska folket, men inte för att vi politiker ska kunna dunka varandra i ryggen och säga: ”Titta! Vi kom överens, men vi lämnade Halland och Sverige i sticket.” Det kommer jag inte att medverka till att göra om.

Därför har vi fokuserat på över 60 uppdrag som syftar till att på mycket kort, akut sikt och på medellång sikt till 2030 och 2035 öka möjligheten att få ut mer effekt av all el som produceras i Sverige, för att fler hushåll ska få stabilare elpriser och jämnare tillgång till el och fler företag ska kunna ansluta till elnätet. Det är att tjäna både Sverige och Halland bäst.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2024/25:182 om plan för ökad elproduktion till 2030 och 2035

Anf. 12 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Linus Lakso har frågat mig vad min plan är för att möta näringslivets efterfrågan på fossilfri el, som de efterfrågar för sin klimatomställning och sina investeringsplaner före 2030 och 2035. Han har även frågat mig vad syftet är med kontrollstationerna för 2030 och 2035, vad jag avser att uppnå till dess och vad det är som ska kontrolleras. Det är mycket relevanta frågor, om jag får lov att recensera dem.

Slutligen har Linus Lakso frågat hur många gigawatt reglerbar kraft och vilken flexibilitet Kraftlyftet kommer att generera och hur tidsplanen ser ut.

Till att börja med tror jag att det är viktigt att konstatera att Sveriges elsystem i dag genererar mer elproduktion än vi konsumerar. Vi har alltså ett rejält överskott av el jämfört med vad vi gör av med. Förra året hade Sverige en nettoexport av el på 28,5 terawattimmar. Det betyder att vi på årsbasis redan har ett rejält överskott av el som kan användas till den växande inhemska industrin under de närmaste åren framöver. I Energimyndighetens kortsiktsprognos ökar också elöverskottet de närmaste åren så att nettoexporten uppgår till 45 terawattimmar 2027.

I Energimyndighetens scenarier ökar framför allt den installerade vindkraften kraftigt fram emot 2030, men även en del solkraft ökar. Det innebär en ökning från dagens 51 gigawatt till 67 gigawatt i totalt installerad effekt, det vill säga en ökning med 16 000 megawatt installerad effekt från framför allt väderberoende kraft.

Problemet är bara att elproduktionen som byggs i form av vind- och solkraft inte levererar effekt – det är det magiska ordet – varje timma året runt, vilket industrin behöver. Sådan elproduktion måste därför i större utsträckning byggas med rätt egenskaper och på rätt platser. Därför är det viktigt att även intermittent elproduktion, som vindkraft, i större utsträckning kan bidra till elsystemets leveranssäkerhet.

Med det i åtanke avser regeringen nu att ge Svenska kraftnät, Energimyndigheten och Energimarknadsinspektionen två gemensamma uppdrag. Uppdragen syftar till att skapa bättre förutsättningar för att intermittent kraftproduktion, som sol- och vindkraft, ska kunna bidra till ett robust elsystem med förbättrad driftsäkerhet och resurstillräcklighet. Uppdragen beslutades i december 2024 och ska redovisas i slutet av 2025, det vill säga i år.

Syftet med kontrollstationerna för 2030 och framåt är att följa upp planeringsmålet och leveranssäkerhetsmålet för att se om något behöver justeras utifrån förändrade förutsättningar, exempelvis regeringens bedömning av behovet av el i olika geografiska områden och i olika tidsperspektiv. Kontrollstationerna bör även omfatta en samhällsekonomisk analys av konsekvenserna av utbyggnaden av elsystemet samt åtgärder för att öka kostnadseffektiviteten.

När det gäller åtgärder för att öka utbyggnadstakten i elsystemet har regeringen också ett antal förslag i budgetpropositionen för 2025. Sverige behöver en kraftfull utbyggnad av ny fossilfri elproduktion, och regeringen vill ge goda förutsättningar för alla fossilfria energislag.

Vindkraften kan på kort sikt stå för majoriteten av tillkommande elproduktion. Regeringen arbetar därför med att ta fram ett vindkraftspaket som ska förbättra förutsättningarna för att bygga ut vindkraft. Det första steget var förslaget i budgetpropositionen om att inrätta ett stöd till kommunerna baserat på fastighetsskatten för vindkraftsanläggningar. Därutöver bereds de förslag om kompensation till närboende och närsamhälle som presenterats i betänkandet *Värdet av vinden* (SOU 2023:18) i syfte att stärka den lokala nyttan och acceptansen för vindkraft.

Kraftlyftet syftar till att öka elsystemets förmågor regionalt och där behoven är som störst. Det kan handla om investeringar i elproduktion, energilager, energieffektivisering, flexibilitetstjänster eller andra systemtjänster som i dagsläget inte kommer till stånd på marknadsmässiga grunder, apropå den tidigare interpellationen och frågan från Riise.

Stödet uppgår till 700 miljoner kronor mellan 2025 och 2027 med förslag om ett förlängt och förstärkt beställningsbemyndigande till anslaget med möjlighet att ingå nya ekonomiska åtaganden till 2030. Vad det innebär i tillkommande reglerbar kraft och flexibilitet är svårt att säga på förhand – det ska jag vara ärlig med – och beror helt på de investeringar som sker.

Gällande tidsplanen kan det nämnas att Kraftlyftet behöver analyseras utifrån ett statsstödsperspektiv då det för ett investeringsstöd kan krävas en anmälan till EU-kommissionen. Den frågan bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Klimatklivet föreslås dessutom i budgetpropositionen få ett eget tillskott på en halv miljard 2025, en halv miljard 2027, 200 miljoner 2029 och 100 miljoner 2030 jämfört med tidigare beslutade nivåer. Det ökas alltså på. Utöver förstärkningen förlängs Klimatklivet till 2030. Det är lätt att glömma att även denna typ av investeringar bidrar till en grön omställning och accelererad elektrifiering.

Avslutningsvis bedömer regeringen att utformningen av elmarknaden behöver utvecklas för att ge långsiktiga förutsättningar för investeringar i framför allt elproduktion och flexibla resurser. I januari 2024 tillsatte regeringen därför en särskild utredare som ska analysera och föreslå hur den svenska elmarknaden kan utvecklas och regleras. Uppdraget ska redovisas senast den 25 april 2025.

Anf. 13 LINUS LAKSO (MP):

Fru talman! Jag måste börja med att haka på lite grann om dessa energiföreläsningar som energiministern har tagit för vana att hålla. Jag behöver tyvärr korrigera en del.

Men till att börja med ställdes en väldigt relevant fråga här tidigare: Tycker energiministern att det är bra eller dåligt att vindkraften byggs ut? Svaret på det tycks vara ungefär lika volatilt som elpriserna var i december.

Sverige lider inte av effektbrist. Jag kan börja med att förklara det för energiministern. Om vi skulle göra det skulle ju frekvensen sjunka direkt. Det gjorde den faktiskt våren 2023, när ett fel i ett ställverk här i Stockholmstrakten gjorde så att två reaktorer i Forsmark och ett kraftvärmeverk, Värtaverket, slog ifrån. Då sjönk frekvensen till 49,3 hertz, vilket är en ganska kraftig avvikelse. Det är effektbrist.

Någon effektbrist har vi alltså inte i Sverige. Tvärtom har vi effektöverskott nästan alla timmar under året och exporterar el. Det är nämligen så att vi efter sju åtta år med rödgrön politik har ett stort elöverskott, vilket är väldigt bra. Det kan jämföras med när Kristdemokraterna styrde senast. Då var vi importberoende och importerade tysk och polsk kolkraft.

Sedan blir jag väldigt förvånad över det höga tonläget gällande effekt och den känga som Ebba Busch försöker ge mot att vi inte skulle ha något svar på effektfrågan. I interpellationssvaret finns det delar som jag verkligen håller med om, och det handlar om Kraftlyftet. Men det är av den enkla anledningen att det är en ren kopia av Miljöpartiets politik; i förra budgeten föreslog vi en satsning med namnet Kraftsteget och precis samma innehåll. Problemet är bara att regeringen inte har någon som helst aning om vad det här kommer att ge. Man har alltså inget mål för reglerbar kraft, det som Ebba Busch själv står här och säger behövs. Ordagrant är svaret: "Vad det innebär i tillkommande reglerbar kraft och flexibilitet är svårt att säga på förhand och beror helt på de investeringar som sker." Ja, det är väl klart att det gör. Men det är ju det som en regering behöver ha en plan för.

Miljöpartiet har i stället föreslagit dels en betydande större satsning i pengar för att verkligen få till mer reglerbar kraft, som vi ändå tycks vara överens om behövs, dels ett planeringsmål om 10 gigawatt till 2030 och

2035. Det här är helt i linje med vad väldigt tunga bedömare menar behövs. Min fråga till Ebba Busch är: Varför ställer ni er inte bakom ett sådant planeringsmål i gigawatt – eller föreslår ett eget mål – så att vi får en för-
aning om vad vi behöver och ett mål för aktörer att jobba mot?

Det finns en hel del att säga om utbyggnadstakten. Där går utvecklingen åt helt fel håll. Jag kommer att återkomma till det i mitt nästa inlägg. Vi ser en väldigt alarmerande trend: att mindre och mindre effekt tillförs och att utbyggnadstakten minskar. Elektrifieringen är också ett stort misslyckande av den här regeringen. Vi behöver en efterfrågan som gör att vi ersätter fossila bränslen med fossilfri el. Men det får jag återkomma till i nästa inlägg.

Anf. 14 NILS SEYE LARSEN (MP):

Fru talman! Det känns väldigt kul att få vara här och diskutera energipolitik med energiminister Ebba Busch för första gången.

Energifrågorna är otroligt viktiga för Sveriges framtid. Det behövs en långsiktig politik som bygger på breda överenskommelser, vilket vi har jobbat med tidigare. Dessa överenskommelser behöver vara blocköver-skridande och fast förankrade i den vetenskap och forskning som finns för att man ska hitta de bästa lösningarna. Det behövs också en tydlig plan för energiförsörjningen, som spelar en jätteviktig roll i klimatomställningen.

För att säga någonting positivt om det som jag hör och det som står i flera rapporter som jag har läst, bland annat strategin för nyindustrialiseringen i Norrbotten och Västerbotten, känner jag att det finns en förståelse hos näringsministern för hur vi behöver bygga ut energisektorn och för att vindkraften spelar en väldigt viktig roll. Vi behöver el i närtid, och vi behöver bygga ut den fort för klimatomställningen, för omställningen av våra transporter och för omställningen av vår industri. Här spelar den havsbase-
serade vindkraften en viktig roll, dels för att den är mer stabil och tillförlitlig, dels och framför allt för att den kan byggas ut i södra Sverige, där vi har ett stort behov.

Det jag kan tycka är lite synd är att det under flera år från Ebba Busch och andra kommit väldigt hård retorik som absolut inte varit energislags-neutral. Vi har till exempel fått bemöta väldigt mycket retorik kring stål-skogar och annat, vilket jag kan tycka är synd. Jag hoppas att vi i stället kan komma in på en linje där man försöker blicka framåt för Sveriges bästa.

År 2022, när vi fick Tidöregeringen på plats, sa Ebba Busch bland annat på en presskonferens att Sverige ska klara klimatomställningen och uppfylla sin del av Parisavtalet, att målet framåt är elektrifiering och att vägen dit stavas kärnkraft. Vi kan nu konstatera att det har gått flera år och att det inte ser ut att bli ny kärnkraft i närtid. Det kanske blir först 2035, och det kommer att kosta väldigt mycket för skattebetalarna och hushållen.

Samtidigt har man begränsat den viktiga elektrifieringen och förstört förutsättningarna. Nu är det nästan så att 1 kilowattimme fossilfri el som är tillverkad här i Sverige beskattas högre än 1 kilowattimme fossil diesel och bensin som vi importerar från andra länder. Det tycker jag är synd. Vi skulle behöva en långsiktig politik när det gäller både energipolitiken och klimatomställningen.

Prot. 2024/25:55
14 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 15 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag tackar för följdfrågorna från Nils Seye Larsen. Det är trevligt att träffas så här i kammaren för första gången.

Jag tackar också för en tuff men rolig debatt från Linus Lakso. Man vill ju inte uppfattas som volatil. Låt mig därför vara väldigt tydlig: Vindkraften är så välkommen så!

Att det är på det sättet tycker jag att vi visar även i handling. Det finns nu mer pengar på Regeringskansliet till att kunna behandla fler ärenden snabbare. Vi har verkligen prioriterat att forcera fram många beslut samtidigt, även om det tyvärr blivit många nej mot bakgrund av försvarssituationen och att Sverige har en annan geografi än till exempel stora delar av Danmark där man byggt havsbaserad vindkraft. Vi har också visat det genom mer pengar och uppdrag till länsstyrelserna, som även de har varit en flaskhals i hanteringen av många ärenden rörande vindkraft, och genom möjligheten att återföra pengar via fastighetsskatten för vindkraften om den byggs på land; det ökar incitamentet att säga ja.

Jag vill såklart också nämna Elmarknadsutredningen, som jag tycker har fått alldeles för lite uppmärksamhet. Jag vet att Linus Lakso är välbekant med den, men för att tala till de breda massorna där ute: Skriv mer om Elmarknadsutredningen, för den tar helhetsgreppet! Kärnkraftsutredningen med Mats Dillén gäller just kärnkraft. På 30 år har vi inte tittat på hur vi ska bana väg för kärnkraft i Sverige, så det är inte så konstigt att man gör en särskild utredning av det; vindkraften har vi gjort väldigt mycket för. Men Elmarknadsutredningen är egentligen den stora kronjuvel som vi håller på med. Den är teknikneutral och ska titta på helheten i systemet.

Jag vill ge svar på två specifika frågor som jag uppfattade utöver det här med hur vi ser på vindkraften. Jag har försökt ge ärliga och raka svar förankrade i verkligheten och vara öppna. Nej, jag kan inte säga vilket mål det ska vara för hur mycket mer reglerbar kraft som ska komma loss; jag hoppas att vi kan återkomma till det. Det är också anledningen till att vi sa nej till att sätta specifika mål till 2030 och 2035.

Mellan höger tumme och vänster pekfinger kan vi kanske säga ungefär hur mycket som kan komma loss, men det är svårt att säga något mer exakt än så. Då vill jag inte sätta ett mål som låter bra och som många sedan pratar om fast vi inte vet hur realistiskt det är. Detta måste vi återkomma till.

Nu ändrar vi spelplanen för att bana väg för mer reglerbar kraft och mer baskraft. Sedan får vi återkomma till huruvida det går att sätta upp ett mål och finkalibrera det hela efter det.

Låt mig avsluta med att säga att Entso-e, som är en av de tyngsta aktörerna när det gäller detta, i sin Winter Outlook för 2024 är tydliga med att elområde 3 och 4 har värst effektbrist i hela EU. Det kan vi inte ta lätt på, och det är just därför som många av de 60 åtgärder på kort och medellång sikt som vi har beslutat om handlar just om att få ut mer effekt av den el som produceras, så att mer el finns tillgänglig där den behövs och när den behövs, inte när vädret så tillåter.

Anf. 16 LINUS LAKSO (MP):

Fru talman! Tack, Ebba Busch, för svaret! Det var ju skönt att vi fick ett klargörande om att regeringen i alla fall i teorin inte avser att fortsätta motarbeta vindkraften. Men i verkligheten ser det inte lika ljust ut.

Vi har alltså gått från att, när vi lämnade över regeringsmakten till den här regeringen, ha haft en rekordstor utbyggnad av ny kraftproduktion, framför allt i form av vind, på cirka två gigawatt. Fram till i år, under Ebba Buschs två första år, har den halverats till en gigawatt, och prognosen är att den kommer att halveras igen 2026–2027. Facit av Ebba Buschs mandatperiod är alltså en minskning av utbyggnadstakten med 75 procent.

Detta beror på många faktorer. I hög grad handlar det om det faktum att Tidöpartierna motarbetar den förnybara energin på många olika sätt, inte minst ute i kommunerna, där man säger nej med hjälp av det kommunala vetot. Till exempel stoppade Kristdemokraterna 75 procent av all ny vindkraft genom veto. Bara Sverigedemokraterna har stoppat mer. Det är kraftproduktion som skulle vara väldigt välkommen även i SE4, plus reglerbar kraft, som vi talade om tidigare.

Miljöpartiet har i över tio år drivit på för att kommuner och närboende ska få ersättning när det byggs vindkraft. Här är vi glada över att andra partier har ändrat sig. Det återstår att se vilken effekt det får. Men faktum är att många kommunpolitiker redan i valet har lovat att säga nej till ny vindkraft, och det beror inte minst på den extremt hårda retorik som Ebba Busch har drivit mot vindkraften. Det är svårt att se att de skulle kunna ändra sig under den här mandatperioden.

Vi har sett församlingar för solenergin också. Man har tagit bort den så kallade 60-öringen för överskottsel. Man har också sänkt det gröna avdraget mitt under en lågkonjunktur. Ostrategiskt!

Regeringen har tagit bort alla tidigare stöd för energieffektivisering. Regeringen bedömer i sin egen energiplan att man inte ens kommer att nå EU:s lågt satta mål till 2030, där en lyckad politik för energieffektivitet skulle kunna frigöra hela 25 terawattimmar till 2030.

När det gäller havsvind är det välkänt att regeringen har lagt en död hand över hela Östersjön i stället för att hitta en lösning som kombinerar både energiintresset och försvarsintresset. Det är ju regeringens ansvar att göra det, inte Försvarsmaktens, och då behöver regeringen ta det ansvaret.

Sedan har man de facto satt stopp för resterande havsvind, i alla fall under de närmaste tio åren, genom att föreslå en ofärdig utredning om att byta till ett anvisningssystem, helt utan fungerande övergångslösningar. Det lägger en död hand över resterande havsvind.

Man kan tycka vad man vill om förslaget till finansiering av ny kärnkraft, men även kärnkraftsförespråkare är överens om att det lägger en död hand över investeringar i annan produktion. Om de kraftiga subventionerna införs riskerar den dessutom att konkurrera ut även befintlig kärnkraft. Det är ju en katastrof i sig.

Regeringens politik leder absolut inte till ökade investeringar i kraftproduktion, utan tvärtom minskar de kraftigt. Frågan är vad Ebba Busch har tänkt ändra på för att få fart på investeringarna.

Anf. 17 NILS SEYE LARSEN (MP):

Fru talman! Jag vill knyta an till det som Linus tog upp. Något som oroar mig mycket är utbyggnadstakten när det gäller havsbaserad vind-

kraft, framför allt utmed de södra kuststräckorna i Sverige. Vi skulle behöva den vindkraften för industri- och klimatomställningen för att trygga vår energiförsörjning framöver, så att den bygger på svenskproducerad, grön fossilfri el. Vi behöver el i närtid. Nu hotar vi den klimatomställning som vi behöver göra.

Vi skulle kunna ta stora steg och vara ett föredöme för vår omvärld. Därför behöver vi satsa på att skapa förutsättningar för utbyggnaden av havsbaserad vindkraft i närtid. Det är vad industrin efterfrågar i södra Sverige.

Den olyckliga och populistiska retorik som har förts har lett till att kommunpolitiker lägger veto mot vindkraftsprojekt som vi behöver få till stånd nu i närtid. Jag hoppas därför på en mer konstruktiv retorik framöver när det gäller energiförsörjningen.

Med den enorma utbyggnad som behöver ske inte bara i Sverige utan i resten av Europa behöver också vi se till alla de alternativ som finns för att kunna reglera produktionen och försörjningen och inte bygga på baskraft från kärnkraft.

Anf. 18 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Under de senaste två åren, 2023 och 2024, har den installerade produktionskapaciteten vuxit med 5–7 procent per år. En tillväxt på 7 procent per år innebär en fördubbling av produktionskapaciteten på tio år. Vi har alltså ingen låg takt i tillförseln av installerad produktionskapacitet. Den ligger stadigt väldigt högt.

Återigen: Sveriges stora problem är inte brist på el. Sveriges stora problem är att vi inte har tillräckligt med el där den behövs och när den behövs och till jämna, pålitliga priser.

Jag tycker att jag har svarat väl både i skrift och muntligen när det gäller de åtgärder som nu vidtas för att bana väg för mer fossilfri kraft, mer reglerbar kraft och mer baskraft och för hur vi ska kunna få mer effekt av all den el som kommer från vår intermittenta kraftproduktion. Det är mer än 60 åtgärder som vi redan har beslutat om.

Anf. 19 LINUS LAKSO (MP):

Fru talman! Tack för svaret, energiminister Ebba Busch!

Ja, man kan göra olika bedömningar, men jag känner mig inte alltför betryggad av svaret, vilket jag precis visade med faktiska siffror. Vad gäller utbyggnadstakten de senaste åren har vi en kraftigt avtagande trend. Vi riskerar faktiskt att gå från det stora elöverskott som vi byggde upp under vår tid i regering till ett effektunderskott om efterfrågan ökar men utbyggnadstakten fortsätter att minska.

Sedan vill jag göra energiministern uppmärksam på att det mellan kanske 2035 och 2045 kan falla bort så mycket som tio terawatt per år på grund av att man passerar åldersstrecket. Därför behöver vi verkligen få upp utbyggnadstakten när det gäller kraftproduktion de närmaste åren, och vi behöver kunna hålla takten ända fram till 2045 om vi ska klara elektrifieringen.

Man måste också komma tillbaka till: Vad är syftet med denna elektrifiering? Varför vill vi ha mer fossilfri el? Jo, det handlar om att fasa ut fossila bränslen, och där har väl denna regering kanske den största hemläxan att göra. Användningen av fossila bränslen ökar nämligen. Man be-

skattar, som sagt, en kilowattimme fossilfri el mer än en kilowattimme fossildiesel. Indragna stöd till elbilsförsäljning, till exempel, har gjort att det säljs 10 procentenheter färre elbilar. Utsläppen från nya bilar ökar för första gången på väldigt många år, och väldigt många projekt inom den gröna industrin har dragit i handbromsen på grund av regeringens misslyckade politik.

Sedan är det återigen väldigt förvånande att man inte kan ge ett svar på hur mycket effekt som regeringens politik ska ge med tanke på det höga tonläget. Den frågan kvarstår alltså som obesvarad.

Anf. 20 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag tackar för denna interpellation.

Jag har hört allt som ledamoten Lakso har sagt, också här på slutet, trots mitt "multitaskande". Jag kan bara bekräfta. Jag håller med. Jag ser fram emot att kunna återkomma med prognoser på hur mycket detta förbättrar situationen och också att kunna ha en dialog.

Vad är vi då överens om? Jag uppfattar att vi inte är överens om några saker. Det första gäller synen på om det är teknikneutralt att förhålla sig till kapacitetsfaktorn, alltså hur mycket tillgänglig el som finns vid varje givet tillfälle, med eller utan att man liksom parkopplar sin kraftproduktion med annan lagring. Jag tänker på helhetskostnaden för det. Är det teknikneutralt att behandla alla kraftslag lika men utifrån vad kan de leverera till systemet? Det andra gäller: Ska vi delta i den internationella kapplöpningen för ny baskraft i form av kärnkraft – för att det behövs för den gröna omställningen, för att det behövs för konkurrenskraften och för att det behövs i digitaliseringen? AI rullar nu ut massivt. Energi var en jättestor fråga under världens största teknikmässa, CES, förra veckan i USA, till exempel. Det sista gäller: Ska staten stå för anslutningsavgiften för ett enskilt kraftslag, för havsbaserad vindkraft?

I övrigt hör jag att vi är överens om väldigt mycket, och det tycker jag gott att man kan lyfta fram apropå investeringsklimat. Jag ser fram emot att återkomma med mer kring Kraftlyftet, och jag tackar för interpellationen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2024/25:220 om skillnader i elpris mellan de olika elprisområdena

Anf. 21 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Äntligen! Monica Haider har frågat mig om jag är beredd att initiera en översyn av den flödesbaserade kapacitetsmodellen och vidta åtgärder för att minska de stora prisskillnaderna mellan elprisområden, särskilt vad gäller ökade priser i SE4.

Flödesbaserad kapacitetsberäkning infördes i Norden den 29 oktober 2024. Införandet följer av en EU-kommissionsförordning som godkändes den 5 december 2014 av den dåvarande socialdemokratiskt ledda regeringen. Enligt EU-rätten ska metoden användas så länge inte Affärsverket svenska kraftnät tillsammans med de nordiska motsvarigheterna kunnat

visa att tillämpningen inte skulle ge något mervärde. De nordiska systemoperatörerna har inte kunnat visa det, och därför har metoden implementerats.

Regeringen har ingen formell roll vid framtagandet av metoden för kapacitetsberäkning eller vid genomförandet av metoden. Det är Energimarknadsinspektionen och Svenska kraftnät tillsammans med de nordiska motsvarigheterna som ansvarar för att metod och genomförande sker i enlighet med gällande regelverk. Efter införandet den 29 oktober 2024 har Energimarknadsinspektionen även tillsynsansvar.

Flödesbaserad kapacitetsberäkning av överföringskapacitet mellan olika elområden syftar till att man ska kunna nyttja det svenska elnätet mer effektivt. Överföringskapaciteten i elsystemet ökar – Svenska kraftnät kan överföra mer kraft från norra till södra Sverige – och mer elproduktion i norra Sverige frigörs utan att fler ledningar tas i drift. Dessa ledningar är ju väldigt dyra, så i grunden är detta positivt för Sverige.

Självklart är ett effektivt genomförande av metoden en hög prioritet för mig och den här regeringen. Regeringen kommer i nära dialog med Svenska kraftnät och Energimarknadsinspektionen att noga följa upp implementeringen av metoden och utvecklingen på elmarknaden. Myndigheterna har ett tydligt ansvar för att flödesbaserad kapacitetsberäkning bidrar till att man når de energipolitiska mål som riksdagen slagit fast på tillskyndan av regeringen, i synnerhet konkurrenskraftiga elpriser och mål om leveranssäkerhet. Regeringen kommer också att noga följa hur beräkning av överföringskapacitet vidareutvecklas för att metoden ska kunna fungera på ett ändamålsenligt sätt och bidra till en samhällsekonomiskt effektiv elförsörjning. En annan viktig del är att följa våra myndigheters arbete för att tillgängliggöra relevant data i syfte att främja en förutsägbar, effektiv och transparent elmarknad i Sverige. Här finns mer att göra.

Regeringen står sammanfattningsvis redo att göra de insatser som krävs, samtidigt som det är viktigt att myndigheterna nu får möjlighet att samla information och analysera de praktiska effekterna av genomförandet.

Men vi bör även komma ihåg att elpriserna i Sverige inte alltid har varit lika beroende av väder och vind som de är i dag. Mer väderberoende produktion i elsystemet ökar prisvolatiliteten, som blir särskilt påtaglig under vintertid när elanvändningen är högre. Inte minst har den tidigare nedläggningen av planerbar elproduktion i Sveriges två södra elområden lett till en försämrad effektbilans, där Skåne och elprisområde 4 numera har störst försörjningsproblematik i hela Europa. Regeringen arbetar vidare för att komma till rätta med att SE4 saknar 3 000 megawatt för effekttillräcklighet, något som inte är möjligt att lösa på bara två år – tyvärr.

Avslutningsvis är flödesbaserad kapacitetsberäkning beroende av utvecklingen i elsystemet. Det är elsystemets utformning – var elproduktion och elnät byggs och vilka egenskaper de har – som avgör våra elpriser. För det krävs att vi bygger ut vårt elsystem på ett konkurrenskraftigt och samhällsekonomiskt effektivt sätt, så att Sverige får ett elsystem med en utformning som kan möta efterfrågan på fossilfri el till rimliga och stabila priser årets alla dagar, oavsett väder och vind. Regeringen, som jag företräder, lägger om energipolitiken och har under sina första två år vid makten redan hunnit fatta cirka 50 beslut om åtgärder som bedöms stärka energiförsörjningen i Sverige på akut såväl som kort, medellång och längre

sikt. Det behövs mer elproduktion och elnät med rätt egenskaper, på rätt plats, för att få en bättre balans mellan produktion och användning av el i alla delar av Sverige, och detta är av högsta prioritet för den här regeringen.

Prot. 2024/25:55
14 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 22 MONICA HAIDER (S):

Fru talman! Tack för svaret, ministern!

Jag är glad att debatten blev av till slut. Jag håller med ministern om att det är bra att överföringskapaciteten i elnätet ökar utan att fler ledningar tas i drift och att det i grunden givetvis är positivt för Sverige.

Problemet är bara att det är elprisområdena 3 och 4 som får stå för notan också denna gång, vilket inte är rimligt. Vi i områdena 3 och 4 betalar redan ett mycket högre pris, och med det merparten av flaskhalsavgifterna. Och nu har priserna för oss ökat ytterligare.

Svaret fortsätter med att regeringen i nära dialog med Svenska kraftnät och Energimarknadsinspektionen kommer att följa upp implementeringen av metoden och att det är myndigheternas ansvar att metoden bidrar till att nå de energipolitiska mål som riksdagen slagit fast. Detta är alltså myndigheternas ansvar, inte regeringens.

Ministern säger i sitt svar att det var den socialdemokratiska regeringen som fattade beslutet. Hon säger också att det är myndigheternas ansvar – inte regeringens – och att regeringen inte har någon formell roll i detta. Svaret går helt enkelt inte ihop.

Fru talman! Modellen har fått massiv kritik av både företag och organisationer som Svenskt Näringsliv, Energiföretagen med flera. Branschen har varit kritisk till modellen i två års tid men inte blivit lyssnad till. Ett av problemen som branschen pekade på var risken att systemoperatörerna skulle bli tvungna att öka sina marginaler – något som Statnett nu aviserat. Risken är att de andra följer efter och att det då blir ännu dyrare. Detta har branschen noga påpekat före införandet. Jag vill bland annat fråga om Svenska kraftnät också kommer att öka sina marginaler på grund av den osäkerhet som modellen medför.

Nu när modellen är införd undrar jag om inte Svenska kraftnät skulle kunna köra den gamla modellen parallellt i några månader för att se hur det hade gått med den – det borde ju gå.

Varför gjorde man inte tillräckliga analyser före införandet? Under parallellkörningen från december 2022 till oktober 2024 visade modellen att medelpriserna var högre med den nya modellen i elprisområde 1, 2 och 3. För elprisområde 4 var elpriset minus 2 procent, enligt Svenska kraftnät. Det är inte bra att priserna blir högre i något elprisområde, vill jag gärna ha sagt.

Medelpriserna tar dock inte hänsyn till att elanvändningen varierar över året, så då underskattas de faktiska kostnaderna för kunderna. Om man tar bort de tre sommarmånaderna blir resultatet att det även i elprisområde 4 blev högre pris, plus 4 procent – alltså högre pris även i elprisområde 4. Alla elprisområden har alltså fått högre pris, och vi som redan har de högsta priserna i område 4 ska betala ännu mer. Det är inte rimligt. Tycker ministern att det är rimligt?

Vi såg ju för bara någon månad sedan vad den här modellen innebär: rekordhöga elpriser i södra Sverige och rekordstora prisskillnader i Sverige.

Anf. 23 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Det var den förra, socialdemokratiskt ledda, regeringen som beslutade om införandet. Vi ska vara ärliga med att detta diskuterades redan under alliansåren på EU-nivå, och det fördes sedan i hamn på EU-nivå under den förra regeringen. Där har beslutet alltså tagits om regelverket för flödesbaserad kapacitetsberäkningsmekanism. Om man sitter på några helt andra fakta vill jag gärna vill bli upplyst om det, men jag uppfattar att flera socialdemokrater bekräftar den bilden, och det finns protokollfört också. Med det sagt var det efter att man har beslutat om detta på EU-nivå inte ett fritt valt arbete eller någonting som man kan ha eller inte ha. Det fanns väldigt tydliga kriterier för om man behöver följa detta eller inte.

Det här sker samtidigt som alla andra länder i Norden gör detta. Vi har gett ett mycket tydligt uppdrag till SVK, alltså Svenska kraftnät, att man måste utvärdera detta. De är också tydliga tillbaka gällande att det inte finns någon anledning att säga att en enskild pristopp i till exempel Skåne några timmar en eftermiddag i december rakt av beror på den flödesbaserade kapacitetsberäkningsmekanismen. Det behöver få lov att gå lite tid, och sedan kommer vi att se till att det finns en utvärdering.

Vi har också ställt den mycket relevanta frågan om det går att parallellköra rakt av. När det gäller det är bedömningen att det inte går, på grund av att detta baseras på data från det gemensamma området i hela Norden. Det kommer dock att gå att göra jämförelser. Jag ser fram emot att vi ska kunna göra utvärderingar, men hittills finns det inget underlag för att säga att det är den nya flödesbaserade kapacitetsberäkningsmekanismen som gör att vi ibland har högre priser.

Jag vill avsluta med att återigen nämna faktumet att elpriserna nu har sjunkit två år i rad till den lägsta nivån på fyra år. Det var alltså lägre priser förra året än året innan det. Det är den situation vi har. Vi har inte haft så här låga elpriser sedan pandemin, då väldigt mycket i Sverige stod still och vi så att säga hade låga priser av fel anledningar. Vi behöver ha lite kläm på ordningen när det gäller detta. Vi har fortfarande en extrem volatilitet, och det drivs i grunden mycket av att det är väderberoende. Samtidigt har vi kraftigt förbättrat vår överföringskapacitet på grund av kapacitetsberäkningsmekanismen. Det finns nu jämnare tillgång till el i landet där den behövs och när den behövs utan att vi rullat ut miljarder på miljarder i nya kablar. Det behöver också ske, men det hade blivit ännu dyrare om den här modellen inte hade införts.

Med det sagt har jag stor ödmjukhet inför att vi kommer att behöva utvärdera och se, men det här är de fakta vi har på bordet nu.

Anf. 24 MONICA HAIDER (S):

Fru talman! Jag vill inleda med att säga att det givetvis inte är modellen i sig som ensam står för prisbilden i Sverige. Den spår dock ytterligare på priset i södra Sverige, där vi redan har väldigt höga priser. Detta känns väldigt orättvist. Det är inget krav att införa den flödesbaserade modellen. Man hade kunnat utveckla CNTC-modellen som vi hade, men det har inte Svenska kraftnät ens utrett. Jag funderar på om ministern kan svara på varför.

Ministern tar i sitt svar upp den förordning som godkändes av den socialdemokratiska regeringen, precis som ministern sa tidigare, den 5 de-

cember 2014. Så var det, men den socialdemokratiska regeringen tog inte ställning till vilken utformning modellen skulle ha. Det hade varit möjligt att göra lokala och regionala anpassningar av metoden. Om den sittande regeringen hade velat göra något annat utgår jag från att regeringen hade gjort det, för det har den här regeringen visat att den mycket väl kan göra i många andra frågor. Ett exempel är att inte låta Svenska kraftnät stå för anslutningskostnaden till havsvindkraft, vilket den socialdemokratiska regeringen införde.

Med tanke på hur mycket flaskhalsavgifter som finns, både ackumulerade och nya som flödar in, undrar jag om ministern verkligen inte kan överväga att besluta om att skippa anslutningskostnaden för havsvindkraft.

Fru talman! Det finns också olika sätt att genomföra modellen, och branschen har varit kritisk till införandet av modellen som den nu ser ut. Vi har också kunnat läsa uttalanden av ministern där ministern säger att det kommer att bli bråk om det här inte blir bra för Sverige.

På vilket sätt kommer ministern att bråka? Redan i dag säger branschen att den här modellen inte är bäst för Sverige. Det branschen säger är att den är väldigt bra för både Tyskland och Norge, men inte lika bra för Sverige. Hade det inte varit bättre att redan före genomförandet försäkra sig om att den här modellen är bra även för Sverige och inte ökar kostnaderna för hushåll och industri i södra Sverige, där det redan är mycket dyrare?

Det hade också varit bra om myndigheten hade lyssnat på de farhågor som branschen har haft under två års tid, men det har man inte gjort. Att det ser ut som det gör är ju inte hugget i sten, utan man hade kunnat göra på ett annat sätt. När det gäller till exempel att begränsa höga obalanskostnader bör Svenska kraftnät dels säkerställa en hög tillgänglighet i överföringskapaciteten mellan områdena på intradagsmarknaden, dels ges i uppdrag att undersöka möjligheterna att stimulera resurser för lokal balansering.

Den 5 november 2011 fattade Reinfeldt – eller rättare sagt Svenska kraftnät – beslut om att Sverige skulle införa fyra elprisområden i stället för att ha ett område. Nu sker ju en ny översyn av elprisområdena. Jag undrar om ministern kommer att bråka i den frågan om hon inte blir nöjd med förslagen. Enligt Tidöavtalet ska Sverige på sikt kunna bli ett enda elprisområde.

Att vi har flera områden i Sverige är en av anledningarna till att modellen fungerar sämre här. I de länder där man tidigare har infört modellen har man bara ett elprisområde. Hur tänker ministern om elprisområdesindelningen i Sverige, när det nu blir aktuellt? Är ministern beredd att ge Svenska kraftnät i uppdrag att beskriva konsekvenserna av modellen i den pågående elprisöversynen?

Anf. 25 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Elprisområdesöversynen tar vi emot inom kort, och jag ser fram emot att återkomma i den frågan då.

Vi har inte elprisområden bara för att det är kul i största allmänhet, utan de är ju utformade utifrån var vi har flaskhalsar, alltså där vi har problem med att flytta elen från punkt A till punkt B. Det för oss tillbaka till det den här interpellationen handlar om, alltså flödesbaserad kapacitetsberäkningsmekanism som ska underlätta möjligheten att flytta elen från där den produceras till där den behövs.

Prot. 2024/25:55
14 januari

Svar på
interpellationer

Varför? Jag ska inte tjata om vem som lade ned en himla massa reglerbar kraftproduktion, men det var inte jag. Var någonstans? I södra Sverige. Vad blev effekten? Det blev en jojo av elpriser och väldigt mycket färre företag som kan ansluta till elsystemet.

Vi har alltså el när det blåser, men vi saknar el när det är svinkallt på vintern. Och vintern är ett återkommande koncept i Sverige. Varje år kommer vintern! Till och med publiken på läktaren nickar; titta vad folk har koll på! Därför behöver vi ha el där det behövs, när det behövs – jämt. Därför har jag försvarat att vi inför den här modellen som gör det möjligt att överföra mer el från där den finns till där den behövs.

Det ställs ett antal frågor här; låt oss bena i dem.

Kunde man inte ha testat detta innan? Det är gjort.

Kunde man inte ha lyssnat på kritikerna innan? Det är gjort, och det har också följts av handling.

Det påstås vidare att detta leder till högre priser. Nu har jag hört det så många gånger, så nu skulle jag vilja ha källan till det påståendet. Vad har Monica Haider och Socialdemokraterna för källa på att det är flödesbaserad kapacitetsberäkningsmekanism som ger högre elpriser? Högre elpriser när då? Jo, ibland är det rejäla toppar.

Det kan vara så att vi har anledning att justera i modellen, och då vill jag först ha ett underlag och en utvärdering. Därför har vi gett detta uppdrag. Men det finns inte fog för att påstå det nu. Om det gör det framåt, tro mig, då kommer jag att lyssna, och då blir det bråk – inte med Monica Haider men med ”systemet”, som Ingvar Carlsson skulle ha sagt.

Anf. 26 MONICA HAIDER (S):

Fru talman! Tack till ministern för svaret!

Sedan modellen infördes har det varit väldigt stora prisskillnader i Sverige. Det förklaras givetvis inte fullt ut av modellen, utan det finns även andra faktorer. Det som är nytt är att priset i område 2 numera ofta är lägre än i område 1 och att elpriset i område 3 närmar sig priset i område 4. Modellens syfte är att effektivt nyttja det svenska nätet ur ett nordiskt perspektiv, inte ett svenskt perspektiv. Det är det som det går ut på. Det är Norden som är i fokus.

Precis som ministern säger i sitt svar är vi mer väderberonde i dag än tidigare. Tyvärr tar inte modellen hänsyn till den senast kända informationen vid leverans, utan den information som man tar hänsyn till är från två dagar tidigare. Modellen begränsar alltså möjligheten för marknaden att agera på den senast kända informationen.

Modellen ska på spotmarknadens prisberäkning ta hänsyn till information om kritiska nätverkselement. Här har Svenska kraftnät utifrån sekretesslagstiftningen valt att inte delge dessa nätverkselement, vilket gör det mycket svårare att prognostisera prisutvecklingen för att optimera resurserna. Med den rådande sekretesslagstiftningen hemligstämplas data om elnätet av säkerhetspolitiska skäl, vilket inte görs i övriga nordiska länder och inte heller i något annat land.

Min fråga är därför om ministern är beredd att se över sekretessbeläggningen av kritiska nätverkselement, eftersom det är en särordning som vi har här i Sverige. Hur kommer regeringen att följa upp modellens konsekvenser för att veta att hushåll och företag, till exempel i Kronobergs län,

inte betalar för mycket för sin el? Det är inte rimligt med fem sex gånger högre elpriser i södra Sverige.

Prot. 2024/25:55
14 januari

Anf. 27 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Tack, Monica Haider, för mycket relevanta följdfrågor!

Frågan om transparens gällande hur man beräknar detta och underlagen för det är någonting som har lyfts med mig som energiminister och någonting som jag också har lyft med min myndighet. Dialog pågår; så mycket är jag beredd att säga. Om man gör radikalt annorlunda jämfört med andra måste man ha mycket, mycket goda skäl för det.

I övrigt ser jag fram emot att återkomma nästa höst i frågan om utvärdering av modellen. Det är min bedömning. Då har det gått ett år med den flödesbaserade kapacitetsberäkningsmodellen. I övrigt kan vi bara konstatera att värdet av stabila elpriser inte kan överskattas, för det påverkar också hur man kan prissätta saker i andra ändar.

Det är ett mycket riktigt påpekande att detta görs ihop med Norden. Det förbättrar överföringsmöjligheterna inom Sverige. Varför? Vi pratar ofta, lite missvisande, i debatten om att vi har ett jättestort överskott på el och att vi exporterar så mycket, medan folk sitter där hemma och undrar hur det går ihop – varför saknar vi el? Varför säger vi nej till företag som vill ansluta? Varför går vi miste om tusentals jobb i min kommun? Jo, därför att andra dagar är vi helt beroende av våra nordiska grannländer. Då importerar vi av bara den eftersom vi inte har tillräckligt mycket el där det behövs och när det behövs. Vi har alltså effektbrist.

Tack för interpellationen! Vi lär höras igen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2024/25:279 om incitament för vindkraftsutbyggnad

Anf. 28 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag är glad över att vi hinner med även denna interpellation i dag!

Åsa Eriksson har frågat mig vad jag avser att göra för att boende i kommuner som redan har tagit ansvar för omställningen, och därför redan har vindkraftsparker, också ska få kompensation.

Den ersättning till kommunerna som riksdagen har beslutat om genom att anta regeringens budgetproposition för 2025 kommer att gälla för såväl befintlig som ny vindkraft. Kommuner som redan har låtit bygga vindkraft kommer att få ersättning för detta årligen. Det är av stor vikt för mig och regeringen att kommuner som redan har tillåtit investeringar inte ska sättas åt sidan. Det är svårt att göra ändringar, för sådana medför ofta en snedfördelning.

Kommuner som redan har vindkraft och kan tänka sig att tillåta mer ska inte missgynnas för att de redan tillåtit vindkraft på de allra bästa lokaliseringarna. Jag är dessutom övertygad om att det bästa för den långsiktiga acceptansen för vindkraften är att vi inte missgynnar dem som gått före.

Svar på
interpellationer

I år kommer kommunerna att få dela på 340 miljoner kronor, en summa som kommer att öka under de kommande åren i enlighet med budgetpropositionen för 2025. Den exakta utformningen av ersättningen till kommunerna är inte färdig riktigt än, utan jag kommer att behöva återkomma i den frågan.

Anf. 29 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! Att vi behöver mer förnybar energi för att klara omställningen och utvecklingen har vi hört tidigare här i dag, även om det inte är det enda som behövs. Att vindkraft är det snabbaste och mest kostnads-effektiva kraftslaget att bygga ut tror jag att statsrådet och jag är överens om. Dessvärre vet vi nog båda två alltför väl att kommun efter kommun använder det kommunala vetot, ofta efter flera års projektering, och säger nej till vindkraftsansökningar.

Det finns säkert flera anledningar till kommunernas nej, men ett vanligt skäl tror jag är att invånare protesterar och menar att vindturbiner kommer att försämra deras utsikt eller närmiljö. Lokalpolitiker faller då lätt till föga och gör det som är kortsiktigt enklast, det vill säga säger nej till mer förnybar energi för att slippa folkets vrede i stället för att göra det ansvarsfulla och se till att bidra till omställningen.

Fru talman! I min valkrets, Västmanland, har vi i dagsläget en självförsörjningsgrad på cirka 30 procent av den elenergi som våra världsledande företag tillsammans med hushållen förbrukar. Det finns en kommun i länet som inte har sagt nej till ansökningar om vindkraftsutbyggnad, och det är lilla Norberg med knappt 5 600 invånare. När vindparken Målarberget i Norberg och Avesta togs i bruk år 2021 ökade självförsörjningsgraden av elenergi i hela länet med 9 procentenheter. Det visar vilken betydelse en vindpark har. De 17 turbiner som står på Norbergsmarken gör alltså en avsevärd skillnad.

Fru talman! Men även i Norberg har det varit protester och upprörda känslor gällande vindkraft. Det är inte så många som protesterar, men de är ganska högljudda. De allra flesta invånare inser nog ändå att även Norberg måste bidra till ökad elproduktion. Men inställningen hos både norbergare och alla andra invånare i andra kommuner skulle förmodligen bli mer positiv om lokalpolitikerna kunde visa på ekonomiska tillskott som kan hjälpa till och utveckla kommunen i allmänhet och, förstås, närmiljön i synnerhet.

I statsrådets svar säger hon att kommuner som redan tidigare har sagt ja till vindkraft kommer att få del av pengarna. Det tycker jag låter bra. Jag är också glad att regeringen gör denna satsning i budgeten. Men i Västmanland är vi smärtsamt medvetna om att en del av de stöd som Tidöregeringens har tänkt ge till kommunerna inte alltid blir som det var tänkt. Statsrådet Busch och jag har flera gånger debatterat det faktum att Sala kommun blev utan flera miljoner i elstöd för att kommunen klassades som ett jordbruk. Jag vill inte att detta ska upprepas.

Jag vill därför fråga energiministern om hon kan garantera att alla kommuner som redan har stora vindkraftsturbiner på sin geografiska yta kommer att få del av den ekonomiska kompensation som regeringen har lagt in i årets budget.

Anf. 30 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Det korta svaret är ja. Det är redogjort för detta i det skriftliga svaret, som snart går att läsa på riksdagens hemsida och som jag har läst upp här i kammaren.

Vi har inte den typ av väldigt knepiga nöd- och krisförordningar från EU att förhålla oss till på det här området som vi hade när det gällde elstödet. Men det kommer säkert att finnas svåra avvägningar att göra även i det här. Jag drar därför inte upp någon fullständig modell ur fickan rakt upp och ned här och nu, utan vi kommer att återkomma till exakt hur den är utformad. Jag tycker att jag har gett ett rakt och tydligt svar.

Anf. 31 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! Tack, energiministern, för det korta svaret som gläder mig storligen! Jag gissar att statsrådet också känner till den artikel som Dagens Nyheter publicerade i oktober förra året. Den baseras på uppgifter från Svensk Vindenergi och Energimyndigheten med en beräkning utifrån den summa som regeringen har anslagit av hur mycket compensation de olika kommuner som redan har vindkraftverk kommer att få.

Där är summan till Norbergs kommun noll, trots att vi har 17 turbiner på 4,2 megawatt styck. Anledningen är att fastighetsbildningen Målarberget är bokförd i Avesta kommun i Dalarnas län trots att majoriteten av vindturbinerna står i Norberg.

Jag vill med denna debatt bara försäkra mig om att utformningen av stödet görs på ett sådant sätt att det är de kommuner som har vindturbinerna som får ersättningen och inte någon annan kommun. Jag har ingenting emot att Avesta kommun får pengar; det är dem väl unt. Men jag tycker att det är oerhört viktigt att stödet utformas på ett sätt som gör att de kommuner som verkligen har vindturbiner också är de som får del av stödet.

Återigen: Jag hoppas att det korta svaret ja håller när detaljerna i stödet utformas.

Anf. 32 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag ser fram emot att återkomma med en presentation av modellen som helhet. Sedan får vi se om det är min ministerkollega klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari eller finansminister Elisabeth Svantesson som kommer att få äran att göra det, givet att det också är en skattefråga när det gäller ansvaret för specifikt vindkraften i detta.

Jag ser verkligen fram emot att få presentera modellen som en helhet. Nu är budgeten beslutad, och pengarna finns på plats. Det finns en tydlig viljeinriktning, och vi ser fram emot att återkomma.

Anf. 33 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! Det gläder mig att kunna åka hem till Norbergsborna och berätta att Ebba Busch har lovat att det kommer pengar – tack!

Jag går vidare till en annan del. Jag vill understryka hur viktigt det är att just närboende känner ett värde av vinden och de intrång i närmiljön som man kan uppleva att vindkraftverken innebär.

Det står i regeringens budget att man vill gå vidare med flera av förslagen i utredningen om vindens värde. Jag hoppas att man gör det skyndsamt, för jag har inte kunnat hitta något som är tidsatt och som talar om när detta ska ske. Vi socialdemokrater tycker att det är oerhört viktigt att

man bereder förslagen om intäktsdelning till närboende och om att ägare av intilliggande fastigheter ska få rätt att lösa in fastigheten för ett visst pris om man skulle önska det. Jag tror att det skulle göra att fler kommuner väljer att inte säga nej till planerad utbyggnad av vindkraft.

Kan statsrådet ge några besked om när förslagen kommer att realiseras?

Anf. 34 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka så mycket för interpellationen. Jag är som sagt glad för att vi kan leverera någonting som de rödgröna trots vurmandet för vindkraft inte lyckades leverera på åtta år, nämligen ett tydligt ekonomiskt incitament för kommuner att säga ja till vindkraft.

Vi kommer att återkomma med hur modellen ser ut. Jag har inte delat ut några exakta summor här i dag.

Jag nämner det så kallade vindkraftspaketet, som bygger på Incitamentsutredningens förslag. Jag vill understryka att det formellt sett ligger under statsrådet Romina Pourmokhtari, och det vore förmätet av mig att ge mig in i detaljerna kring detta. Men det handlar om åtgärder för kompensation av närboende och lokalsamhällen och om en rätt till inlösen av fastigheter.

Regeringen arbetar vidare med frågorna, och vi kommer att återkomma under året. Det är det vi har tagit sikte på. Parallellt höjs fastighetsskatten för vindkraft, som jag har pekat på i dag, med 0,2 procent till 0,5 procent. Det är redan kommunicerat, och den formella remissen har skickats ut i januari.

Det sker mycket på området. Regeringen har levererat i högt tempo i drygt två års tid, och vi ser fram emot att få lov att fortsätta att göra det. Något säger mig att Åsa Eriksson och jag kommer att mötas igen i de här frågorna. Tack för en mycket relevant fråga! Jag är glad över att kunna ge ett rakt och glädjande svar.

(Applåder)

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2024/25:253 om kriminella aktörer och HVB-hem

Anf. 35 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Lars Isacson har frågat justitieministern vad han, inom sitt ansvarsområde, och regeringen avser att göra för att säkerställa en trygg miljö för ungdomar på HVB-hem och stärka tillsynen för att förhindra missförhållanden och oseriösa aktörer. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Jag ser mycket allvarligt på de brister som framkommit när det gäller hem för vård eller boende, det vill säga HVB, som innebär att barn och unga i samhällets vård inte får den vård och omsorg de är i behov av och har rätt till. Regeringen agerar nu kraftfullt på flera fronter för att förhindra att oseriösa aktörer driver HVB.

Inspektionen för vård och omsorg, Ivo, har genom sitt tillstånds- och tillsynsuppdrag en viktig roll i arbetet mot oseriösa och kriminella aktörer. Regeringen gav i början av 2024 Ivo i uppdrag att stärka och utveckla sitt arbete med att förebygga och motverka välfärdsbrottslighet och förekomst av oseriösa aktörer inom omsorgen. I september 2024 gav regeringen Ivo ytterligare ett uppdrag, nämligen att särskilt stärka tillsynen av stödboenden och HVB som tar emot barn och unga. Genom dessa uppdrag och andra åtgärder har Ivo fått en förstärkning med 30 miljoner kronor för 2024.

Under hösten har vi flera gånger samlat Ivo, Polismyndigheten och Ekobrottsmyndigheten för att slå fast vilka konkreta åtgärder som behöver vidtas och för att säkerställa att myndigheterna samverkar effektivt för att förhindra att kriminella driver eller infiltrerar HVB. Regeringen följer frågan noga.

En viktig del av regeringens arbete med den här frågan är att förbättra möjligheterna för centrala aktörer att utbyta relevant information. Regeringen har tagit emot betänkandet *Ökat informationsutbyte mellan myndigheter* (SOU 2024:63), där det föreslås en ny bestämmelse som ska göra det möjligt för myndigheter och kommuner att under vissa förutsättningar dela sekretessbelagda uppgifter om enskilda med varandra om detta behövs för att bland annat motverka brottslig verksamhet. Regeringen har också, i propositionen *Ökat informationsflöde till brottsbekämpningen* (prop. 2024/25:65), lagt fram förslag om att kommuner, regioner och ett stort antal statliga myndigheter ska bli skyldiga att lämna information till brottsbekämpningen.

När det gäller att säkerställa att inga barn eller unga placeras i HVB där det förekommer missförhållanden eller i HVB som drivs av kriminella har kommunerna en viktig roll. De har skyldighet att noga följa vården av de barn och unga som vårdas i HVB och att följa upp verksamhet som genom avtal lämnats över till en privat utförare.

Vissa barn och unga behöver placeras i ett HVB. Då måste vården där hålla god kvalitet och tillgodose deras behov. Regeringen har tillsatt en utredning med uppdrag att analysera hur en ökad differentiering av vården vid HVB kan göras för att bättre tillgodose barns och ungas individuella vårdbehov och rättigheter. Utredningen ska också titta på förutsättningarna för att införa särskilda befogenheter vid HVB för att ge personalen verktyg att upprätthålla trygghet och säkerhet för barnen och de unga. Vidare har regeringen tillsatt en nationell samordnare för fler högkvalitativa vårdplatser inom den sociala barn- och ungdomsvården som bland annat ska bidra till att kvaliteten i vården av barn och unga säkerställs.

Barn och unga som placeras utanför det egna hemmet har alltid rätt till skydd och stöd. Därför är det helt oacceptabelt att det förekommer missförhållanden och oseriösa aktörer inom HVB-vården. Alla som kan ha en roll i arbetet måste ta ansvar och bidra till en bättre samhällsvård för dessa barn. Jag är mån om att göra allt som står i min makt för att barn och unga i samhällets vård ska känna sig trygga och få en god vård.
(Applåder)

Anf. 36 LARS ISACSSON (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Jag delar ministerns syn på hur allvarligt problemet är och gläds åt engagemanget.

Min fråga är påkallad av de allvarliga brister vi ser på landets HVB-hem, som ministern redogjorde för i sitt svar. Särskilt allvarligt är att det i dag finns HVB-hem som drivs av just de kriminella aktörer som vi vill att barnen ska slippa ha kontakt med. Såväl de berörda ungdomarna som samhället i stort ska kunna känna trygghet vid varje placering. Ingen ska fara illa på ett HVB-hem, och det ska definitivt inte vara så att någon rekryteras till kriminell verksamhet på sitt HVB-hem.

SVT har rapporterat om en 15-åring i Dalarna som blev utsatt för ett rekryteringsförsök på ett HVB-hem; han skulle övertalas att utföra ett beställningsmord. En annan ungdom, boende på ett HVB-hem i Hedemora, lyckades rymma med målet att utföra ett mord i Göteborg. Sådana här exempel finns från hela Sverige.

Statsrådet svarade att regeringen vill göra det lättare att dela information. Jag tycker att detta är absolut nödvändigt. De regler som statsrådet hänvisade till handlar dock mest om att brottsbekämpande myndigheter ska få ta del av informationen. Jag tror att det är minst lika viktigt att informationsutbytet även går åt andra hållet.

Det som känns absolut märkligast för mig är att de kommuner som ska fatta beslut om långtgående och ingripande insatser, som HVB-hemsplaceringar är, inte har rätt att ta del av information som att ett HVB-hem drivs av kriminella personer. När förtroendevalda fritidspolitiker ska fatta beslut om att upphandla en väldigt viktig funktion kan kommunens tjänstepersoner alltså inte få fram underlag gällande mycket avgörande ägarförhållanden på grund av sekretessregler.

Fru talman! Vi har i denna kammare fattat ett flertal beslut om att lätta på sekretessen och ge myndigheter möjlighet att dela information med varandra, men på detta område är det som att det knappt har rört sig framåt över huvud taget. Jag kan inte låta bli att undra varför det är så svårt. Det finns ett uppenbart allmänintresse av att en kommun får ta reda på om det HVB-hem man är på väg att upphandla drivs av personer med kopplingar till organiserad brottslighet. Om polisen har denna information, varför får polisen då inte dela med sig av den?

Hur kan det komma sig, som Sveriges Radio rapporterat, att HVB-hem som utretts för över 100 larm och fått allvarlig kritik vid sådana granskningar kan fortsätta sin verksamhet? Hur kan det vara möjligt att allvarliga missförhållanden som rått år efter år omfattas av sekretessregler?

Fru talman! Jag tror att vi är många som undrar när det kommer skarpa förslag från regeringen om nya, sekretessbrytande regler om att polisen får och ska dela information med kommunerna.

Anf. 37 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! Den socialdemokratiska ledamoten Lars Isacson lyfte i en interpellationsfråga upp det faktum att det nu förekommer att kriminella aktörer driver HVB-hem. Tyvärr ser det ut så i dagens Sverige. Medan den föregående socialdemokratiska regeringen månade om den så kallade Sverigebilden och vägrade erkänna många av de problem som präglade det här landet stärkte kriminella aktörer sina positioner och infiltrerade institutioner som vi aldrig trodde att de skulle kunna infiltrera.

Det handlar inte bara om HVB-hem. Även Socialdemokraterna och ABF i Botkyrka har infiltrerats av den organiserade kriminaliteten. Kriminella försöker – och lyckas – infiltrera rättsväsendet, socialtjänsten och alla

andra institutioner som de behöver infiltrera för att uppnå sina mål. Detta har pågått under en längre period, och den föregående socialdemokratiska regeringen försökte lägga locket på. När den socialdemokratiska regeringen väl erkände problemet, så sent som 2019, sa Stefan Löfven till allas förvåning att Socialdemokraterna inte såg det komma. Förvåningen berodde på att Socialdemokraterna hade missat alla skjutningar och explosioner som chockat resten av landet.

Det som Stefan Löfven och Socialdemokraterna inte hade sett eller inte ville se var att antalet skjutningar i Sverige under 2018 uppgick till 325 stycken, där 43 människor dödades och 140 skadades. Detta hade Socialdemokraterna inte sett, men resten av landet hade sett det. Det var bara Socialdemokraterna som inte såg det komma.

Socialdemokraterna såg heller inte de 90 sprängningar som ägde rum i Sverige under 2018. Om Socialdemokraterna inte såg det komma och om Socialdemokraterna inte åtgärdade den organiserade kriminaliteten i god tid är de en del av orsaken till att den organiserade kriminaliteten har stärkt sina positioner, för på den tiden var det Socialdemokraterna som var ansvariga.

HVB-hemmen är en av många institutioner i Sverige som kriminella har infiltrerat därför att Socialdemokraterna inte ville se de problem som vi andra såg. Valfärds kriminalitet – att kriminella aktörer på olika sätt tjänar pengar på våra välfärdssystem – är ett problem som fanns även under den socialdemokratiska regeringen. Men vad gjorde Socialdemokraterna åt det? Inte så mycket, utan vi ser nu att kriminella driver HVB-hem.

Den nuvarande regeringen har visat en handlingskraft som saknades hos Socialdemokraterna. Bland annat har Tidöpartierna avsatt medel för att Inspektionen för vård och omsorg ska granska vartenda HVB-hem och rensa ut de kriminella. Då uppstår frågan: Varför gjorde Socialdemokraterna inte detta? Såg man det inte komma, trots att resten av samhället upplevde närvaron av den organiserade kriminaliteten?

Dessa problem har funnits länge. Den föregående socialdemokratiska regeringen borde ha sett det komma och agerat mycket tidigare. Men det gjorde de inte, utan de svek svenska folket.

Anf. 38 SARA GILLE (SD):

Herr talman! I dag diskuterar vi något så allvarligt som missförhållanden och kriminalitet inom HVB-hem.

HVB-hem ska vara en trygg plats för unga i behov av stöd, men i stället ser vi exempel på att dessa verksamheter har tagits över av kriminella aktörer som skor sig på skattemedel. Detta är ett enormt svek mot de ungdomar som placeras där och även mot hela samhället.

Det är anmärkningsvärt, herr talman, att Socialdemokraterna nu, när de sitter i opposition, plötsligt ser detta som ett akut problem. Var fanns detta engagemang under de åtta år som de satt vid makten? Vad gjorde den tidigare regeringen för att komma åt problemen med bristande tillsyn och kriminella aktörer inom HVB-hem? Sanningen är att man i bästa fall valde att titta åt ett annat håll och i värsta fall tillät problemen att växa.

Herr talman! Sverigedemokraterna har under lång tid pekat på behovet av skärpta kontroller, bättre tillsyn och tydligare riktlinjer för att förhindra att oseriösa aktörer kan driva HVB-hem.

Den här regeringen har redan påbörjat arbetet med att förbättra tillsynen och säkerställa att HVB-hem är den trygga miljö de är avsedda att vara. Men vi måste fortfarande ställa oss frågan: Hur kunde Socialdemokraterna låta det gå så här långt?

Vi vet att kommuner som vill agera mot oseriösa aktörer inte ens har tillgång till den information de behöver från polisen, vilket är oacceptabelt. Här krävs samarbete mellan myndigheter, skärpta krav och konsekventa uppföljningar. Detta är vad regeringen, med Sverigedemokraterna som garant för en kraftfull kriminalpolitik, nu arbetar för att genomföra.

Vi måste tydligt markera att HVB-hem aldrig får bli en kassako för kriminella nätverk eller en riskzon för ungdomar. Den tiden är över, och vi får aldrig backa från vårt ansvar att ta hand om och skydda de unga som behöver oss mest.

Därför vill jag fråga statsrådet Camilla Waltersson Grönvall följande: Hur säkerställer regeringen att myndigheter får de resurser och verktyg som krävs för att identifiera och agera mot kriminella aktörer inom HVB-hem, och hur ser tidsplanen för detta viktiga arbete ut?

Anf. 39 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Att säkerställa ökad trygghet och ökad säkerhet för samhällets mest utsatta barn är en av regeringens högsta prioriteringar, och vi arbetar nu konsekvent – byggsten för byggsten – för att bygga denna katedral av ökad trygghet. Det handlar om en ny socialtjänstlag som ger förutsättningar för att börja arbeta tidigt, förebyggande och uppsökande gentemot de barn och unga som befinner sig i en utsatt situation.

Vi hoppas snart kunna presentera den proposition som gör detta möjligt och som kommer att markera ett paradigmskifte eller, om man så vill, ett perspektivskifte i svensk politik där vi börjar vända på skutan och där vi jobbar förebyggande och ser barnen tidigt.

När det gäller barn och unga i samhällets vård ska det vara en självklarhet att de kan känna sig trygga där. Jag delar fullständigt interpellantens bild att ett barn som befinner sig i samhällets vård ska vara garanterad att få vård och behandling och inte riskera att utsättas för till exempel försök att bli rekryterad till fruktansvärda våldsdåd. Detta är något som jag vänder mig kraftfullt emot.

Därför har vi nu tagit ett samlat grepp runt denna fråga. Jag vill påminna om att Ivo, som är den tillsynsmyndighet vi har för detta ändamål, under den förra mandatperioden lämnade en lista med 40 författningsförslag, som den förra regeringen tyvärr valde att mer eller mindre begrava i en byrålåda men som vi nu arbetar konsekvent med.

Som flera av frågeställarna och deltagarna i denna debatt lyfter fram handlar det om att man måste kunna få tillgång till rätt information. Det handlar om belastningsregister och mycket annat för att kunna säkerställa att man kan göra rätt bedömning när man till exempel ger tillstånd för att driva ett HVB-hem. Dessa förutsättningar har inte funnits tillräckligt, men nu säkerställer vi det.

Vi ser från regeringens sida de ansträngningar vi gjorde i början av 2024, då vi gav ett uppdrag att förändra Ivo som tillsynsmyndighet. Från att tidigare ha varit en myndighet som har kontrollerat kvalitet med hjälp av anställda socionomer och sjuksköterskor måste Ivo nu bygga upp en annan funktion. Vi gav i september ett uppdrag som handlar om att utöva

tillsyn av vartenda HVB-hem som finns i detta land, och vi tillförde 9 extra miljoner kronor för detta uppdrag.

Vi ser nu att vi genom Polismyndigheten och Ekobrottsmyndigheten tillsammans med Skatteverket, som också har knutits till detta arbete, får en helt ny verksamhet och en ny tillsyn. Efter september har 15 HVB-hem stängts, men arbetet slutar inte där, mina vänner, utan det ska naturligtvis fortgå tills vi har kommit till rätta med den välfärds kriminalitet som finns längst in i välfärdens kärna, där den svider allra mest. Det är där vi har våra mest utsatta barn.

(Applåder)

Anf. 40 LARS ISACSSON (S):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret, även om min kärnfråga kanske kvarstår.

Statsrådet hänvisar i sitt svar till kommunernas uppföljningsskyldighet. Jag skulle önska att det också gavs möjlighet att redan i upphandlingsskedet följa upp vilka intressenter som har kopplingar till kriminella. Då måste, som statsrådet var inne på, informationsutbytet förbättras. Det är fortfarande bara sekretessbrytande åt ena hållet. Det blir en väldigt skev viktning, och detta leder inte till ökat förtroende mellan kommuner och polisen.

Det är självklart viktigt att kommunerna följer upp sina beslut och upphandlingar, men det borde vara lika självklart att de innan dess får ta del av polisens kunskap om vilka HVB-hem som drivs av kriminella. TT rapporterade den 19 december att Stockholms stad inte får veta vilka HVB-hem som enligt polisen drivs av kriminella på grund av att kammarrätten slagit fast att den uppgiften är hemlig. Detta horribla marknadsmisslyckande och den mer än lovligt naiva synen på företag som brottsverktyg visar på vikten av en snabb lagändring i en fråga som det borde finnas bred enighet om i riksdagen.

Näringsutskottet hade före jul en öppen hearing om företag som brottsverktyg, och då kom förslag på konkreta åtgärder från såväl Svenskt Näringsliv som Noa, Ekobrottsmyndigheten och akademien. Jag ska nämna två av de förslagen. Det första var kanske av mer förebyggande karaktär och handlade om tillståndsplikt inom de branscher i välfärden som den grova ekonomiska brottsligheten riktar in sig på, bland annat vårdcentraler, vaccinationsmottagningar och HVB-hem. Det andra hade kanske mer repressiv karaktär och handlade om att det måste vara enklare och gå snabbare att utfärda näringsförbud för de personer som cyniskt och hänsynslöst utnyttjar både det gemensamma i form av skattemedel och människor i mycket utsatt ställning.

Herr talman! De två konkreta förslagen får statsrådet som ett medskick. Hon kanske kan kommentera om det är någonting regeringen tagit med sig från näringsutskottets hearing.

Jag vill även kommentera det SD-ledamöterna har talat om i den här debatten. De tog upp det orimliga i att kriminella aktörer kan driva HVB-hem och gav exempel på infiltration. Jag tycker precis som de att kriminellas infiltration i samhället är något mycket allvarligt. Det lyftes fram ett antal exempel, men jag hörde inget om gäster på partiledares bröllop. Att socialdemokrater och sverigedemokrater har olika syn på vinster i välfärden är också tydligt och känt.

Prot. 2024/25:55
14 januari

Svar på
interpellationer

När man är med och styr – nu är SD inne på tredje året – kan det vara jobbigt att ta ansvar. Det är alltid lättare att kritisera vad andra gjort tidigare. Jag har själv varit med och styrt i en kommun – visserligen inte ett land, som statsrådet. Men när det gått en tid av mandatperioden går det inte längre att skylla på sina föregångare, utan man måste ta ansvar själv.

I dag fick jag svar från riksdagens utredningstjänst på min fråga om hur många av tillkännagivandena som gjorts av justitieutskottet som var initierade av Socialdemokraterna. Det var 30 av de 42 tillkännagivandena från valet till i dag. Att hävda att vi inte gjorde något och att SD och regeringen har driv i steget i ett historiskt högt reformtempo kanske inte ger en heltäckande bild.

(Applåder)

Anf. 41 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Herr talman! Jag tror ändå att det är viktigt att prata om hur snabbt den här regeringen har agerat. Problemen byggdes upp under lång tid under den föregående socialdemokratiska regeringen, som var upptagen med att skönmåla situationen. Nu ser vi effekterna av den välfärds kriminalitet som byggts upp.

Regeringen har bland annat gett Inspektionen för vård och omsorg i uppdrag att i samverkan med Polismyndigheten och Ekobrottsmyndigheten vidta åtgärder för förbättrat utbyte av information i syfte att stärka tillsynen av HVB-hemmen. Inspektionen för vård och omsorg har även fått i uppdrag att lämna förslag på hur en återkommande lägesrapportering om välfärdsbrottsligheten ska ske. Det här är egentligen grundläggande åtgärder för att påbörja en kamp mot den organiserade kriminalitetens aktiviteter inom välfärdssystemet. Ändå vidtogs inte dessa åtgärder av den tidigare socialdemokratiska regeringen.

Det krävs ett starkt rättsväsen för att lagföra de kriminella i samhället och för att hindra dem från att någonsin driva HVB-hem. Ingen kan väl förneka att det är just denna regering som har satsat mest på rättsväsendet på rätt länge? Dessutom får rättsväsendet de befogenheter som behövs för att på allvar bekämpa den organiserade kriminaliteten.

Allt detta är saker som Socialdemokraterna kunde ha gjort när de hade makten. Men av någon märklig anledning avstod de från detta – kanske för att de inte såg problemen komma eller för att de var för naiva. Men det var svenska folket som betalade priset för Socialdemokraternas inkompetens.

Anf. 42 SARA GILLE (SD):

Herr talman! HVB-hem ska vara en trygg plats för unga. Det ska inte vara en brottsplats för kriminella. Det är svårt att förstå hur det har kunnat gå så långt att kriminella aktörer tillåts driva verksamheter som får miljonbelopp av skattemedlen. Det är pengar som i vissa fall går rakt ned i fickorna på kriminella nätverk. Men det är precis så det har blivit efter åtta års passivitet under den tidigare regeringen.

Socialdemokraterna ställer frågor nu när de är i opposition. Men var fanns det engagemanget när de själva faktiskt styrde? När tillsynen brast, varningarna haglade och missförhållandena växte sig större valde de att inte agera. De kritiserar ett system de själva haft ansvar för att förvalta. Det är inte trovärdigt.

Sverigedemokraterna har länge krävt åtgärder mot de brister vi ser i HVB-systemet. Tack vare vår starka position i regeringsunderlaget ser vi nu handling i stället för tomma ord. Vi arbetar för att skärpa tillsynen, stoppa de kriminella och sätta ungdomars trygghet främst.

Herr talman! Vi tänker inte låta HVB-hem fortsätta vara en lekplats för kriminella. Den tiden är över.

Prot. 2024/25:55
14 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 43 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Jag inleder med att uppmärksamma ledamoten Isacsson på att det i regel är så att när det görs tillkännagivanden från majoriteten här i Sveriges riksdag tvingas också den sittande regeringen agera.

Vad gäller de initiativ som ledamoten hänvisar till kan jag säga att om frågan till RUT varit annorlunda hade svaret blivit ett annat. Det hade i stället handlat om hur många tillkännagivanden justitieutskottet gjorde som tvingade den tidigare socialdemokratiska regeringen att tillsätta utredningar. Det finns nämligen inget utskott i Sveriges riksdag som gjorde fler tillkännagivanden än justitieutskottet under den förra mandatperioden.

Justitieminister Gunnar Strömmer agerar nu på utredningar som må ha tillsatts av en socialdemokratisk regering men som tillsattes efter bland annat moderata, liberala, kristdemokratiska och sverigedemokratiska tillkännagivanden. Så går arbetet till i demokratins Sverige. Det är alltså i stor utsträckning så att vår regering nu får möjlighet att agera på den politik vi kraftfullt drev i opposition.

Sekretessfrågan är oerhört viktig i det här sammanhanget. Det är också därför jag i mitt inledande svar beskrev att betänkandet *Ökat informationsutbyte mellan myndigheter* innebär att man under vissa förutsättningar ska kunna dela sekretessbelagda uppgifter med varandra om det behövs för att bland annat motverka brottslig verksamhet. Regeringen arbetar just nu med Lagrådets remissvar. Myndigheterna måste enkelt få dela erforderlig information med varandra.

Jag har inte sett underrättelserapporten som ofta nämns i medierna. Det ska jag inte heller, för det är just en underrättelserapport från polisen, enligt den information som polisen lämnat till mig. Jag tror att de flesta av oss förstår att det är svårt att överlämna underrättelseinformation helt öppet och offentligt.

När vi stänger de kriminella HVB-hemmen ska det vara med ett sådant underlag att de inte riskerar att öppnas igen. Barn ska skyddas mot sådan kriminell verksamhet och inte drabbas av att den får gå igång igen. Jag tror alltså att det är dags att vi förhåller oss till underrättelserapporten med lite sans och balans. Jag tror att de flesta av oss förstår att det skulle skada möjligheterna att stänga om all den här sortens information var fullständigt offentlig.

Med det sagt är det viktigt att kommunerna följer det ansvar de har men också att de får bättre förutsättningar för det.

I förra veckan var jag väldigt glad över att regeringen kunde presentera den överenskommelse vi nu har med SKR. I avvaktan på att vi får en nationell placeringsfunktion på plats och under tiden den arbetas med tar SKR ansvar för den funktionen. I uppdraget ingår också att SKR ska få information och föra dialog med bland annat Polismyndigheten och andra myndigheter som är relevanta. Där kommer kommunerna att få platser föreslagna så att de ska kunna känna sig tryggare med att den plats dit man

skickar barn från sin kommun är en trygg och säker plats. Det är målsättningen.

(Applåder)

Anf. 44 LARS ISACSSON (S):

Herr talman! Tack till statsrådet Camilla Waltersson Grönvall för debatten!

Det sista, avtalet med SKR, tycker jag är bra. Det är också bra att SKR kliver in och tar det ansvaret. Det är synd att statens myndighet som ska göra detta inte har fått det på plats redan, men det här är väl en bra interimslösning.

En erfarenhet som alla politiker borde ha är att någon gång under sin politiska gärning vara ledamot i en socialnämnd eller en individnämnd. Det ger ofta en skrämmande inblick i hur svåra ärenden det kan finnas i en kommun, inte minst bland utsatta barn och unga.

Ett av de svåraste beslut du kan fatta som politiker är att frånta föräldrarna ansvaret för sitt eget barn enligt lagen om vård av unga, LVU. Du ansvarar för att det här barnet ska få en bättre uppväxt utanför sin egen familj. Det är också ett beslut som kostar väldigt mycket pengar – inte sällan mer än 10 000 kronor per dygn. Du har en kommunstyrelse som är på dig om att socialtjänsten inte håller sin budget, och du ska fatta de här besluten. För en mindre kommun påverkar en sådan här placering hela socialtjänstens budget.

Herr talman! Det är då en stor frustration att veta att det finns risk att det här barnet kommer att placeras i ett HVB-hem som drivs av kriminella. Det barnet löper risk att rekryteras in i grov kriminalitet, och kommunens dyra kostnader går till de kriminella gängen. Tänk dig frustrationen om du vet att polisen känner till en hel del om vilka de kriminella HVB-hemmen är men inte får berätta det för er i kommunen på grund av företagssekretess.

Herr talman! Regeringen behöver skyndsamt åtgärda detta och komma till riksdagen med ett lagförslag där polisen får och ska dela med sig av kunskap om HVB-hem som drivs av kriminella.

(Applåder)

Anf. 45 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Tack så mycket till Lars Isacsson för den här interpellationen!

Det känns nästan som om interpellanten och jag har suttit vid samma socialnämndsbord och samma kommunstyrelsebord i en liten kommun som drabbas oerhört hårt av ett antal placeringar. Också jag har haft de uppdragen – det var faktiskt mitt första uppdrag i min kommun att sitta i socialnämnden. Därefter har jag suttit i utbildningsnämnden, så jag har haft den sammanlagda bilden av barn som far illa under ganska lång tid.

Det är därför det är så viktigt med detta perspektivskifte och denna omläggning. Hela arbetet med svensk barn- och ungdomsvård läggs nu om av den här regeringen. Vi måste arbeta tidigt förebyggande för att varje barn i Sverige ska få en chans att få en ljus och bra framtid. Gångrekrytering på HVB-hem ska inte vara ett alternativ, och den vård som vi förmodligen trots allt kommer att behöva bedriva på ett eller annat sätt också i framtiden ska vara trygg och säker.

Jag har i den här debatten försökt beskriva hur vi nu gör en omläggning till tidigt förebyggande arbete i den sociala omsorgen men också att vi nu tar helt andra krafttag för att styra om de myndigheter som har till uppgift att arbeta med detta. Ivo är naturligtvis oerhört viktig. Man får nu verktygen och resurserna för att styra om arbetet till att bli den tillsynsmyndighet vi behöver.

Vi styr också om så att sekretessen ska arbeta på ett sådant sätt att den information som man måste ha, den ska man också få för att kunna trygga vården för våra mest utsatta barn.

(Applåder)

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2024/25:309 om föräldrar som söker merkostnadsersättning

Anf. 46 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Jessica Rodén har frågat äldre- och socialförsäkringsministern om hon anser att regelverket och bedömningskriterierna för merkostnadsersättningen är rättssäkra och tillräckligt anpassade för att möta behoven hos barn med funktionsnedsättning och deras familjer. Hon har även frågat äldre- och socialförsäkringsministern vilka åtgärder hon avser att vidta för att säkerställa att merkostnadsersättningen når de familjer som verkligen behöver den.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Merkostnadsersättningen ska kompensera för merkostnader vid funktionsnedsättning hos barn och vuxna och är en viktig socialförsäkringsförmån. Förmånen infördes den 1 januari 2019, då merkostnadsersättningen och omvårdnadsbidraget ersatte förmånerna handikappersättning eller vårdbidrag. Reformen syftade bland annat till att göra prövningen av villkoren för merkostnadsersättningen tydligare och mer förutsebar. Det fanns behov av att anpassa förmånerna till de förändringar som skett inom funktionshindersområdet och i utformningen av olika samhällsstöd. Före reformen bedömdes merkostnader vid ansökan om handikappersättning eller vårdbidrag utifrån en sammanvägd bedömning av den enskildes behov av vård eller hjälp och inte, som i dag, som en självständig förmån.

Inspektionen för socialförsäkringen, ISF, lämnade i mars 2023 som svar på ett regeringsuppdrag rapporten *Från handikappersättning och vårdbidrag till merkostnadsersättning* (ISF:s rapport 2023:1). Granskningen visar att regelverket för merkostnadsersättning på flera sätt har blivit tydligare och mer transparent än regelverken för handikappersättning och vårdbidrag.

Samtidigt visar granskningen att över 90 procent av föräldrarna som ansöker om merkostnadsersättning för ett barn och ungefär 50 procent av de vuxna som ansöker för egen del får avslag på sin ansökan av Försäkringskassan. ISF bedömer att den höga andelen avslag beror på förmånens utformning. Många som ansöker har svårt att förstå vad en merkostnad är. ISF:s granskning visar exempelvis att många föräldrar får helt eller delvis avslag på sin ansökan på grund av att de kostnader som angavs i ansökan

täcktes av annat samhällsstöd som till exempel kommuner eller regioner. Föräldrar ansöker också om ersättning trots att summan av de kostnader de uppger inte når upp till vad som krävs för att kunna få merkostnadsersättning på den lägsta nivån. ISF:s rekommendation till regeringen är att överväga åtgärder i fråga om förmånens utformning för barn med funktionsnedsättning om den höga andelen avslag kvarstår över tid.

Eftersom regelverket för merkostnadsersättning är relativt nytt och kunskapskrävande är det rimligt att följa i vilken utsträckning kunskaps- höjande insatser och praxis bidrar till ökad träffsäkerhet och färre avslag. Regeringen har dessutom gett ISF ett ytterligare uppdrag som innebär att man ska utvärdera införandet av omvårdnadsbidraget. Utvärderingen ska bland annat innehålla en jämförelse av tiden före reformen, när merkostnaderna beaktades i en sammanvägd bedömning med den enskildes vårdbehov, och nuvarande förhållanden. Utvärderingen kan ge ytterligare viktig kunskap om hur reformen påverkar enskilda som drabbas av ekonomiska konsekvenser på grund av en funktionsnedsättning. ISF ska redovisa uppdraget senast den 17 oktober 2025.

Anf. 47 JESSICA RODÉN (S):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för möjligheten att diskutera denna viktiga fråga här i dag.

Det socialdemokratiska välfärdsbygget har alltid byggt på principen att samhället ska finnas där för dem som behöver det som mest. Vårdbidraget, som infördes redan 1964 av Tage Erlanders regering, var ett uttryck för just detta. Det var ett stöd som gjorde det möjligt för föräldrar till barn med olika funktionsnedsättningar att hantera både de ekonomiska och de praktiska utmaningar som kunde uppstå. Det handlade om solidaritet, om jämlikhet och om att säkerställa att inga barn eller familjer lämnades utanför.

När reformen 2019 ersatte vårdbidraget med merkostnadsersättningen och omvårdnadsbidraget var ambitionen att modernisera systemet och göra det mer rättssäkert och tydligt. Dessa intentioner var goda. Men i dag, när vi ser att över 90 procent av föräldrarna som söker merkostnadsersättning får avslag, måste vi fråga oss om vi verkligen har lyckats leva upp till reformens syfte.

Herr talman! Föräldrar till barn med funktionsnedsättningar står ofta inför en djungel av regler. Det finns krav och byråkrati. Det kan vara svårt att förstå vad som räknas som en merkostnad, och systemet kan kanske upplevas som avvisande i stället för stöttande. Sedan möts man kanske av ett avslagsbesked som förklarar att ens kostnader redan täcks av andra samhällsstöd – utan att det ges tydlig vägledning om hur dessa stöd ska kunna sökas.

Jag tycker att det är orimligt att vi har ett system som kräver så mycket av människor som kanske redan kämpar hårt för att få vardagen att gå runt. Det är tydligt att reformen behöver ses över. Vi ska inte kasta den över bord, men vi behöver kanske göra justeringar och förbättringar, så att den verkligen möter de behov som finns.

Herr talman! Statsrådet lyfter i sitt svar att det är viktigt att utvärdera reformen och samla in mer kunskap innan en större förändring görs. Det är ett rimligt resonemang. Men samtidigt står föräldrar här och nu med stora behov och med ett system som de upplever som svårtillgängligt och kanske lite för byråkratiskt.

Min fråga blir: Vilka konkreta åtgärder kan regeringen och statsrådet vidta på kort sikt för att underlätta för dessa familjer?

Prot. 2024/25:55
14 januari

Anf. 48 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Jag tackar Jessica Rodén så mycket för en viktig interpellation. Liksom interpellanten har regeringen och jag verkligen ett starkt engagemang för att samhällets mest utsatta och sårbara grupper ska få det stöd som de har rätt till i ett land som Sverige. Jag är glad för allt det arbete som både socialdemokratiska och borgerliga regeringar har gjort för att göra det bygget starkare. Naturligtvis ser jag bland annat LSS-lagstiftningen som en viktig milstolpe i att fortsätta en tradition av att göra Sverige starkare för människor som behöver samhällets stöd.

Det är naturligtvis så att även jag och regeringen följer detta oerhört noggrant. Vi ser den höga avslagsprocenten. Det är visserligen betydligt färre för vuxna som söker för egen del. Men när det är så mycket som 90 procent avseende barn är det klart att vi måste skaffa en helt annan kunskap runt detta. Att kasta en reform över bord, som ledamoten uttrycker det, kan vara dumt att göra. Ibland behöver man skruva i olika reformer. Vid nya reformer är det oftast så.

Det här är en viktig förmån för den som har merkostnader på grund av sin egen eller sitt barns funktionsnedsättning. Den socialdemokratiska regeringen hade ett gott syfte när den arbetade med detta. Det fanns ett behov av att öka förutsebarheten och likformigheten men också rättssäkerheten vid den här sortens beslut.

Vi är från regeringens sida naturligtvis oerhört måna om att det här samhällsstödet ska fungera väl. Regeringen har därför gett ISF i uppdrag att utvärdera det här som ett komplement till den tidigare granskningen från den förra regeringens tid. Utvärderingen ska bland annat innehålla en jämförelse av tiden före reformen, när merkostnaderna beaktades i en sammanvägd bedömning med den enskildes vårdbehov, och de nuvarande förhållandena.

Jag inväntar nu den här utvärderingen. Den kommer att redovisas senast den 17 oktober i år. Därefter får regeringen göra avvägningar av vad vi eventuellt behöver göra för att skruva i den här reformen om det krävs.

Anf. 49 JESSICA RODÉN (S):

Herr talman! Jag gick in och läste på Försäkringskassans hemsida. Där finns mycket information och instruktioner om hur man söker merkostnadsersättning och vad som räknas som merkostnader. Det kan röra sig om mediciner, specialkost, slitage av kläder och möbler med mera. Det finns även information om hur Försäkringskassan gör sina bedömningar. Det är väldigt mycket information och jättemycket siffror. Det är olika nivåer, olika kategorier och massor av text. Det är en vägg av text som möter en. Man möter ett system som är svårt att förstå. Ansökningsprocessen kräver omfattande dokumentation. Och så är det 90 procent som möter avslag.

Som sagt har statsrådet lyft fram att reformen ska utvärderas, vilket jag tycker är bra. Men det finns redan tydliga indikationer på att ansökningsprocessen eller informationen kring den är otydlig eller svår att förstå. Hela 90 procent får avslag. Måste vi verkligen vänta på en utvärdering innan man till exempel skruvar på ansökningsprocessen eller gör informationen mer lättbegriplig?

Svar på
interpellationer

Anf. 50 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):
Herr talman! Jag tackar Jessica Rodén så mycket för frågan.

Det pågår nu ett arbete från ISF:s sida med att göra en djuplodande utvärdering som ska presenteras senast i mitten av oktober i år. Jag ser fram emot att ta del av den här rapporten och myndighetens slutsatser och rekommendationer, för det är utifrån den sortens rekommendationer vi arbetar för att säkerställa att det finns underbyggda förslag att gå vidare med.

Precis som interpellanten lyfte fram i början av debatten är alternativet att kasta en reform över bord. Då behöver vi ha väl underbyggda förslag och rekommendationer för att kunna säkerställa att man får den trygga vård som jag vet att såväl interpellanten som regeringen och jag själv är måna om att man ska få.

Vi kommer att avvakta det arbete som nu sker på ISF. Jag ser naturligtvis fram emot att få möjlighet att diskutera och kanske debattera de slutsatser och rekommendationer som jag ser framför mig att vi kommer att få.

(Applåder)

Anf. 51 JESSICA RODÉN (S):

Herr talman! I dag har vi diskuterat en reform som man hade goda intentioner med men som i sin nuvarande form kanske inte riktigt når fram till de föräldrar som behöver den som mest. Jag är glad att regeringen har tagit initiativ till att utvärdera merkostnadsersättningen. Men man skulle kanske kunna jobba lite snabbare med till exempel hur man presenterar informationen på Försäkringskassans hemsida, hur man använder informationsflödet och så vidare. Det är verkligen en vägg av information som man möter när man går in där.

Men jag tackar statsrådet för debatten och ser fram emot att få återkomma.

Anf. 52 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Tack, Jessica Rodén, för en viktig interpellation! Detta handlar ytterst om barn med funktionsnedsättning och om de familjer som redan lever i en väldigt utsatt situation och ofta har stor press på sig.

Vi får väl hoppas att representanter för Försäkringskassan kanske lyssnar till denna debatt och drar slutsatser. ISF bedömer dock att den stora andelen avslag beror just på utformningen av reformen och inte på Försäkringskassans bedömning. Detta är något som Försäkringskassan instämmer i, alltså att andelen avslag beror på förmånens utformning och inte på myndighetens tillämpning. Det kanske är bra att lägga till detta i en debatt där vi också har nämnt denna myndighet.

Jag ser naturligtvis fram emot att ta del av den rapport som ska komma – i det avseendet hoppas jag att oktober kommer fort – och framför allt av myndighetens slutsatser och rekommendationer, så att vi kan trygga dessa insatser för de barn och föräldrar som behöver dem allra mest.

(Applåder)

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 53 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L):

Herr talman! Eva Lindh har frågat mig om jag anser att ungdomsarbetslösheten i Sverige är ett problem och om jag avser att vidta några åtgärder för att minska ungdomsarbetslösheten.

Unga är en konjunkturkänslig grupp på arbetsmarknaden och riskerar därmed att bli arbetslösa tidigt i en ekonomisk nedgång. Samtidigt har unga med fullföljd gymnasieutbildning ofta ett bra utgångsläge på arbetsmarknaden när konjunkturen vänder uppåt. Enligt regeringens senaste prognos i december 2024 kan en gradvis återhämtning på arbetsmarknaden påbörjas redan under 2025.

Unga i åldern 16–24 år som har varit arbetslösa och inskrivna på Arbetsförmedlingen i minst tre månader under en fyramånadersperiod kan erbjudas en plats i jobbgarantin för ungdomar. Inom programmet erbjuds olika typer av insatser och stöd, till exempel arbetspraktik, arbetsträning, studie- och yrkesvägledning och arbetsmarknadsutbildning.

Den enskilt viktigaste insatsen för ungdomar för att långsiktigt etablera sig på arbetsmarknaden är dock utbildning, eftersom det stärker individens möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Regeringen har gjort satsningar på fler platser både inom yrkeshögskolan och den yrkesinriktade vuxenutbildningen för att förbättra tillgången till utbildning så att fler snabbt kan komma i arbete. Regeringen har en bra grund för att möta ungdomsarbetslösheten, och jag kommer att fortsatt noga följa frågan.

Anf. 54 EVA LINDH (S):

Herr talman! Unga i Sverige har en tuff situation just nu. Många känner oro för framtiden. Den psykiska ohälsan är hög. Bostadsbristen innebär att många unga inte kan flytta hemifrån.

Ungdomsarbetslösheten ligger på mycket höga nivåer. Om unga får jobb är det med allt sämre arbetsvillkor. Jag tror att de unga som lyssnar på den här debatten känner igen hur det är att sova med mobilen och se om de får något jobb den här dagen eller inte. Det är arbetsvillkor som är väldigt tuffa.

Herr talman! Ungdomsarbetslösheten i Sverige är nu på mycket höga nivåer. Faktum är att arbetslösheten bland unga i Sverige är näst högst i hela EU. I mitt län, Östergötland, ökar ungdomsarbetslösheten i princip i samtliga kommuner.

Det är svårt när man inte kan få ett jobb och påbörja ett självständigt liv, något som så många unga verkligen längtar efter. Och många unga i arbetslöshet har inte bara svårt att påbörja ett självständigt liv, utan de drabbas också av psykisk ohälsa på grund av att de inte får ett jobb.

Att vara arbetslös som ung innebär tyvärr stora svårigheter att komma in på arbetsmarknaden under väldigt lång tid. För ungdomar är det inte bara ett ekonomiskt problem: Det handlar om framtidshopp, om att känna sig behövd och om att bli delaktig i samhället. När unga inte har ett jobb att gå till och inte har en plats där de kan bidra med sina kunskaper och idéer innebär det inte bara förlorade möjligheter för de unga utan faktiskt också en förlust för vårt land, vårt län och vårt samhälle.

Svar på
interpellationer

Det är ett svek mot de unga, för de behövs på arbetsmarknaden och i samhället. Det var därför jag ställde den här interpellationen till arbetsmarknadsminister Mats Persson. Jag undrar verkligen om regeringen tycker att det här är ett problem. Jag tycker att det är en kris, och under kriser måste man göra exceptionella insatser, i det här fallet för att minska ungdomsarbetslösheten.

Jag tackar Mats Persson för svaret. I svaret säger ministern att när arbetslösheten är hög brukar den vara hög också för de unga. Vi vet att det brukar vara så, men det är ju inget som vi behöver tycka är okej. Jag menar att det krävs särskilda insatser för att få detta att ändras.

Arbetslösheten är, som jag har beskrivit, ett problem för de unga. Den är ett problem för samhället. Den är också ett problem nu när vi är i en lågkonjunktur, för i en lågkonjunktur behöver fler komma in i jobb. Också ur ett ekonomiskt perspektiv är detta viktigt.

Om vi socialdemokrater hade suttit i regeringsställning kan jag garantera att vi hade gjort särskilda insatser. Det ser inte jag att den här regeringen gör. Därför tycker jag att det är bra att vi kan debattera den här frågan i dag.

Anf. 55 JESSICA RODÉN (S):

Herr talman! Först vill jag tacka min kollega Eva Lindh för att hon uppmärksammar denna otroligt viktiga fråga. Tack också till statsrådet för att han är här i dag, så att vi har möjlighet att debattera detta.

Jag vill bidra med perspektiv från min hembygd, Sjuhärad, som ligger i Västra Götaland. Sjuhärad är en region med stolta arbetsmarknadstraditioner. Vi kallas för tygriket. Det är en påminnelse om vårt textila arv och den betydelse som textilindustrin har haft för vår region. Än i dag spelar textilindustrin en central roll i vår ekonomi, med starka inslag av småföretagande och gröna näringar. Våra företag i Sjuhärad visar på både innovation och uthållighet.

Sysselsättningsgraden i kommuner som Mark och Ulricehamn låg under 2023 på cirka 86 procent, vilket är långt över rikssnittet. Det är imponerande siffror som speglar en arbetsmarknad där företag och människor jobbar hårt för att skapa en bättre framtid. Men vi får inte blunda för de utmaningar som vi står inför. Borås, som är en viktig motor för både handel och textilindustri, har i dag en högre arbetslöshet än rikssnittet.

Det vi ser är att regeringens politik har gjort det svårare för unga att ta sig in på arbetsmarknaden. Det är en särskilt stor utmaning för en region som vår, där industrin är beroende av tillgång till kompetent arbetskraft.

Vi socialdemokrater tror på en politik som tydligt visar att man investerar i de unga och i framtidens jobb – inte en politik som slår undan fötterna för de unga.

Anf. 56 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L):

Herr talman! Tack, deltagarna i interpellationsdebatten, för era inlägg!

Det är helt klart så att Sverige är ett land att vara stolt över. Sverige är ett land där folk jobbar, där vi har en mycket hög sysselsättningsgrad, där kvinnor inte är hemmafruar utan står till arbetsmarknadens förfogande men där matchningen mellan arbetsgivarna och arbetstagarna inte fungerar fullt så bra som den borde.

Ett grundproblem är att för många unga människor lämnar skolan utan fullständiga betyg. Om man inte har gymnasiebehörighet är det svårt att komma in på den svenska arbetsmarknaden. Det är därför som regeringen lägger om utbildningspolitiken – för att på så sätt få fler unga att vara rustade för de krav som samhället och arbetsmarknaden ställer. Det är också därför som regeringen satsar stora pengar på yrkesutbildningar. Det här året kommer det att vara ungefär 120 000 platser på våra yrkesutbildningar runt om i Sverige.

Samtidigt har vi – och har haft – en mycket, mycket tuff ekonomisk situation. Vi är inne i en lågkonjunktur med höga räntor och med en svår omvärld. När vi nu ser att räntorna faller, eftersom regeringen och Riksbanken tillsammans har bedrivit en ansvarsfull politik, ser vi också hur småföretagare de kommande åren kommer att ha mer råg i ryggen när det gäller att anställa och att även anställa unga människor så att de kan få sitt första jobb och etablera sig på arbetsmarknaden och i samhället.

Men min tydliga uppmaning till alla Sveriges ungdomar som inte har ett arbete och som vill jobba är: Ta de möjligheter som finns! Det finns gott om utbildningsmöjligheter i vårt avlånga land. Det finns goda möjligheter att utbilda sig till yrken och till lediga jobb, som gör att du kan försörja dig själv och stå på egna ben.

Anf. 57 EVA LINDH (S):

Herr talman! Det var ett kort svar från arbetsmarknadsministern. Jag hade hoppats att han skulle svara på mina två frågor. Jag hoppas att han gör det i nästa runda.

Jag undrar fortfarande om statsrådet anser att det är ett problem att ungdomsarbetslösheten nu ligger på 24,4 procent – bland de högsta ungdomsarbetslösheterna i hela EU. Är det ett problem? Det andra jag undrar är: Vad kommer statsrådet att göra? Finns det en plan för att agera mer? Det behövs nu.

Sverige är i en lågkonjunktur. Finansministern berättade precis före jul att den ljusning som regeringen säger ska komma troligtvis inte kommer att komma nästa år heller, och arbetslösheten fortsätter att öka. Ska man då bara vänta och se? Det kanske vänder.

Politikens uppdrag är att agera och att skapa förutsättningar för att vända en lågkonjunktur till en högkonjunktur. Man ska satsa så att fler människor kommer i jobb. Det är en av de viktigaste politiska åtgärder som vi har att göra. Ett jobb är viktigt för den enskilde, för samhället och för ekonomin. Vad anser statsrådet behöver göras mer när det ser ut som det gör? Detta duger inte. Det är illa för ungdomarna och för hela Sverige.

Vad borde då denna regering göra? Satsa på skolan. Jag är helt överens om det som Mats Persson säger, men resurserna till skolan är nu i reala termer lägre. Statsrådet Mats Persson säger här att man satsar på andra utbildningar. Man tog ju tillbaka platser det första året. Sedan återinförde man lite platser, men det matchar inte det behov som finns. Samtidigt som vi har denna höga arbetslöshet har vi ett jättestort behov av personal på andra sidan. Det behövs utbildning för att få detta att gå ihop, för att företagen ska kunna rulla och för att människor ska kunna få ett jobb.

Det behövs alltså satsningar på skolan. Det behövs en aktiv arbetsmarknadspolitik. Det har inte den här regeringen. Man behöver dubbla

antalet arbetsmarknadsutbildningar för att få människor i jobb och för att det ska bli bra för näringslivet.

Näringslivet undrar faktiskt också. De undrar vad regeringen har för jobbpolitik. Det är alltså inte så att det bara är vi socialdemokrater som tycker att detta är ett problem. Det är fler som tycker att det är ett problem. Därför behöver regeringen agera. Man ska inte bara stå och titta på – känslan är faktiskt att det är det man gör.

När jag var ung, på 90-talet, hade vi en väldigt hög ungdomsarbetslöshet i Sverige. Det är jättesvårt att jämföra 90-talet med i dag, men de som har gjort det säger att ungdomsarbetslösheten är ungefär lika hög i dag som den var på 90-talet. Då var detta ett jättestort problem – det borde vara det nu också – och man gjorde särskilda insatser.

Jag såg vad som hände med dem som då var unga med mig. Många av dem kom inte i arbete trots att de hade förutsättningar för att ta jobb. Jag är orolig för ungdomsgenerationen. De behöver ett jobb nu. Det är viktigt nu men också för hela deras framtid.

Anf. 58 JESSICA RODÉN (S):

Herr talman! Sjuhärad är, som jag sa, en plats där företagande och arbete går hand i hand med tradition och innovation. Vårt textila arv, som har gjort oss kända som tygrikt, lever kvar än i dag i form av världsledande företag inom både industri och mode. Men det är också en bransch som är känslig för ekonomiska förändringar, och inflationen har slagit hårt mot företagen.

Stigande energipriser och råvarupriser har pressat småföretagen. Samtidigt har regeringen valt att dra ned på satsningar som skulle kunna stötta dessa verksamheter. När stöden till utbildning och kompetensutveckling minskar drabbas både våra unga och de företag som är beroende av kvalificerad arbetskraft. För en region som Sjuhärad, där många unga annars skulle kunna hitta jobb i textilindustrin eller andra växande branscher, är detta en signal om att de har lämnats i sticket.

Statsrådet hänvisar till att det är många unga som i dag inte klarar skolan. Då är det väldigt märkligt att detta är en regering som inte satsar på skolan för att ge barn och unga förutsättningar att få godkända betyg.

Forskning visar också att ofullständiga betyg i skolan och hur läsförståelsen är under skoltiden påverkar det psykiska måendet i 50-årsåldern. Detta är alltså otroligt viktiga frågor. Var är den aktiva arbetsmarknadspolitiken?

(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.58 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

Anf. 59 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Tack till interpellanterna för era inlägg!

Vi hade en liten debatt före pausen, och debatten om ungdomsarbetslöshet är viktig därför att det är ett växande problem. Vi ser att arbetslösheten ökar och att sysselsättningen minskar därför att vi är inne i en lågkonjunktur. Inte minst bland många av de unga människor som inte kommer in på arbetsmarknaden, som inte får in en första fot i samhället och som inte kan försörja sig själva är detta naturligtvis ett väldigt stort problem. Det är därför regeringen vidtar många olika åtgärder för att förbättra sysselsättningen och trycka tillbaka arbetslösheten.

Tillsammans med Riksbanken har regeringen bedrivit en ansvarsfull ekonomisk politik som gör att vi nu ser att räntorna sjunker, vilket gör att de ekonomiska motorerna kommer igång. Parallellt med det har regeringen gjort stora investeringar i utbildning, inte minst när det gäller yrkesutbildningar. Under det här året kommer 120 000 svenskar att kunna gå en yrkesutbildning. Det finns gott om möjligheter att utbilda sig inom flera av de bristyrken vi ser i det svenska samhället. På punkt efter punkt genomför nu regeringen en rad olika reformer för att förbättra ekonomin, få ned räntorna och se till att det finns möjligheter för svenskar att utbilda sig och ta de lediga jobb som finns.

Småföretagare runt om i vårt land – i Sjuhäradsbygden, i Östergötland eller någon annanstans – skriker efter kompetent arbetskraft men kan inte hitta det eftersom alltför många lämnar skolan utan fullständiga betyg och eftersom vi har haft för få yrkesutbildningar i Sverige. Nu gör regeringen historiskt stora satsningar som skapar väldigt stora möjligheter för väldigt många människor, inte minst ungdomar.

Anf. 60 EVA LINDH (S):

Fru talman! Vi har den högsta arbetslösheten i Sverige på tio år. Ungdomsarbetslösheten är den näst högsta i hela EU. Den här regeringen borde agera.

Jag är verkligen orolig för den här generationen ungdomar. Många kommer inte in på arbetsmarknaden, och när de kommer in är det på jobb med väldigt dåliga arbetsvillkor.

Jag är också orolig för samhället. Vi behöver de unga på arbetsmarknaden och för att bidra i samhället.

Det är också så att jag är orolig för ekonomin. Den här regeringen gör inte tillräckligt för att ta tag i lågkonjunkturen. Det behövs, och att få igång jobben är en av de viktigaste insatserna man kan göra för att också få igång ekonomin.

Jag har också förstått att arbetsmarknadsministern i sitt sista anförande brukar påtala – eller han tycker – att Socialdemokraterna är ett bidragsparti och att regeringen står för arbetslinjen. Inget kan vara mer fel. Socialdemokraterna är ett arbetarparti. Vi har varit det och kommer alltid att vara det. I det ligger inte bara att vi står upp för arbetares villkor. Vi står också upp för, och tycker, att den viktigaste frågan handlar om att alla som kan arbeta också ska arbeta. Det är därför vi tycker att det här är viktigt.

Svar på
interpellationer

Det som behöver göras är att satsa på skolan – både på den grundläggande skolan och på yrkesutbildningar – och att föra en aktiv arbetsmarknadspolitik och satsa det man kan för att få Sverige ur lågkonjunkturen. Detta görs inte, men jag tackar ändå för debatten i dag.
(Applåder)

Anf. 61 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS
PERSSON (L):

Fru talman! Tack, Eva Lindh, för interpellationen!

Jag håller med om att det är viktigt att vi i bred enighet gör det vi kan för att pressa tillbaka arbetslösheten, få igång ekonomin och se till att den svenska tillväxten ökar. En bra förutsättning för det är att räntorna nu sjunker väldigt kraftigt, väldigt snabbt. Det gör att företag kommer att investera och anställa, och hushållen kommer att börja konsumera i högre utsträckning. Detta kommer att pressa tillbaka arbetslösheten.

Vi behöver se till att fler människor har möjlighet att gå en utbildning. Vi behöver också se till att vi har en skola som har högre förväntningar på eleverna, ordning och reda och tydliga kunskapskrav, där lärarna har befogenhet att agera i klassrummet mot stökiga elever och där den som behöver få mer hjälp kan få mer hjälp. På det sättet kan vi också pressa tillbaka ungdomsarbetslösheten, för skolan är det viktigaste för att en ung människa ska kunna försörja sig själv och hitta ett arbete.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2024/25:285 om åtgärder mot hög arbetslöshet

Anf. 62 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS
PERSSON (L):

Fru talman! Serkan Köse har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att minska arbetslösheten och förbättra situationen för de långtidsarbetslösa.

Svensk ekonomi befinner sig i en utdragen lågkonjunktur, men under 2025 väntas en gradvis återhämtning på arbetsmarknaden. Den sammantagna bilden är att lågkonjunkturen dröjer sig kvar men att den ekonomiska återhämtningen är i sikte. Regeringen vill stötta ekonomins återhämtning och prioriterar reformer inom framför allt tre områden. Det handlar om att fortsätta stärka hushållens köpkraft, reformer för en ökad tillväxt och att återupprätta arbetslinjen så att fler kommer i arbete.

Regeringens strategi för att få fler i sysselsättning är inriktad på att aktivera arbetslösa och att prioritera kostnadseffektiva åtgärder, insatser som ger kunskaper i svenska språket och utbildningar som gynnar kompetensförsörjningen. I 2025 års budgetproposition gör regeringen satsningar som innebär sänkt skatt på arbete samt omfattande satsningar på utbildning. Regeringen har också ökat Arbetsförmedlingens resurser för att förbättra matchningen på arbetsmarknaden och ge bättre stöd till arbetssökande. Regeringen har en bra grund för att möta arbetslösheten och följer och analyserar hela tiden utvecklingen på arbetsmarknaden för att kunna föra en

Anf. 63 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Sverige befinner sig i en arbetsmarknadskris som saknar motstycke. Vi har den högsta arbetslösheten på tio år, om vi bortser från pandemin. Vi har över 400 000 människor som är arbetslösa, och fler än 45 000 av dem är ungdomar. Vi ser i dag att varslen ökar, byggprojekt stoppas och industrin bromsar in. Bara i november varslades över 5 700 personer om uppsägning.

Fru talman! Antalet arbetslösa har ökat med 70 000 sedan regeringen tillträdde. Vad har då regeringen och Sverigedemokraterna gjort för att möta denna kris? Det korta svaret är tyvärr: ingenting.

Konsekvenserna av detta märks nu över hela landet i hem där oron växer, på arbetsplatser där framtiden känns oviss och i ett samhälle där klyftorna riskerar att fördjupas och där segregationen ökar. Att skylla på lågkonjunkturen är inte att ta ansvar. Det råder ingen tvekan om att lågkonjunkturen har påverkat Sverige, men den kan aldrig vara en ursäkt för passivitet. Tvärtom borde det vara en signal för regeringen att agera och sätta in kraftfulla åtgärder för att stötta människor, skapa jobb och rusta arbetsmarknaden inför framtiden. Men i stället ser vi en regering som lutar sig tillbaka och är väldigt passiv.

Fru talman! Statsrådet talar ofta om arbetslinjen, men låt oss ställa frågan om denna regering verkligen står för en arbetslinje när nästan en halv miljon människor är arbetslösa och resurserna till den aktiva arbetsmarknadspolitiken har skurits ned. Vad vi ser är snarare en arbetslöshetslinje – en politik som saknar konkreta åtgärder för att få människor i arbete och som i stället förlitar sig på skattesänkningar för de rikaste.

Fru talman! Det handlar om prioriteringar. En regering som konsekvent har nedprioriterat Arbetsförmedlingen, arbetsmarknadsutbildningar och stöd till långtidsarbetslösa kan inte påstå sig värna arbetslinjen. Det är tydligt att denna regering har övergett dem som behöver politiken mest: ungdomarna, de långtidsarbetslösa och de som står längst från arbetsmarknaden.

Fru talman! Regeringen har ett ansvar att skapa förutsättningar för att de som står längst från arbetsmarknaden ska få en ärlig chans och för att se till att ingen lämnas utan stöd. Men när jag läser regeringens regleringsbrev för Arbetsförmedlingen 2025, fru talman, möts jag av en oroande brist på ambitioner och konkreta åtgärder. Vad säger regleringsbrevet egentligen om att rusta människor för arbete på riktigt? Vad säger regleringsbrevet om att ge ungdomar en verklig chans att börja sina vuxenliv med trygghet och hopp? Vad säger regleringsbrevet om att prioritera socioekonomiskt utsatta områden eller säkerställa att fler kvinnor får ta del av arbetsmarknadsutbildningar? Vad säger regleringsbrevet om att minska långtidsarbetslösheten med konkreta mål och tydliga insatser?

Fru talman! Svaret på dessa frågor, som vi socialdemokrater prioriterade, har fått lämna plats för vaga skrivningar och en politik som stänger dörrar snarare än öppnar dem. Regeringens regleringsbrev är lika tomt som deras reformlista.

*Svar på
interpellationer*

Fru talman! Vi socialdemokrater vet att arbetslösheten inte kan bekämpas med tomma ord. Under tidigare kriser har vi visat att en aktiv arbetsmarknadspolitik i form av att investera i utbildning och reformer som rustar människor för framtiden kan göra skillnad.

Fru talman! Ansvar för att bryta denna arbetsmarknadskris ligger på Mats Persson. Sverige har inte råd med passivitet. Därför vill jag fråga statsrådet när han och regeringen tänker ta sitt ansvar. När tänker statsrådet presentera reformer för att bryta arbetslösheten? Eller är det fortsatta skattesänkningar för de rikaste som ska lösa Sveriges arbetsmarknadskris?

Anf. 64 JONATHAN SVENSSON (S):

Fru talman! Tack till min kollega Serkan Köse för att han har tagit initiativ till den här väldigt viktiga och angelägna debatten!

Precis som Serkan Köse, och säkert också statsrådet, har jag tagit del av Arbetsförmedlingens senast släppta siffror avseende läget på arbetsmarknaden, och det är med viss bestörtning man läser siffrorna i den rapport som har lagts fram.

De otillräckliga åtgärder som regeringen vidtar på arbetsmarknadsområdet för att försöka hantera den stigande arbetslösheten verkar inte alls ha avsedd effekt. Av allt att döma fortsätter arbetslösheten att öka den kommande tiden samtidigt som långtidsarbetslösheten biter sig fast i vårt samhälle.

Det är en skadlig utveckling som vi kan se i vårt land. En långtidsarbetslöshet som redan är på tok för hög fortsätter att öka. Särskilt långtidsarbetslösheten är extra skadlig. Den för med sig stora konsekvenser både för samhället i stort och för enskilda individer.

Nivån av långtidsarbetslöshet och arbetslöshet skiljer sig givetvis mellan olika grupper. En grupp som är överrepresenterad i arbetslöshetsstatistiken är människor som har en funktionsnedsättning som medför en nedsatt arbetsförmåga. Av Arbetsförmedlingens siffror kan vi utläsa hur den här gruppen har ökat i storlek och nu är så stor att över en fjärdedel av alla långtidsarbetslösa som är inskrivna hos myndigheten har en funktionshinderskod.

Det här är en grupp som ofta är i behov av mer individanpassat stöd för att kunna ta sig in på eller stärka sin ställning på arbetsmarknaden. Målet för samhället måste ju vara att varje individ får den hjälp den behöver för att kunna ta ett arbete eller komma in på en utbildning utan att falla mellan stolarna.

I dagsläget klarar inte samhället av att leverera på det här målet fullt ut. Arbetslösa människor med funktionsnedsättning går ofta på tok för länge utan att rätt stödinsatser sätts in, och det är helt klart ett underkänt betyg. Även om Arbetsförmedlingen har påbörjat ett arbete med att korta tiden för att få en funktionshinderskod finns det fortfarande mycket mer att göra.

Utifrån det svar som statsrådet precis redogjort för här i kväll kan jag tyvärr konstatera att det ekar ganska tomt för den här gruppen. I statsrådets svar nämns i praktiken inga åtgärder som riktar sig till över en fjärdedel av dessa långtidsarbetslösa.

I stället tar statsrådet upp skattesänkningar som någon form av idé för att få folk i arbete. Hur skattesänkningar som framför allt går till dem som redan har mest ska underlätta för folk som inte har ett arbete att få ett arbete är någonting som jag inte förstår fullt ut. Det får statsrådet gärna utveckla.

Statsrådet beskriver också hur man ger mer resurser till Arbetsförmedlingen och arbetsmarknadspolitiken. Myndigheten får ju mer pengar i absoluta kronor, men vi kan ändå konstatera att Arbetsförmedlingen säger upp personal. Det tycker inte jag är en förstärkning av myndighetens resurser, och det är givetvis också någonting som kommer att påverka den grupp som jag har valt att lyfta fram i dagens debatt.

Jag vill därför fråga statsrådet om han utöver skattesänkningarna som går till dem som redan har mest och nedskärningar på Arbetsförmedlingen och den aktiva arbetsmarknadspolitiken har några konkreta politiska förslag som faktiskt kan hjälpa den här gruppen.

Anf. 65 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS
PERSSON (L):

Fru talman! Tack, Jonathan Svensson och Serkan Köse, för era utmärkta inlägg och för ert engagemang i den här typen av frågor!

Det är uppenbart att det finns en tydlig ideologisk skillnad i synen på vad som bygger Sverige starkt. Vi må ha samma engagemang för att trycka tillbaka arbetslösheten och få fler människor i jobb; jag tvivlar inte på att Socialdemokraterna har ett starkt engagemang för detta. Men våra vägar för att nå dit är väldigt olika.

När jag lyssnar på Socialdemokraterna blir det väldigt tydligt att ni inte ser de stora reformer som vi gör just nu när det handlar om att ställa högre krav på människor. Vi vill att människor ska ta ett större eget ansvar för att hitta arbete, och vi ger stora möjligheter genom att se till att det finns många olika utbildningsmöjligheter runt om i vårt land.

En väldigt hög andel av dem som inte har ett jobb är födda i ett annat land och har invandrat till Sverige. Därför är det viktigt att vi de kommande åren för en stram invandringspolitik där vi får färre asylsökande till Sverige – gärna mer högutbildad och högkvalificerad arbetskraft, men vi vill ha färre asylsökande som kommer just till Sverige. Sverige kan inte ta lika många som andra länder i Europa kan göra. Vi behöver också ha en kravbaserad integrationspolitik, där vi ställer krav på att man lär sig svenska språket. Man ska heller inte kunna leva på bidrag år efter år.

Jag noterar att Socialdemokraterna inte tycker om den politiken, och det är inte så förvånande eftersom vi under åtta år såg dem fortsätta i samma invanda hjulspår med förödande effekter, det vill säga stora integrationsproblem och en arbetsmarknad som lämnade väldigt många människor utanför.

Regeringen vänder nu den utvecklingen. Vi lägger fram förslag efter förslag som handlar om fler utbildningsplatser, att se till att arbetslinjen fungerar bättre och att ställa högre krav på människor. Det är rimligt att man lär sig svenska om man bor i Sverige, och det är orimligt att man kan leva på bidrag år efter år utan att göra en motprestation.

Vi ändrar allt detta, och det är en viktig reform för att pressa tillbaka arbetslösheten.

Anf. 66 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

När Sverige står mitt i en arbetsmarknadskris med nästan en halv miljon arbetslösa, vilket är den högsta arbetslösheten på tio år, och den näst högsta ungdomsarbetslösheten i Europa hade jag förväntat mig att statsrådet skulle vara lite mer krismedveten i sitt svar. Att jämföra med den förra regeringens politik kommer inte att hjälpa den halva miljon människor som i dag väntar på ett svar från statsrådet.

Jag håller med statsrådet om att vi ska ställa högre krav på människor. Socialdemokratins svar är tydligt: Alla som kan arbeta ska arbeta. Detta är vi överens om.

Det vi inte är överens om är statsrådets definition av arbetslinjen. Om regeringen och statsrådet verkligen vill stärka arbetslinjen krävs nämligen mer än retorik. Det krävs handling. Det handlar om att satsa på den aktiva arbetsmarknadspolitiken, inte om att sänka eller dra ned på resurserna till den aktiva arbetsmarknadspolitiken.

Det krävs reformer. Vi efterfrågar konkreta reformer som skulle kunna göra skillnad. Men dessa reformer lyser med sin frånvaro.

Frågan är: Står regeringen verkligen för arbetslinjen? Som jag har påpekat tidigare ser vi snarare en arbetslöshetslinje, med en politik som saknar konkreta åtgärder för att skapa jobb och rusta människor för arbetsmarknadens krav.

Fru talman! Regeringen talar gärna om tillväxt som en lösning på arbetslösheten. Men låt oss vara ärliga: Sverige har i dag den svagaste tillväxten i hela EU. Det är ett alarmerande tecken på att regeringens politik inte levererar de resultat som krävs för att skapa fler jobb och stärka ekonomin. Ord som ”tillväxt” och ”stärka köpkraften” låter bra i debatten, men utan konkreta reformer och satsningar blir de tomma löften.

Fru talman! Låt oss också tala om Arbetsförmedlingen. Det är en central del av vår arbetsmarknadspolitik, en myndighet som ska matcha arbetslösa med jobb och ge stöd till dem som står längst ifrån arbetsmarknaden. Men för att Arbetsförmedlingen ska kunna klara av detta är det viktigt att myndigheten har de resurser som behövs. Det ska inte vara några nedskärningar.

Under Mats Perssons tid har förvaltningsanslagen minskats, lokala kontor stängts och personalstyrkan reducerats. Frågan är: Hur ska Arbetsförmedlingen kunna hjälpa tusentals människor när det inte finns verktyg och när myndigheten inte har de resurser som behövs?

Vi anser att Arbetsförmedlingen är viktig och avgörande för att vi ska kunna möta arbetsmarknadens utmaningar. Men i stället för att stärka myndigheten har regeringen valt att urholka dess resurser; det har man gjort varje gång man har haft möjlighet.

Fru talman! Mats Persson pratar lite grann om att vi socialdemokrater inte lyckades med så mycket under våra åtta år. Låt oss konstatera att vi under dessa år bedrev en aktiv arbetsmarknadspolitik. Vi investerade i utbildning och i reformer som rustar människor för framtiden och som kan göra skillnad. När vi fick makten införde vi en massa reformer. Vi adresserade arbetslösheten på flera fronter. Vi införde utbildningskontrakt och 90-dagarsgarantin, vilket hjälpte tusentals unga människor att komma ut på arbetsmarknaden. Vi satsade på vuxenutbildningen. Komvux rustades

upp. Vi skapade snabbspår för nyanlända. Vi lanserade traineejobb och andra insatser för människor som stod längst ifrån arbetsmarknaden.

Jag kan hålla med om att alla reformer inte blev framgångsrika eller permanenta, men vi försökte. Vi tog ansvar, och vi levererade reformer.

Min fråga till Mats Persson är: Var är Mats Perssons reformer?

Prot. 2024/25:55
14 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 67 JONATHAN SVENSSON (S):

Fru talman! Statsrådet sa just i sitt inlägg att regeringen presenterar förslag efter förslag. Tidigare i dag landade ett informationsmaterial i min mejlbox som Regeringskansliet hade skickat ut. Där fanns en förteckning över de förslag som avsågs presenteras från Arbetsmarknadsdepartementet under våren. Det var ett förslag. Så har det varit; det har ekat förhållandevis tomt på den listan under hela mandatperioden. Statsrådet får därför gärna redogöra för vilka ”förslag efter förslag” det är som landar på riksdagens bord. De förslagen ser i alla fall inte vi socialdemokrater.

Jag tycker att det är ganska tydligt att de insatser som statsrådet beskriver inte är tillräckliga. Det är uppenbart att den politik som regeringen driver för att få fler människor med funktionsnedsättning i arbete inte är tillräcklig. Min övertygelse stärks ytterligare när jag läser Arbetsförmedlingens siffror, som verkligen visar hur saker pekar i fel riktning med en stigande arbetslöshet och långtidsarbetslöshet.

Hela den stora grupp som faller inom den kategori som jag vill diskutera och lyfta här i dag hade förtjänat en politik som såg dem och deras behov – en politik som hade gett ett individanpassat stöd och som hade hjälpt folk till arbete eller till utbildning. Som utvecklingen ser ut i dag klarar inte regeringens arbetsmarknadspolitik av att leverera detta. Det är jättekägligt med tanke på att den situation som vi befinner oss i både är hemsk för de enskilda individer som befinner sig i den och kostar samhället extremt mycket pengar.

Det är tydligt att jag inte är helt nöjd med den politik som regeringen för på området. Jag vill därför ge statsrådet ytterligare en chans att svara på hur regeringens politik rent konkret bidrar till att fler människor som har en funktionsnedsättning kan komma ut på arbetsmarknaden och ta ett arbete.

Anf. 68 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Jag noterar ett mönster i den här debatten som i så många andra debatter: När den som lyssnar inte får höra det som hen önskar få höra är svaret att det inte kommer några förslag.

Sanningen är den att det är de förslag som den borgerliga regeringen lägger fram som Socialdemokraterna inte tycker om. När vi nu sänker skatten kommer de som jobbar i Sverige vid nästa löneutbetalning i slutet av januari att få behålla mer pengar i plånboken. Vi sänker skatten för alla människor som jobbar i Sverige. Det är att stärka arbetslinjen, och det röstar Socialdemokraterna nej till.

Vi höjer kraven på människor som är arbetslösa. Det röstar Socialdemokraterna nej till. Vi ser till att fler människor får en möjlighet att gå en yrkesutbildning som leder till ett riktigt jobb. Det kritiserar Socialdemokraterna.

På punkt efter punkt lägger vi nu om politiken, där vi har en utgångspunkt som är icke-socialistisk. Vi tror att det är enskilda människor och enskilda företag och företagare som skapar jobb i Sverige. Det är när vi ser till att vi har en ekonomisk politik med låga räntor och en växande ekonomi där man känner framtidstro som man vågar anställa människor. Det är hårt arbetande människor som försörjer sig själva genom ett arbete som får en skattesänkning, för det ska alltid löna sig bättre att jobba än att leva på bidrag.

Detta är en inriktning som Socialdemokraterna alltid är emot, i varje läge. Det är inte konstigt. Vi har olika uppfattningar. Men det är tydligt att vi nu har en ny politik i Sverige som steg för steg kommer att se till att vi pressar tillbaka arbetslösheten.

Anf. 69 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Återigen visar debatten att vi står vid ett vägskäl. På den ena sidan har vi en nyliberal politik med Mats Persson som sätter sin tro till skattesänkningar som en universallösning. Det är en politik som accepterar ojämlikhet som priset för tillväxt. På den andra sidan finns vi socialdemokrater, som står för en politik som vet att ett starkt samhälle byggs genom att investera i människor.

Arbetslöshet är inte bara siffror i en rapport. Det är livsöden, det är förlorade möjligheter och det är framtidstro som vi måste återupprätta.

Fru talman! Historien lär oss att passivitet och blind tro på marknaden leder till ökade klyftor och förlorade chanser. Det var genom reformer, investeringar och solidaritet som vi byggde Sverige starkt. Och det är så vi kommer att göra det igen. Vi vet att varje människa förtjänar en chans. Vi vet att framtiden byggs tillsammans genom gemensamma ansträngningar och en politisk vilja.

Fru talman! Det handlar om vilka val vi gör som samhälle. Regeringen och Sverigedemokraterna har valt passivitet och skattesänkningar för de rikaste. Vi socialdemokrater väljer att investera i människor, i solidaritet och i en framtid där ingen lämnas bakom.

Tack, statsrådet, för debatten!

Anf. 70 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS

PERSSON (L):

Fru talman! Tack till Serkan Köse för initiativet till debatten! Det är tydligt att det finns ett vägval i svensk politik, och det handlar om den socialdemokratiska bidragslinjen mot den borgerliga regeringens arbetslinje. Det finns ett vägskäl som handlar om att tro på storskaliga socialistiska lösningar där man alltid tror på det statliga kontra att man, som undertecknad, tror på att det är småföretagare och hårt arbetande människor som bygger vårt samhälle starkt och att det är genom arbete vi lägger grunden till välfärd.

Det finns en stor ideologisk skiljelinje mellan dem som tror på olika typer av påhittade utbildningsformer eller arbetsmarknadspolitiska program och dem som tror på riktiga yrkesutbildningar som leder till riktiga jobb i bristyrken. Det är det sistnämnda som regeringen driver och tror på. Det finns en tydlig skiljelinje i svensk politik, och den blir väldigt tydlig också för väljarna.

Det viktigaste är dock att regeringen är beslutsam om att vi ska trycka tillbaka arbetslösheten och att fler människor ska kunna försörja sig själva. Det bygger på att vi ställer höga krav på människor. Man ska lära sig svenska språket, och man ska göra allt man kan för att försörja sig. Man får många utbildningsmöjligheter i vårt land, inte minst genom yrkesutbildningar. Vi ser till att den som jobbar och sliter får sänkt skatt så att det alltid lönar sig bättre att jobba än att leva på bidrag.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2024/25:55
14 januari

Svar på
interpellationer

§ 18 Svar på interpellation 2024/25:238 om risk för legalisering av barnäktenskap i Irak

Anf. 71 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Lotta Johnsson Fornarve har frågat mig vad jag gör för att lyfta upp frågan om barnäktenskap i Irak med anledning av det lagändringsförslag som nu diskuteras i Irak. Lotta Johnsson Fornarve har även frågat om jag avser att kalla upp Iraks ambassadör för att protestera mot lagändringsförslaget samt om jag avser att agera i frågan i internationella organ.

Liksom många andra – inte minst många personer i Irak – delar jag Lotta Johnsson Fornarves oro för de möjliga lagändringar som diskuteras i Irak. De föreslagna ändringarna har lett till protester inom Irak, och även här i Sverige har frågan med rätta uppmärksammats. Jag konstaterar att det i detta läge råder stor osäkerhet kring hur förändringarna i lagen kan komma att utformas liksom kring när de kan komma att beslutas.

Utrikesförvaltningen följer frågan noga, inte minst genom samarbete med andra EU-länder som finns på plats i Bagdad. Mina medarbetare på Utrikesdepartementet har i dialog med den irakiska ambassaden i Stockholm framfört våra starka synpunkter. Även i Bagdad har EU och dess medlemsstater framfört EU:s syn på lagförslaget. Vi kommer att fortsätta bevaka frågan i nära samarbete med EU och andra partner.

Vid den kommande granskningen av Irak inom ramen för FN:s allmänna ländergranskning – Universal Periodic Review – i FN:s råd för mänskliga rättigheter, som äger rum i Genève i januari 2025, kommer det att finnas möjlighet för Sverige och andra medlemsstater att föra dialog med Irak i denna viktiga fråga.

Anf. 72 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret på min interpellation! Jag är inte helt nöjd med svaret men tycker ändå att det finns en del positivt i det.

Det irakiska samhället är sargat efter många år med väpnade konflikter. Över en miljon människor har inte kunnat återvända till sina hem. Kvinnor är särskilt utsatta, och om de ändringar av lag 188 från 1959 – alltså lagen om personlig ställning – som just nu diskuteras i Iraks parlament går igenom kommer situationen för Iraks kvinnor och flickor att försämrats dramatiskt. Det här måste förhindras.

Iraks parlament överväger en lagändring för att ge religiösa råd kontroll över frågor som rör äktenskap och arv i stället för att dessa ska regleras av statliga lagar. Detta kan allvarligt inverka på grundläggande mänskliga rättigheter, särskilt för kvinnor och flickor. Irak överväger att tillåta barnäktenskap och att göra det lagligt att gifta bort flickor så unga som nio år. Det är ett tydligt brott mot barnkonventionen och barns självklara rätt att vara just barn.

Det är bra att utrikesministern delar min oro inför de möjliga lagändringar som är på gång. Att det råder en viss osäkerhet när det gäller utformningen innebär ju att det i nuläget är extra viktigt att med alla till buds stående medel trycka på för att stoppa lagförslaget. Det pågår just nu ett aktivt arbete från lagens förespråkare, som försöker få igenom förslaget i det irakiska parlamentet.

Här förväntar jag mig mer av den svenska regeringen. Det räcker inte att följa utvecklingen, utan här måste ministern själv markera och framföra sina synpunkter direkt till den irakiska ambassaden. Självklart är det bra att ta upp frågan i FN:s råd för de mänskliga rättigheterna, men det behöver göras mycket mer.

Inga barn ska tvingas gifta sig. När flickor och barn tvingas in i äktenskap berövas de sin utbildning, och risken för sexuella och fysiska övergrepp ökar dramatiskt. Tidiga graviditeter blir ofta en följd, vilket innebär fara för deras liv och hälsa.

Den lagändring som nu är på väg att gå igenom i Irak skulle öppna dörren för att legalisera barnäktenskap. I dag måste alla giftermål ske via domstol för att hindra tvångsgifte eller religiösa giftermål. Alla som gifter sig måste registrera sig i domstol hos en domare. Med den lagändring som nu diskuteras vill man ge makten över giftermål till religiösa ledare och imamer. Det innebär som jag sa tidigare att flickor så unga som nio år kan tvingas att gifta sig.

Irak måste värna och skydda flickors och kvinnors rättigheter och inte ta ifrån dem de rättigheter de har i dag. Omvärlden kan inte se på medan flickors och kvinnors rättigheter allvarligt försämras.

Sverige har ett ansvar för att samtliga länder följer barnkonventionen, som uttryckligen förbjuder barnäktenskap. Sverige måste höja sin röst i alla internationella sammanhang, till exempel i EU och FN, och kraftfullt protestera mot dessa allvarliga kränkningar av flickors och kvinnors rättigheter. Sverige måste även föra fram kritiken direkt till den irakiska representationen här i Sverige. Sverige måste stå upp för de mänskliga rättigheterna överallt i världen, oavsett var de kränks. Särskilt viktigt är det att stå upp för barns rättigheter.

Kommer ministern att kalla upp en representant för Iraks ambassad för att på ett tydligt sätt protestera mot denna lagändring, och kommer man att agera mer kraftfullt i olika internationella sammanhang för att få stopp på denna lagstiftning?

Anf. 73 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! Jag vill tacka interpellanten för att hon uppmärksammar denna fråga. Barnäktenskap är ett fruktansvärt fenomen, som innebär att barnet berövas sin barndom. Man kan även kalla barnäktenskap vad det egentligen är: institutionaliserad pedofili.

Det är lika viktigt att tala om den ideologi som står bakom legitimerandet av barnäktenskap. Den ideologin är islamismen. Samma ideologi finns i Sverige, och det är viktigt att bekämpa denna ideologi var den än befinner sig i världen.

Tyvärr kan man inte säga att Vänsterpartiet har motverkat islamismen i Sverige. Vi har till och med haft en islamist som representerat Miljöpartiet i en svensk regering. Om man på allvar vill motverka barnäktenskap och andra människofientliga förslag som drivs av islamister får man ta ställning mot islamismen och driva kampen mot islamism konsekvent.

Den irakiska regeringen är en islamistisk regering. Irak har egentligen två större block som konkurrerar om regeringsmakten: islamisterna som är fientliga mot Iran och islamisterna som är vänligt inställda till Iran. Just nu styr de islamister som är vänliga gentemot Iran. Det är just därför vi har en situation där barnäktenskap, eller institutionaliserad pedofili, håller på att legitimeras i landet.

Låt oss i detalj beskriva vad detta handlar om, så att folk i allmänhet förstår. Den lagförändring som skulle legitimera barnäktenskap innebär helt enkelt att de äktenskap som inrättas av imamer i Irak skulle erkännas, så problemet här är egentligen att representanter för religionen islam i Irak rättfärdigar pedofili.

Frågan blir då: Är Vänsterpartiet berett att fördöma islams representanter i Irak? Grundproblemet här är ju att islamiska samfund i Irak generellt möjliggör barnäktenskap. Är Vänsterpartiet berett att kritisera islam?

Det finns möjligen de som säger att detta inte handlar om islam utan om lagstiftare i Irak som vill legalisera barnäktenskap. Så kan man tycka, men faktum är att profeten Muhammed, som av världens muslimer anses vara den fulländade människan, gifte sig med en nioåring. Och de i den muslimska världen som argumenterar för barnäktenskap refererar ju till haditherna, som säger att profeten Muhammed gifte sig med en nioåring.

Detta är alltså inte bara ett politiskt problem. Här krävs det också kritik av islam, den islamiska teologin och hur man fortfarande i dag vägrar kritisera att profeten Muhammed gifte sig med en nioåring. Det måste framföras i moskéer att det som profeten Muhammed gjorde med den nioåriga Aisha var fel.

Frågan är om Vänsterpartiet är berett att kritisera detta i dag i denna kammare. Är Vänsterpartiet berett att ställa sig bakom att det var motbjudande att profeten Muhammed gifte sig med en nioåring, eller är Vänsterpartiet fortfarande för ängsligt för att kritisera barnäktenskap? Man måste nämligen börja där. De som nu försöker legalisera barnäktenskap i Irak refererar till det som profeten Muhammed gjorde och menar att det är deras rätt som muslimer att ingå barnäktenskap. De hänvisar även till religionsfriheten, och då måste man kritisera själva religionen. Är Vänsterpartiet berett att kritisera islam?

Anf. 74 SARA GILLE (SD):

Fru talman! Barnäktenskap är ett av de grövsta övergreppen på barns rättigheter och en tydlig kränkning av mänskliga rättigheter. Att vuxna män ens vill gifta sig med små barn är vidrigt, men lika fruktansvärt är det att föräldrar överväger att gifta bort sina egna barn. Ofta används dessa barn som spelbrickor i affärer, där äktenskap blir en transaktion snarare än en fråga om kärlek eller respekt för individens rättigheter.

När Iraks parlament nu överväger en lagändring som kan göra det lagligt att gifta bort flickor så unga som nio år väcker det naturligtvis berättigad ilska och oro. Det är en utveckling som Sverige måste ta starkt avstånd ifrån, och jag hoppas att den nuvarande regeringen tydligt står på flickornas sida. Jag kan i dag ge besked om att vi sverigedemokrater definitivt står på flickornas sida – alltid och utan undantag.

Men, fru talman, låt oss samtidigt inte blunda för en obekväm sanning. Det är svårt att ta Vänsterpartiets upprördhet på allvar, speciellt med tanke på deras historik. Vänsterpartiet har varit en av de högljudda rösterna för öppnare gränser och en migrationspolitik som saknat inslag av värdebasekrav. Det är den politiken som möjliggjort att vi i Sverige i dag ser hedersrelaterade normer och värderingar frodas, vilket denna regering nu med kraft arbetar för att stävja.

Vänsterpartiet är även ett parti som under decennier har haft nära samre med regimer och organisationer runt om i världen som direkt eller indirekt legitimerat barnäktenskap och förtryck av kvinnor.

Vi kan till exempel se hur Vänsterpartiet genom åren har stött samarbeten med aktörer i Mellanöstern och andra delar av världen, där samma värderingar som de som partiet nu kritiserar har varit en del av vardagen. Samtidigt som de här hemma talar om barns rättigheter har de internationellt ofta blundat för, och i vissa fall till och med legitimerat, regimer och rörelser som förtrycker kvinnor och barn i religionens namn.

Fru talman! Tack vare Sverigedemokraterna har vi nu en regering som har varit tydlig med att bekämpa hederskultur och som står upp för kvinnors och barns rättigheter både här hemma och internationellt. Vi har satt fokus på insatser för att förebygga barnäktenskap, stärkt rättsväsendets förmåga att lagföra brott kopplade till heder och säkerställt att nolltolerans mot barnäktenskap är en självklarhet i svensk utrikespolitik.

Detta, fru talman, är feministisk utrikespolitik, till skillnad från den så kallade feministiska utrikespolitik som den tidigare regeringen bedrev och som i själva verket var tomma ord.

Genom vår utrikespolitik markerar vi tydligt mot regimer som överväger att inskränka barns och kvinnors rättigheter, och till skillnad från andra partier gör vi detta utan att vända bort blicken för att behaga någon.

Med detta sagt är det givet att regeringen tar denna fråga på allvar. Sverige har en lång tradition av att lyfta upp mänskliga rättigheter i internationella forum, och vår förhoppning är att utrikesministern kommer att arbeta i både FN och EU för att motverka denna utveckling i Irak.

Samtidigt borde Vänsterpartiet reflektera över sin egen politik och hur den har bidragit till att göra Sverige till en arena där just sådana medeltida värderingar har kunnat få fäste.

Jag vill passa på att fråga utrikesministern: Hur säkerställer regeringen att Sveriges arbete i FN och EU markerar inte bara mot lagförslag som detta i Irak utan också mot de aktörer som legitimerar och bidrar till förtryck av flickor och kvinnor globalt, oavsett vilka ideologiska kopplingar de har?

Anf. 75 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Sedan regeringen tillträdde har vi varit oerhört tydliga när det gäller vikten av kvinnors och flickors frihet, rättigheter och egenmakt både i Sverige och runt om i världen. Sverige är och ska fortsätta att vara

en stark röst för jämställdhet och för kvinnors och flickors fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna. Detta gäller också i Irak.

De förändringar i familjerätten som nu diskuteras är exempel på hur sedvänjor och normer begränsar livet för kvinnor, flickor och pojkar. Regeringen har både i kontakter och genom EU förmedlat vår syn på lagförslaget, och det har vi gjort också direkt till irakiska företrädare.

Det irakiska lagförslaget har med rätta kritiserats av flera anledningar, inte minst då det förväntas försämra kvinnors och flickors rättigheter inom områden som juridisk giftasålder, skilsmässa och arv.

Det är viktigt att lyfta fram att lagförslaget har mötts av ett starkt och högljutt motstånd i Irak. Både politiska partier och civilsamhället har reagerat. Människorättsaktivister, opinionsbildare och medborgare har gjort sina röster hörda. Regeringen välkomnar att en sådan debatt förs i Irak.

Även Sverige och EU har på olika sätt reagerat och framfört oro över konsekvenserna av lagförslaget. UD har kommunicerat regeringens synpunkter och oro när det gäller de föreslagna ändringarna till irakiska företrädare genom Iraks chargé-d'affaires i Stockholm. Vi bedömer att vi når bäst resultat genom en sådan rak dialog.

EU har varit mycket aktivt och har till irakiska företrädare understrukt vikten av att leva upp till de åtaganden som landet gjort genom att ratificera centrala konventioner om mänskliga rättigheter.

Irak kommer, som jag sa tidigare, snart att granskas inom ramen för den allmänna ländergranskningen i FN:s råd för mänskliga rättigheter. Det blir alltså ytterligare ett forum för dialog med Irak i denna och andra viktiga frågor som rör kvinnors och flickors rättigheter. Regeringen agerar med andra ord såväl nationellt som genom EU och i FN för att på alla sätt främja kvinnors och flickors rättigheter i Irak.

Anf. 76 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V):

Fru talman! Jag tackar för ytterligare svar.

Jag vill börja med att säga till Sverigedemokraterna att ni som vanligt försöker använda er rasism mot muslimer för att slå mot invandrare. Det visar på er rasism. Vänsterpartiet står upp för alla människors lika värde. Vi står upp för religionsfrihet. Vi står upp för och är stolta över att vi fortfarande står upp för en generös flykting- och asylpolitik. Försök inte göra det här till något annat än vad det är!

Vi står upp för de mänskliga rättigheterna och försvarar dem överallt där de kränks, inte minst när det gäller barn. Barnäktenskap är ett brott mot de mänskliga rättigheterna och strider mot FN:s barnkonvention. Barnäktenskap innebär att barn under 18 år gifts bort, oftast mot sin vilja och till någon som är äldre.

En majoritet av dem som blir bortgifta är flickor. Deras chans att själva få bestämma över sin kropp och sitt liv minskar. De flickor som gifts bort som barn drabbas av mödradödlighet, sexuellt överförbara sjukdomar och våld inom äktenskapet i större utsträckning än de som gifter sig efter det att de har fyllt 18 år.

FN:s medlemsländer har i sitt globala mål nummer 5 bestämt att barnäktenskap ska avskaffas senast år 2030. Sverige har ratificerat barnkonventionen och även infört den som lag i landet. Barnkonventionen är en mycket viktig del av folkrätten, och när barnkonventionen kränks är det varje lands ansvar att protestera.

Prot. 2024/25:55
14 januari

Svar på
interpellationer

Det lagförslag som nu håller på att utarbetas i Irak – lag 188/1959 om personlig ställning – innehåller förutom möjligheten till barnäktenskap flera förslag som skulle försvåra och förändra livet för flickor och kvinnor. Som ett resultat av lagförslaget skulle familjeärenden, inklusive äktenskap, skilsmässa och vårdnad om barn, i praktiken falla under religiösa domstolar snarare än under civila domstolar, så som är fallet i dag. Detta är vi naturligtvis emot.

Att vi är för religionsfrihet betyder inte att vi anser att religion ska styra rättssamhället. Detta är vi emot. Det ska naturligtvis vara civila domstolar som gör det.

Om lagförslaget går igenom riskerar våldet mot kvinnor och flickor att öka och utvecklingen när det gäller kvinnors och flickors rättigheter att försämrats kraftigt. Redan i dag lever mer än en halv miljon kvinnor i Irak med hög risk att utsättas för könsrelaterat våld.

Förslaget skulle bryta mot Iraks internationella skyldigheter när det gäller kvinnors och flickors grundläggande rättigheter och leda till ett betydande bakslag för jämställdheten i landet.

Det är viktigt att omvärlden stöder kvinnors rättigheter i Irak och kvinnoorganisationer som jobbar för att motverka det växande hotet. Tyvärr har Sverige beslutat sig för att dra in det stöd som bland annat gått till att stödja FN-organet UNFPA i deras arbete för att bland annat ge kvinnor och flickor tillgång till vård samt stärka kvinnors rättigheter, förebygga könsrelaterat våld och ge kvinnor och ungdomar möjlighet att engagera sig politiskt och kräva demokratiskt utrymme. Det är djupt beklagligt. Vi borde i stället öka stödet till UNFPA:s viktiga arbete för kvinnors och flickors rättigheter.

Sverige måste i nuläget där det är möjligt agera med kraft för att protestera. Jag hörde ministern säga flera positiva saker, men jag tror att det krävs ännu mer. Vi måste agera med ännu mer kraft i internationella organ som EU och FN för att förhindra att Irak inför en lagstiftning som skulle ge religiösa råd kontroll över frågor som rör bland annat äktenskap och arv, vilket skulle kunna innebära att barnäktenskap tillåts.

Anf. 77 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! En del av frågan vi diskuterar i dag handlar om politiker i Irak som på islamistisk grund vill legalisera barnäktenskap. En annan del av frågan handlar faktiskt om islam. Barnäktenskap skulle över huvud taget inte finnas i Irak om det inte fanns imamer som förrättade äktenskap mellan män och barn. Dessa imamer rättfärdigar sitt agerande genom att hänvisa till profeten Muhammed, som gifte sig med en nioåring.

Visst kan Sverige föra fram någon form av protest mot Irak, men så länge profeten Muhammeds agerande inte kritiseras inom den muslimska världen kommer många muslimer att fortsätta legitimera barnäktenskap. En viktig del av detta handlar alltså om religionen islam och att ha rätten att kritisera den och fördöma de delar som behöver fördömas.

Att profeten Muhammed gifte sig med en nioåring behöver fördömas. Är man inte beredd att fördöma profeten Muhammeds barnäktenskap är det svårt att fördöma alla andra muslimer som gifter sig med barn. Jag frågar interpellanten om Vänsterpartiet är berett att fördöma profeten Muhammeds äktenskap med den nioåriga Aisha. Det är inte bara historia. Det

är inte bara något som har hänt. Det är vad vissa muslimer i dag hänvisar till när de stöder barnäktenskap. Är Vänsterpartiet berett att fördöma profeten Muhammed?

Prot. 2024/25:55
14 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 78 SARA GILLE (SD):

Fru talman! Det är som att höra en pyroman klaga över bränder när Vänsterpartiet talar om vikten av att bekämpa barnäktenskap och religiöst förtryck. Samma parti har nämligen under decennier byggt broar till regimer och rörelser runt om i världen som inte bara tillåter utan aktivt uppmuntrar barnäktenskap och hedersförtryck.

Vänsterpartiet har haft politiska relationer med aktörer som på olika sätt legitimerar religiösa lagar och värderingar som sätter mänskliga rättigheter åt sidan. De har blundat för hederskultur och religiöst motiverade övergrepp när det passerat deras ideologiska agenda. Detta hyckleri är inte bara stötande; det underminerar också Sveriges trovärdighet när vi som nation ska agera på den globala scenen. Det har möjliggjort att de värderingar Vänsterpartiet nu kritiserar frodats både i Sverige och i relationerna med internationella aktörer.

Att lyfta fram Iraks lagförslag i riksdagen är naturligtvis jätteviktigt, men det rimmer illa med att Vänsterpartiet är ett parti som ofta blundat för konsekvenserna av sin egen politik. Regeringen tillsammans med Sverigedemokraterna står för en utrikespolitik där vi tydligt markerar mot länder som hotar barns rättigheter. Vi har infört skärpta lagar mot barnäktenskap och nolltolerans mot hedersförtryck, och vi har en utrikespolitik som tydligt markerar mot religiöst motiverade övergrepp. Till skillnad från Vänsterpartiets tomma ord levererar denna regering faktiskt förändring.

Fru talman! Vänsterpartiet borde kanske ta ansvar för sin egen politik och erkänna hur deras vurmande för kulturell relativism bidragit till att normalisera värderingar som vi i dag tvingas bekämpa både här hemma och på den internationella arenan. Sverige förtjänar bättre än symbolpolitik och tom retorik.

Anf. 79 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Genom biståndet prioriterar regeringen mänskliga rättigheter, demokrati, sexuell och reproduktiv hälsa, sexuella och reproduktiva rättigheter och arbetet mot alla former av sexuellt och könsrelaterat våld. Jämställdhet och mänskliga rättigheter är viktiga delar i Sveriges biståndsstrategier, även i Mellanöstern.

En del av det svenska biståndet kanaliseras i form av kärnstöd till FN-organ på plats i Irak, exempelvis FN:s befolkningsfond UNFPA och FN:s barnfond Unicef. FN-systemet i Irak har prioriterat frågan om de föreslagna lagändringarna i familjerätten, och man för en dialog med irakiska myndigheter på högsta nivå genom FN:s generalsekreterares särskilda sändebud i Irak. FN-organen har också kontakt med parlamentariker, civilsamhällesorganisationer, akademi, religiösa ledare och andra berörda aktörer.

Jag nämnde tidigare att regeringen prioriterar kvinnors och flickors frihet, rättigheter och egenmakt både i Sverige och i andra länder. Även om denna interpellationsdebatt handlar om möjliga lagförändringar i Irak vill jag passa på att nämna något om vad regeringen gör på området här hem-

ma, eftersom det hänger samman. Det var också Sara Gille inne på tidigare.

Regeringen har, som del av arbetet med att bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck, gett en särskild utredare i uppdrag att se över ett antal straff- och civilrättsliga frågor i syfte att skärpa synen på hedersrelaterat våld och förtryck. Utredningen tittar bland annat på problemet att barn förs till andra länder i syfte att utsättas för barnnäktenskapsbrott. En annan utredning har föreslagit att underlåtenhet att avslöja eller förhindra tvångs- och barnnäktenskap ska kriminaliseras. Det här bereds nu i Regeringskansliet. Regeringen fortsätter med andra ord att agera nationellt och internationellt och med olika instrument för att stärka kvinnors och flickors skydd, rättigheter och deltagande i samhället.

Anf. 80 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V):

Fru talman! Tack, ministern, för ytterligare svar!

Till Sverigedemokraterna vill jag återigen säga att Sverigedemokraterna är ett rasistiskt parti som utmålar invandrare, i synnerhet muslimer, som det stora hotet och orsaken till i stort sett alla problem i samhället. Sådant sliter isär ett samhälle. Det är sådan politik som ställer människor mot varandra. Ett sådant samhälle ska vi inte ha. Vänsterpartiet har alltid stått upp för mänskliga rättigheter och varit de första att protestera när mänskliga rättigheter kränks, oavsett var det sker i världen.

Jag tycker mig uppfatta en positiv inställning från ministrerns sida när det gäller att agera i den viktiga fråga som vi nu debatterat och som gäller införandet av den lagstiftning i Irak som skulle kunna innebära att barnnäktenskap tillåts. Det får naturligtvis absolut inte ske.

Jag tror fortfarande att det är väldigt viktigt att vara tydlig. Ministern borde kalla upp en representant från den irakiska ambassaden och protestera tydligt och klart mot lagändringsförslaget, som ju innebär att man inte bara skulle tillåta barnnäktenskap utan också skulle försvåra för kvinnor att begära skilsmässa, till exempel. Det handlar även om andra familjerättsliga frågor. Kvinnor och flickor skulle få en mycket svårare situation i Irak. Irak skulle också bryta mot flera av de konventioner man faktiskt skrivit under, till exempel barnkonventionen. Vi måste agera med ännu mer kraft i organ som EU och FN för att förhindra att detta lagförslag blir verklighet.

Tack för debatten!

Anf. 81 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Jag vill avslutningsvis bara tacka för en viktig debatt i en väldigt viktig fråga. Regeringen tar detta på mycket stort allvar, och jag hoppas naturligtvis att den oro och de protester som uttryckts från många olika håll runt om i världen också ska ge resultat. Kvinnors och flickors rättigheter är helt centrala delar av de mänskliga rättigheterna. Att värna om dem är ett svenskt kärnvärde, ett svenskt intresse och en omistlig del av Sveriges utrikespolitik.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 82 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Johan Büser har frågat mig hur jag ser på utvecklingen i Georgien, särskilt mot bakgrund av valobservatörernas slutsatser om valet, vilka åtgärder Sverige inom ramen för EU har vidtagit efter valet för att säkerställa att Georgien fortsätter på sin demokratiska reformväg samt hur jag avser att arbeta för att stötta civilsamhället och demokratiska krafter i Georgien i ljuset av de rapporterade oegentligheterna.

Utvecklingen i Georgien är mycket oroande. Under 2024 har flera lagar antagits som begränsar civilsamhället och inskränker åtnjutandet av mänskliga fri- och rättigheter. I samband med parlamentsvalet den 26 oktober 2024 rapporterade valobservatörer, bland annat från Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa, om flera oegentligheter. Den 28 november 2024 meddelade Georgisk dröm att partiet inte avser att inleda EU-anslutningsförhandlingar före 2028 och att det ämnar avstå från allt finansiellt stöd från EU under samma period. Beskedet har utlöst storskaliga protester på många platser i Georgien. I flera fall har övervåld använts mot både demonstranter och journalister.

Sverige har varit pådrivande för att EU tydligt ska markera mot utvecklingen, bland annat genom att efterfråga att rådet för utrikes frågor behandlar Georgien. Georgien diskuterades senast den 16 december på utrikesministermötet i Bryssel. Där lyfte jag upp att Sverige vill se sanktioner mot dem som är ansvariga för våldet mot demonstranter och underströk vikten av att frysa EU-medel till Georgien omfördelas till civilsamhället. Jag efterfrågade även ytterligare analys från EU-kommissionen av möjligheterna att suspendera viseringsfriheten för diplomat- och tjänstepass eftersom detta skulle utgöra en viktig signal om att man inte kan dra nytta av fördelarna som följer av en nära relation till EU utan att leva upp till sina åtaganden. Jag välkomnar att kommissionen nu har lagt fram ett sådant förslag.

Sverige har verkat för att EU ska pausa sitt stöd till georgiska myndigheter, vilket nu också skett, inklusive stödet genom den europeiska fredsfaciliteten. Sverige har vid flera tillfällen uppmanat EU och dess medlemsstater att öka stödet till de europeiskt sinnade krafterna i Georgien, inte minst civilsamhället. En omläggning av EU:s stöd med denna inriktning pågår. Regeringen beslutade i oktober 2024 att ge Sida i uppdrag att pausa de kvarvarande direkta samarbetena med georgiska myndigheter. I stället har Sverige under 2024 ökat stödet till det georgiska civilsamhället med 25 miljoner kronor.

Eftersom utvecklingen i Georgien har fortsatt gå åt fel håll de senaste veckorna har de nordisk-baltiska utrikesministrarna också gjort ett gemensamt uttalande som ytterligare betonar de georgiska myndigheternas ansvar att finna en väg för att återupprätta förtroendet för landets demokratiska institutioner. Vi uppmanade till exempel georgiska myndigheter att implementera OSSE:s rekommendationer och att överväga möjligheten att anordna nya val baserade på dessa rekommendationer.

*Svar på
interpellationer*

Anf. 83 JOHAN BÜSER (S):

Herr talman! Tack till utrikesminister Maria Malmer Stenergård för svaret på min interpellation!

Utvecklingen i Georgien är djupt oroande, precis som utrikesministern sa, och den kräver vår uppmärksamhet. Jag hade själv förmånen att delta som valobservatör vid valet som ägde rum i höstas. Jag observerade i Telavi i östra delarna av Georgien tillsammans med flera av mina kollegor. På plats bevittnade vi många av de brister som har rapporterats samlat av OSSE, ODIHR och andra organisationer – omfattande rapporter om att väljare utsatts för hot och påtryckningar.

Medierna i Georgien, särskilt de statskontrollerade, favoriserade det styrande partiet. Det begränsade väljarnas möjligheter att fatta informerade beslut. Statliga resurser användes för att gynna det styrande partiet. Dessutom kunde det konstateras att det förekom oegentligheter i själva valadministrationen.

Även om vissa delar av den georgiska valprocessen uppfyllde internationella standarder underminerades helheten verkligen av problemen som jag har nämnt. Det är också slutsatser som har presenterats tydligt.

När det gäller Georgien är det här inte bara fråga om ett enskilt val. Det är en del av en större negativ trend, där vi ser hur demokratiska principer och rättsstatens principer gradvis urholkas i Georgien. Landet var en gång ett föredöme för demokratiska reformer i regionen Kaukasus. Men det har tagit steg tillbaka, och det sker samtidigt som den georgiska regeringen tydligt signalerar att man prioriterar maktkoncentration framför en nära relation med EU. Bredvid står förstas ryska intressen och jublar åt den här utvecklingen.

Beskedet från det styrande partiet Georgisk dröm att man skjuter upp EU-anslutningsförhandlingarna till 2028 och avstår från finansiellt stöd från EU är ett slag i ansiktet på alla de georgier som protesterar för ett närmande till EU. Dessa protester har bemötts med övervåld från myndigheterna, och vi ser att grundläggande fri- och rättigheter såsom yttrandefrihet och mötesfrihet sätts åt sidan.

Samtidigt, herr talman, ser vi att det finns hopp. Civilsamhället i Georgien liksom många enskilda individer är fortfarande starkt engagerade i att föra landet närmare EU. Här har vi som land och som medmänniskor en moralisk och politisk skyldighet att stödja dem.

Jag har därför två kompletterande frågor till utrikesministern.

Fråga ett: Utöver det som redan har gjorts och utöver det som Sverige redan har framfört, ser utrikesministern ytterligare åtgärder som Sverige och EU kan överväga för att pressa den georgiska regeringen att respektera demokratiska principer? Vilka är i så fall dessa?

Fråga två: Hur säkerställer regeringen att omfördelningen av stödet från regeringen till civilsamhället verkligen når fram till rätt aktörer?

Anf. 84 KADIR KASIRGA (S):

Herr talman! Tack till Johan Büser för att han väckt en viktig och angelägen fråga om utvecklingen i Georgien! Tack även till statsrådet för svaret!

Georgien är ett land som har kämpat hårt för att närma sig EU och som har ett starkt civilsamhälle som kämpar för demokrati och rättsstatens principer. Men efter det senaste valet ser vi en oroväckande utveckling. Valobservatörerna har rapporterat om omfattande oegentligheter, inklusive påtryckningar mot väljare, brister i valadministrationen och underminerad trovärdighet för processen som helhet.

Jag besökte Georgien förra året som en del av den svenska OSSE-delegationen. Jag såg hur viktiga dessa frågor är för många georgier. Civilsamhällets representanter och de ungdomar vi träffade talade passionerat om sitt engagemang för EU och demokrati. De ser EU som en framtid där rättigheter, frihet och möjligheter står i fokus – i kontrast till Rysslands auktoritära inflytande. Men samtidigt finns en djup oro och besvikelse. Många känner att EU inte gjort tillräckligt, särskilt efter Rysslands invasion av delar av Georgien 2008.

Vi besökte gränsområdet till Sydossetien där människor lever under svåra förhållanden, splittrade av taggtråd och skiljelinjer som ibland går rakt genom deras hus. Där träffade vi också svenska representanter för EUMM, som gör ett viktigt arbete för att skapa trygghet. Men det arbetet behöver följas av politiska och ekonomiska initiativ från EU.

Herr talman! Det är här Sverige har en central roll att spela. Georgien står inför starka auktoritära krafter, både internt och externt, men det finns fortfarande progressiva krafter och ett civilsamhälle som kämpar för demokrati. De behöver känna att vi står vid deras sida.

Därför vill jag fråga utrikesministern hur hon och regeringen kan säkerställa att de som kämpar för demokrati i Georgien, särskilt det starka civilsamhället, inte känner sig övergivna.

Anf. 85 CARINA ÖDEBRINK (S):

Herr talman! Jag tackar Johan Büser för att han lyfter den här viktiga frågan om situationen i Georgien. Jag tackar också statsrådet för svaret. Det finns en bred samsyn i Sveriges riksdag när det gäller den oroande utvecklingen i Georgien samt behovet av såväl fördömanden och kritik av regimen som det otroligt viktiga stödet för en demokratisk utveckling.

Som ledamot i den svenska OSSE-delegationen var jag också en av valobservatörerna vid höstens val. Jag är även rapportör för OSSE-PF:s tredje kommitté för demokrati och mänskliga rättigheter, så det här är en fråga som ligger mig väldigt varmt om hjärtat.

Precis som Johan Büser redogjort för är det tydligt att Georgien under senare år tagit oroande steg i en riktning som leder bort från Europa och EU och bort från demokrati och mänskliga rättigheter. Partiet Georgisk dröm, som har suttit vid makten sedan 2012, följer en auktoritär kurs och iscensatte valet i oktober som ett val mellan krig och fred.

Några delar i den utveckling vi nu ser är den ryska agentlagen, ökad repression mot hbtqi-personer och deras organisationer samt de förändringar i vallagen som innebar slopande av könskvotering av kvinnor på valsedlarna. Det är få kvinnor som representeras på valsedlarna, och frågor som berör kvinnor saknades på den politiska dagordningen vid höstens val.

Georgien har tydlig lagstiftning när det gäller diskriminering på grund av kön eller nationell, etnisk, språklig eller religiös tillhörighet. Landet har även förbjudit diskriminering på grund av sexuell läggning eller köns-

identitet. Trots det kan vi på alla de här områdena se att människor utsätts för påverkan, hot och hat på ett sätt som är helt oacceptabelt.

Precis som min kollega Kadir Kasirga sa genomförde den svenska OSSE-delegationen en fältstudie i Georgien förra året. Vi fick bland annat träffa civilsamhällesorganisationer, medier och andra organisationer.

Jag har en fråga jag vill lyfta särskilt. I går kunde vi läsa i nättidningen EU Observer om de EU-missioner som finns i Georgien. De är de enda kvarvarande civila övervakningsuppdrag som finns i Georgien, och de utgör en viktig stabiliserande kraft i regionen. I december 2024 förlängdes de med ytterligare två år. De här missionernas fortsatta närvaro i Georgien är av otroligt viktig strategisk betydelse för EU när det gäller att övervaka rysk verksamhet i dessa regioner och i Svarta havet. Jag skulle vilja fråga utrikesministern hur hon ser på de här missionernas uppdrag framöver mot bakgrund av den förändring vi ser när det gäller den georgiska regimen och ett närmande till Ryssland. Hur ser statsrådet på detta?

Anf. 86 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr talman! Först vill jag tacka Johan Büser för att han har ställt den här interpellationen, som är otroligt viktig. Jag är glad att det finns en stor samsyn i riksdagen. Jag tackar också för viktiga reflektioner från uppdraget som valobservatör, även om de är väldigt nedslående.

Sverige har under lång tid stöttat Georgiens demokratiska utveckling. Precis som Johan Büser sa var Georgien länge ett föredöme i regionen med sina reformframsteg. Det är därför särskilt sorgligt att utvecklingen i Georgien under det senaste året har visat så allvarliga demokratiska bakslag. Under 2024 drev maktpartiet Georgisk dröm igenom flera lagar som begränsar det georgiska civilsamhället och inskränker åttnjutandet av mänskliga rättigheter, precis som interpellanten varit inne på. Lagen om transparens för utländskt inflytande antogs våren 2024, trots presidentens uttryckliga veto. Under hösten antogs lagpaketet om familjevärderingar, som inskränker den georgiska befolkningens och i synnerhet hbtqi-personers åttnjutande av mänskliga fri- och rättigheter.

Sverige och EU har tydligt markerat mot dessa lagar, och vi kommer att fortsätta göra det. Vi kommer hela tiden att försöka hitta den bästa vägen för att påverka men också för att stötta de demokratiska krafter som finns i Georgien. Vi är väl medvetna om den tydliga ryska påverkan som finns och att man måste ta hänsyn till den. Att säkerställa att pengarna går till rätt aktör är alltid en utmaning, oavsett i vilket land man verkar, men det kan finnas olika typer av utmaningar. Det är någonting som vi hela tiden jobbar med på egen hand men också tillsammans med andra. Här gäller det att följa utvecklingen väldigt nära.

Tidigare bistånds- och utrikeshandelsminister Johan Forssell besökte Tbilisi den 7 maj och var då tydlig med att lagen om transparens för utländskt inflytande inte är i linje med vare sig Georgiens EU-ambitioner eller unionens normer och värderingar. Han inskräpte också att ett antagande av lagen skulle innebära att Georgien rörde sig bort från sitt uttalade och då gällande mål att närma sig EU. Jag markerade själv tydligt mot det georgiska lagpaketet om familjevärderingar så fort det antogs och påpekade då att det går emot Georgiens internationella åtaganden.

Sverige har också uttryckt stark oro för de oegentligheter inför och under valet i Georgien som bland annat valobservatörer rapporterat om. De uppgifter som pekar på att parlamentsvalet präglades av en mycket ojämn spelplan till Georgisk dröms fördel är naturligtvis oerhört allvarliga. Det skedde omfattande påtryckningar på väljare inför och under valet samt övervakning av väljare på valdagen. Det är alltså svårt att beskriva valresultatet som en spegel av den georgiska folkviljan.

Tillsammans med mina nordiska och baltiska utrikesministerkollegor har jag därför understrukit vikten av att Georgien återupprättar förtroendet för landets demokratiska institutioner. Vi har gått i bräsch i den konstellationen för att sätta Georgien på dagordningen på EU:s utrikesministermöten och införa sanktioner för de ansvariga för våldet mot demonstranter, och det är någonting som vi kommer att fortsätta arbeta för. Det är en väg framåt som jag ser. Men vi ska också fortsätta stödet till Georgiens pro-europeiska krafter.

Enligt opinionsundersökningar är majoriteten av den georgiska befolkningen positiv till EU-närmandet. Därför är det viktigt att Sverige och EU fortsätter att stödja de europeiskt sinnade krafter som fortfarande finns i Georgien, inte minst i civilsamhället, även om inte maktpartiet ger uttryck för detta. Det gör vi genom att utöka vårt stöd till civilsamhällesorganisationer som aktivt arbetar med att bevara europeiska värderingar och principer och driva på i EU för att andra medlemsländer ska göra detsamma.

Allt det som jag precis har uttryckt hoppas jag också svarar på den fråga som Kadir Kasirga ställde om hur vi säkerställer att de proeuropeiska konstruktiva krafterna inte känner sig övergivna.

Anf. 87 JOHAN BÜSER (S):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för de initiativ som hittills tagits i fråga om Georgien. Både jag och utrikesministern var dessutom på plats vid OSSE:s ministerrådsmöte på Malta precis före jul. Jag uppskattade att utrikesministern då informerade mig och även att hon i sitt tal från svensk sida i Valletta framförde skarp kritik mot och oro för den utveckling vi ser i Georgien.

Ja, det finns ett stort värde i att vi här i Sveriges riksdag oavsett parti samt som stat inom EU är med och markerar mot den här utvecklingen. Det är positivt att höra att vi har varit pådrivande för att exempelvis lyfta frågan om Georgien i rådet för utrikes frågor, men det är också viktigt att nu och framgent ställa sig frågan: Gör vi tillräckligt?

Jag har tillsammans med kollegorna som också valobserverade i Georgien redogjort för hur vi på nära håll såg hur demokratin hotas när makt-havare utnyttjar sina positioner för att begränsa oppositionen och manipulera valprocesserna. I Georgien handlar det inte bara om tekniska problem eller administrativa brister, utan det handlar om systematiska försök att hålla sig fast vid makten på bekostnad av det georgiska folkets rättigheter och dess längtan efter att få komma med i Europeiska unionens gemenskap. Det var också mot bakgrund av det här som valet i höstas underkändes.

Den här gradvisa förändringen i Georgien och denna utveckling i det georgiska samhället har vi kunnat följa under några års tid.

Jag har under de senaste åren i olika kapaciteter besökt Georgien. Där har varningstecknen varit tydliga under en lång tid. Organisationer som Transparency International har varit väldigt tydliga med hur de ser på utvecklingen. Den politiska oppositionen har uttryckt oro under lång tid, liksom civilsamhället, där inte minst hbtq-personer som nämnts far väldigt illa.

Frågan tidigare från kollegan och ledamoten Carina Ödebrink om EU-missionen, som vi ju besökte gemensamt, och dess framtid är också relevant i sammanhanget mot bakgrund av utvecklingen.

Det är tydligt att den nuvarande georgiska regeringen medvetet distanserar sig från EU och våra gemensamma värderingar. Sanktioner mot dem som är ansvariga för våldet mot demonstranter är en viktig signal, men vi måste vara redo att gå längre om situationen fortsätter att förvärras. Man kan överväga bredare sanktioner mot regeringsföreträdare och deras ekonomiska intressen och ytterligare skärpa kraven på att OSSE:s rekommendationer ska implementeras fullt ut.

En annan viktig fråga som vi redan har varit inne på handlar om det långsiktiga stödet till civilsamhället. Jag välkomnar förstås att Sverige har ökat sitt stöd med 25 miljoner kronor, men vi vet att dessa medel kanske inte alltid är lätta att få fram till rätt aktörer. Georgiska organisationer som arbetar för demokrati och mänskliga rättigheter står nu under enorm press och behöver mer än bara ekonomiskt stöd. De behöver också politiskt stöd och säkerhet för att kunna verka fritt.

En positiv och viktig kraft i Georgien som har varit väldigt tydlig med att valet inte har varit legitimt och att det georgiska folkets och civilsamhällets intressen står under stark press är presidenten Salome Zurbisjvili. Hon har så sent som i december träffat representanter för olika stater. Därför skulle jag vilja ställa frågan till utrikesministern om hon i närtid har tänkt sig att träffa Georgiens valda president Salome Zurbisjvili, om det finns några sådana planer. Jag tror att det skulle vara en viktig signal att träffa henne.

Anf. 88 KADIR KASIRGA (S):

Herr talman! Tack, utrikesminister Maria Malmer Stenergård, för svaret! Det är också glädjande att höra att vi är samstämmiga över partigränserna när det gäller utvecklingen i Georgien.

Som både Johan Büser, Carina Ödebrink och utrikesministern har sagt under debatten uppvisar regeringen i Georgien auktoritära tendenser. Man har inte underlåtit att slå ned på civilsamhället och motverka de progressiva rörelserna. Samtidigt fortsätter Ryssland att utnyttja situationen för att stärka sitt inflytande i regionen.

Herr talman! Trots detta ser jag att det fortfarande finns hopp. Jag vill återgå till det fältbesök som vi gjorde i Georgien förra året, då vi träffade civilsamhället, hbtq-rörelserna och kvinnorörelserna. De ser fram emot fortsatt stöd från EU, och de ser sin framtid i den europeiska gemenskapen och inte hos Ryssland.

Därför är det viktigt att vi tar deras uppmaning och deras kamp på största allvar. Jag hör att utrikesministern instämmer i detta, och det är glädjande.

Jag vill tacka för debatten, och jag tackar interpellanten Johan Büser för att ha lyft denna viktiga fråga.

Prot. 2024/25:55
14 januari

Anf. 89 CARINA ÖDEBRINK (S):

Herr talman! Jag ska börja med att tacka för en väldigt bra och viktig debatt, och det riktar jag både till mina kollegor och till ministern.

Sverige har i många år varit en av de enskilt största bilaterala givarna till de lokala hbtqi-rörelserna i Georgien. Vi har som land varit avgörande för att säkra mänskliga rättigheter i Georgien. Det är viktigt och bra med en politisk samsyn, både när det gäller att fördöma och att pausa samarbetet med georgiska myndigheter och när det gäller att stödja civilsamhället.

Men om den ryska agentlagen implementeras kommer stöd till civilsamhället att ses som påverkan utifrån. Det kan leda till sanktioner. Hur kommer då samarbetet mellan Georgien och Sverige att påverkas, exempelvis när det handlar om Sida eller om UN Women? Där finns ju ett väl-etablerat samarbete.

Det är bra att vi i riksdag och regering är överens om stödet till Georgien och om fördömandet av utvecklingen. Men samtidigt går det inte att komma ifrån att regeringen tillsammans med Sverigedemokraterna har skurit ned på bidragen till det internationella arbetet. Det kanske inte påverkar Georgien i det här läget, men generellt kan det på sikt innebära att arbete inom exempelvis Sida får avbrytas. Vi har redan sett sådant ske. Detta skulle jag gärna vilja höra ministern säga någonting om.

Slutligen uppfattade jag inte riktigt att jag fick ett svar på hur ministern ser på utvecklingen för EU-missionerna när vi nu har en regim i landet som rör sig i en alltmer auktoritär riktning.

Anf. 90 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr talman! Den 28 november 2024 meddelade Georgisk dröm att Georgien inte skulle inleda EU-anslutningsförhandlingar före 2028 och att man skulle avstå från allt finansiellt stöd från EU under samma period. Detta om något vittnar ju om att Georgisk dröm inte har någon genuin vilja att genomföra de åtgärder som EU har krävt.

Vi instämmer i EU:s kraftfulla fördömande av våldet. Tillsammans med flera andra stater har vi aktiverat Wienmekanismen inom OSSE. Mekanismen innebär att Georgien nu behöver svara på hur mötes- och yttrandefriheten ska säkerställas och hur ansvarsutkrävande kan ske när det gäller våldet mot demonstranter.

Sverige välkomnar också att EU-kommissionen har lagt fram ett förslag om att suspendera viseringsfriheten för diplomat- och tjänstepass, och vi ser fram emot den fortsatta behandlingen av detta i rådet. Detta skickar ju en tydlig signal om följderna av Georgisk dröms politik för relationerna till EU utan att det direkt drabbar den övervägande EU-positiva georgiska befolkningen.

Sverige vill också som sagt se sanktioner mot dem som är ansvariga för våldet mot demonstranter, vilket jag också tog upp i rådet. Det är många som står bakom detta, men tyvärr har vi inte den enhällighet som krävs i det här fallet.

Svar på
interpellationer

Sedan i våras har Sverige också varit pådrivande för att pausa utbetalningarna från den europeiska fredsfaciliteten och EU:s övriga stöd till georgiska statsaktörer. I november meddelade kommissionen att EU hade pausat utbetalningar om 121 miljoner euro som skulle ha kommit georgiska statliga aktörer till del.

Utvidgningskommissionären Marta Kos meddelade på rådet för utrikesfrågor den 16 december att kommissionen nu undersöker hur man kan omdirigera ytterligare medel till civilsamhället och oberoende medier. Detta är viktigt, och det ligger helt i linje med Sveriges inriktning att man ska styra om stödet till det georgiska civilsamhället. Det är också en modell som jag noterar att den georgiska oppositionen har lyft fram som en förebild.

Frågan om EU-missionen tror jag att vi kommer att behöva diskutera framåt. Jag har inga klara besked att ge i dag, men jag ser fram emot att fortsätta diskutera detta.

Det här är ett genuint prioriterat område för Sverige och för det svenska stödet på olika sätt, även för biståndet. Regeringen har inga planer på att prioritera ned detta.

Att träffa presidenten är naturligtvis något som jag gärna gör. Det finns inget inplanerat möte. När det gäller eventuella besök i Georgien ska man fundera ganska noga på hur man genomför ett sådant. Man vill ju inte riskera att legitimera Georgisk dröm.

Anf. 91 JOHAN BÜSER (S):

Herr talman! Tack, utrikesministern, för det svaret! Jag instämmer helt när det gäller behovet av att inte på några sätt legitimera partiet Georgisk dröm med tanke på vad det partiet har visat sig stå för.

Men bortsett från detta är Georgien ett land med stor potential som står vid ett avgörande vägskäl. Vi ser en georgisk regering som väljer att fjärma sig från EU och våra värderingar, men vi ser också ett folk som fortsätter att kämpa för demokrati, frihet och närmare samarbete med Europa.

Det är vår skyldighet att ge dem allt stöd vi kan. Här har Sverige och EU en viktig roll att spela, inte bara genom ekonomiskt bistånd utan också genom att sätta press på den georgiska regeringen och visa att det helt enkelt finns konsekvenser om man bryter mot grundläggande demokratiska principer.

Jag vill avsluta denna interpellationsdebatt med att betona att vårt långsiktiga mål måste vara att hjälpa Georgien att återvända till en demokratisk reformväg. Det innebär att man stöder civilsamhället, fria medier och andra demokratiska aktörer. Och det innebär att EU:s dörr alltid måste vara öppen för länder som är villiga att respektera våra gemensamma värderingar.

Jag vill avslutningsvis tacka ministern för debatten i dag. Låt oss nu fortsätta arbetet gemensamt med att tydligt verka för ett fritt, fredligt och demokratiskt Georgien, som en del av en tryggare värld!

Anf. 92 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr talman! Trots att EU-närmandet har avstannat på grund av Georgisk dröms handlingar vill vi verka för att EU ska upprätthålla sitt principiella stöd till Georgiens suveränitet och territoriella integritet.

Sverige är redo att arbeta för Georgiens EU-närmande tillsammans med alla krafter som genuint ställer sig bakom europeiska värderingar och principer, men från den georgiska regeringens sida måste man återupprätta förtroendet för sina demokratiska institutioner. Man måste häva restriktiv lagstiftning som inte är förenlig med EU:s normer och värderingar och bekämpa desinformation om EU. För att återuppta sitt uttalade mål om att närma sig EU måste Georgien också ta trovärdiga steg för att byta kurs och återuppta reformprocessen.

Georgiska myndigheter måste ta steg i denna riktning, inklusive genom att implementera OSSE:s rekommendationer och överväga möjligheten att anordna nya val baserade på dessa rekommendationer, vilket vi alltså har uttalat tydligt i den nordisk-baltiska kretsen.

Jag vill återigen tacka för debatten. Den är otroligt viktig. Det är viktigt att vi har en stor samsyn mellan riksdagens partier. Inte minst när det handlar om att stå starka mot tydliga påtryckningar från Ryssland är det av ännu större värde att vi just står enade, så detta tackar jag jättemycket för.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 20 Svar på interpellation 2024/25:260 om avsättandet av demokratiskt valda borgmästare i Turkiet

Anf. 93 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr talman! Lotta Johnsson Fornarve har frågat mig om jag kommer att framföra kritik mot avsättandet av de demokratiskt valda borgmästarna till Turkiets ambassadör i Sverige och på vilka andra sätt jag kommer att uppmärksamma och kritisera de brott mot demokratin och de mänskliga rättigheterna som sker i Turkiet. Hon har även frågat på vilket sätt jag kommer att uppmärksamma kurdernas särskilt utsatta situation i dagens Turkiet.

Regeringen fortsätter att verka för en demokratisk utveckling i Turkiet och för att mänskliga rättigheter ska respekteras fullt ut. Det handlar inte minst om att verka för att stärka förutsättningarna för människorättsförsvare, journalister, hbtqi-personer, minoritetsgrupper och politiker, inklusive kvinnor och unga i politiskt beslutsfattande. Regeringen verkar också för att säkerställa rätten till fria och rättvisa val samt för att stärka den grundläggande rätten till opinionsbildning, utan hot eller förtryck.

Sverige spelar en aktiv roll i EU och andra internationella forum för att uppmuntra Turkiet till utveckling i en mer demokratisk riktning. I ett EU-gemensamt uttalande i FN:s råd för mänskliga rättigheter i mars förra året uttrycktes vår oro över den negativa utvecklingen i landet. Tillsammans med EU har vi pekat på tillbakagången för demokratin och rättsstatsprinciperna i Turkiet.

Anf. 94 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret på min interpellation, även om jag inte är särskilt nöjd med det! Jag tycker att svaret är ganska slentrianmässigt utformat.

Prot. 2024/25:55
14 januari

Svar på
interpellationer

Under de senaste åren har situationen för kurder i Turkiet kraftigt försämrats. Enligt rapporter från både Human Rights Watch och FN har den turkiska regeringen under president Erdoğans styre systematiskt inskränkt de mänskliga rättigheterna för den kurdiska befolkningen.

Tyvärr hörs nästan inga protester från den svenska regeringen, utan regeringen verkar helt duka för de stora övergrepp som sker i Turkiet. Det blev särskilt tydligt under den svenska Natoprocessen. Det är tydligt att Sveriges tidigare kritiska röst tystnat när det gäller brott mot mänskliga rättigheter i Turkiet, i synnerhet när det gäller övergreppen mot den kurdiska befolkningen.

Ministern säger i sitt svar att regeringen fortsätter att verka för en demokratisk utveckling i Turkiet och för att mänskliga rättigheter ska respekteras fullt ut, men jag saknar konkreta åtgärder. Att enbart hänvisa till ett EU-gemensamt uttalande i FN:s råd för mänskliga rättigheter från mars förra året är långt ifrån tillräckligt.

Under slutet av hösten 2024 avsattes demokratiskt valda borgmästare i tio städer – när jag skrev interpellationen var det åtta. Mardin, Batman, Halfeti med flera avsattes och ersattes av tjänstemän som förvaltar kommunerna åt den styrande AKP-MHP-regeringen. Fler städer är hotade, och fler borgmästare riskerar att avsättas.

Att avsätta demokratiskt valda borgmästare är ett allvarligt brott mot demokratin, något som kraftfullt måste fördömas. En rad organisationer som arbetar för mänskliga rättigheter, inklusive Europarådet, där Sverige är medlem, har gjort detta. De avsatta borgmästarna valdes i lokalval den 31 mars 2024. Valet ledde till ett stort nederlag för Erdoğans politiska allians. Trots arresteringar utan grund, förföljelse av politiska kandidater och attacker mot det pro-kurdiska DEM-partiet lyckades partiet vinna i cirka 75 kommuner. Det är uppenbarligen något som Erdoğan har haft svårt att acceptera, och avsättningen av borgmästarna är ett resultat av detta.

Vad har den svenska regeringen gjort för att protestera mot övergreppen på demokratin i Turkiet? Vad har Sveriges regering gjort, rent konkret, för att stå upp för den kurdiska befolkningens rättigheter?

Vi ser från Vänsterpartiets sida med oro på hur Sveriges röst för mänskliga rättigheter och demokrati i Turkiet och norra Kurdistan har tystnat sedan Natoprocessen för ett svenskt medlemskap inleddes och sedan vi blev medlemmar i Nato.

Vi är kritiska till den svenska regeringens brist på engagemang, mot bakgrund av det allvarliga läge som råder för oppositionella och i synnerhet kurder i dagens Turkiet.

Anf. 95 SARA GILLE (SD):

Herr talman! Det som sker i Turkiet är en tragedi för demokratin, och det är ett brutalt angrepp mot mänskliga rättigheter.

När demokratiskt valda borgmästare avsätts och ersätts med tjänstemän, lojala med Erdoğanregimen, är det inte bara en skymf mot dem som röstade fram dessa ledare. Det är också en tydlig signal om att president Erdoğan inte respekterar folkets vilja. Det är ännu ett kapitel, i en lång rad, om förtryck särskilt riktat mot det kurdiska folket.

Min pappa är kurd från Turkiet, och jag har fått höra om de orättvisor och övergrepp som länge präglat det kurdiska folket. Det som sker i Turkiet i dag är en fortsättning på samma mönster: trakasserier, arresteringar,

förföljelse av politiska motståndare och en tystad opposition. Kurder – oavsett om de är politiker, journalister eller vanliga medborgare – är särskilt utsatta.

Men, herr talman, låt oss vara tydliga! Det är ett hyckleri från Vänsterpartiets sida att kritisera regeringen för bristande engagemang i den här frågan. Den islamism som Erdoğan står för och som är den förtryckande ideologin i Turkiet vägrar Vänsterpartiet att kritisera på grund av den ängslighet som man känner inför att kritisera islamister. Vänsterpartiet är det parti i Sverige som motsatt sig en stramare migrationspolitik och krav på anpassning, vilket har tillåtit dessa medeltida värderingar att få fäste här i landet.

Sverigedemokraterna har inte tystnat i dessa frågor. Tvärtom arbetar vi konsekvent med att stärka demokratin både på hemmaplan och internationellt. Sveriges medlemskap i Nato har inte förändrat vår syn på mänskliga rättigheter. Vi fortsätter att föra fram tydliga krav på Turkiet, något som Vänsterpartiet med sin otydliga politik aldrig lyckats åstadkomma.

Min fråga till utrikesministern är: Hur säkerställer regeringen att Sveriges arbete för demokratiska och mänskliga rättigheter i Turkiet inte påverkas negativt av vårt samarbete inom Nato, och hur markerar vi mot Erdoğans brott mot demokratin och det kurdiska folket?

Anf. 96 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Herr talman! När Putin sakta men säkert urholkade demokratin i Ryssland var många länder tysta och protesterade inte. De protester som kom var ofta inbäddade i diplomatiska termer för att inte äventyra bilaterala relationer. I dag kan vi se vad som händer när man låter en tyrann göra precis vad han vill.

Det råder ingen tvekan om att Erdoğan har inspirerats av Putin. En av Putins första handlingar som president var att avveckla det lokala självstyret i Ryssland. I stället för att folket väljer guvernörer är det nu Putin som tillsätter guvernörer.

Det lokala självstyret i Ryssland avvecklades efter terrorattacken mot Beslan 2004. Nu använder sig Erdoğan av en terrorattack i Turkiet för att påbörja avvecklandet av det lokala självstyret i Turkiet. Där ska demokratiskt valda borgmästare ersättas av Erdoğanlojala tjänstemän.

Det är svårt att inte se likheterna. Vi vet vart det här kommer att leda, så det är lika bra att höja rösten nu. En terrorattack är inte en ursäkt för att avveckla demokratin i ett land. Låt oss dock inte glömma: Detta är inte en enskild händelse, utan den sker i en kontext. Under president Erdoğan har Turkiet blivit ett islamistiskt land medan världen av diverse anledningar förblivit tyst.

För tre år sedan drog sig Turkiet ur Istanbulkonventionen. Det är en konvention som bland annat kräver att lagstiftning införs mot våld i hemmet och könsstämpning. Erdoğan beslutade egenmäktigt att Turkiet skulle lämna Istanbulkonventionen, utan att låta Turkiets parlament godkänna beslutet. Så agerar en diktator. Turkiets president anger som officiell anledning till att Turkiet har lämnat Istanbulkonventionen att han anser att konventionen normaliserar homosexualitet.

Det har länge varit uppenbart att Turkiet är ett land där islamisterna har tagit över och på alla möjliga sätt försöker avveckla demokratin. Nu är det på tiden att Sverige höjer rösten och säger ifrån.

Prot. 2024/25:55
14 januari

Svar på
interpellationer

Under Erdoğan's ledning har Turkiet blivit en allierad till terroristorganisationen Hamas. Efter terrorattacken mot Israel den 7 oktober hyllade Erdoğan Hamas och kallade denna organisation för en befrielseorganisation. På alla möjliga sätt har Turkiet blivit en pariatstat. Vissa vill dock inte förstå det, precis som man inte ville acceptera Putins och Rysslands farliga ambitioner förrän det faktiskt var för sent. Här har vi de facto en diktator i Turkiet som stöder diverse islamistiska terroristorganisationer, vill införa medeltida lagar i Turkiet och nu även har avvecklat lokalstyret i Turkiet.

Om Sverige inte höjer rösten mot Erdoğan nu har man inte stått upp för demokratin på global nivå. Det pågår en ideologisk kamp på global nivå mellan demokrati och auktoritarism, och där har Sverige en skyldighet att stå upp för demokratin.

Anf. 97 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Herr talman! I EU-kommissionens årliga landrapport om utvidgningen den 31 oktober uppmärksammas de frågor som Lotta Johnsson Fornarve tar upp i sin interpellation.

I rådslutsatser från EU-ministrarnas möte den 17 december upprepade vi i rådet vår djupa oro över utvecklingen i Turkiet. Bland annat påpekades att det presidentstyre som författningen stipulerar har försvagat det turkiska parlamentets övervakande funktion. Det saknas också tillräckliga verktyg för att granska och ställa regeringen till svars. Dessutom har den turkiska regeringens avsättande av valda borgmästare försvagat den lokala demokratin. Sverige delar EU-kommissionens bedömning. Det är tydligt att EU:s relationer med Turkiet har flera hinder att överkomma.

Lokalvalen 2024 innebar betydande framgångar för oppositionen. Enligt den slutliga valobservationsrapporten från Europarådets kongress för lokala och regionala myndigheter var valen välorganiserade med ett brett utbud av politiska alternativ och ett starkt medborgerligt engagemang.

I början av november grep och avsatte turkisk polis en borgmästare från en större kommun i Istanbul som styrdes av oppositionspartiet CHP. Från officiellt håll framfördes misstankar om samröre med PKK och anklagelser om påstådda terrorbrott. Detta har gett upphov till omfattande inrikes kritik om att gripandet är politiskt motiverat. Flera andra borgmästare, bland annat i områden som styrs av det prokurdiska DEM-partiet, har avsatts på liknande sätt och ersatts av regeringsföreträdare.

Att oppositionella borgmästare avsätts utgör en allvarlig källa till oro och innebär att folkviljan inte respekteras. Det undergräver också den lokala demokratin. Sverige förväntar sig att ett EU-kandidatland värnar demokratiska processer och respekterar valresultat.

Precis som interpellanten beskriver har Amnesty International och Human Rights Watch starkt kritiserat avsättandet av borgmästare. Det är av största vikt att det internationella samfundet reagerar, och för Sverige är det självklart att försvara det demokratiska systemet liksom kurdernas och andra minoriteters rättigheter i Turkiet. Regeringen kommer att fortsätta stå upp för detta i bilaterala relationer, i samtal med turkiska företrädare och genom arbete inom EU, FN och Europarådet. Det är klart att det nu när vi också är partner i Nato finns ytterligare forum för att diskutera dessa frågor.

Avslutningsvis vill jag säga att jag förstår att Lotta Johnsson Fornarve inte var nöjd med svaret på interpellationen, eftersom hon inte heller lyssnade när jag framförde det.

Prot. 2024/25:55
14 januari

*Svar på
interpellationer*

Anf. 98 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V):

Herr talman! Jag lyssnade visst på ministern, och jag läste dessutom svaret mycket noggrant innan jag kom till kammaren.

Jag är ändå glad att ministern säger att det är ett allvarligt brott att avsätta demokratiskt valda borgmästare. Det tycker jag är positivt.

Att de demokratiskt valda borgmästarna avsattes ledde till stora demonstrationer och protester. Ett stort antal av de personer som använde sin demokratiska rätt att protestera frihetsberövades i samband med protesterna, och massätal har väckts mot minst 33 av dessa. Human Rights Watch skriver i ett uttalande att beslutet av Erdoğan's regering att avsätta demokratiskt valda borgmästare och upplösa kommunalfullmäktige är ett betydande slag mot Turkiets demokratiska meriter och kränker rättigheterna för över en halv miljon väljare som använt sin röst för att välja de nu avsatta borgmästarna.

Så här får det inte gå till! Omvärlden, inklusive Sverige, måste reagera och agera med ännu större kraft än vi hittills har gjort mot dessa grova kränkningar av demokratin och de mänskliga rättigheterna.

De kurdiska borgmästarna anklagas av Erdoğan för terrorism, precis som vi hörde här i svaret, men vi ska komma ihåg att det räcker med att vara kritisk mot Erdoğan's styre för att anklagas för terrorism. Det är den fängslade tidigare HDP-ledaren Selahattin Demirtaş ett exempel på. Demirtaş dömdes till 42 års fängelse enbart för att han som oppositionspolitiker gjorde sitt jobb och kritiserade Erdoğan's politik. PEN International fördömer den chockerande domen mot författaren och hedersmedlemmen Selahattin Demirtaş och säger i ett uttalande att det faktum att han fortsätter att försmäktas bakom galler trots att Europadomstolen för mänskliga rättigheter har beslutat att han ska frigges är ett hån mot det som återstår av Turkiets rättssystem.

Turkiet har inte blivit mer demokratiskt efter det svenska Natointrädet, utan snarare tvärtom. Den kurdiska befolkningen har drabbats särskilt hårt, men även kvinnor i stort har drabbats genom att Turkiet lämnat Istanbulkonventionen om att motarbeta våld mot kvinnor, vilket lett till ökat våld mot kvinnor.

Turkiet är i dag ett land där möjligheten att bedriva politisk opposition är starkt inskränkt, där media kontrolleras av staten och där föreningsrätten är stympad. Över 130 000 offentliga tjänstemän på olika nivåer har rensats ut. Reportrar utan gränser rankar Turkiet på plats 158 av 180. Det innebär visserligen en liten förbättring, men detta sker efter flera år med kraftiga försämringar och innebär en placering som bara är obetydligt bättre än Rysslands.

Ett återkommande mönster är dessutom att den turkiska staten stämplar kritiker av Erdoğan som terrorister. Exakt samma orsaker och etiketter nyttjas av Erdoğan när han kräver att Sverige ska utvisa människor som flytt från Turkiet.

Jag hoppas att ministern ännu tydligare kan protestera mot avsättandet av de tio nu avsatta borgmästarna, som är ett flagrant brott mot demokratin, och att hon kan framföra detta till Turkiets ambassadör här i Sverige och

på andra sätt uppmärksamma och kritisera dessa brott mot de mänskliga rättigheterna ännu mer än hon hittills har gjort.

Sverigedemokraterna kallar mig för hycklare, men Vänsterpartiet är det parti som konsekvent och allra tydligast har stått upp för kurdernas rättigheter både i Turkiet och i Sverige. Jag menar att de verkliga hycklarna är Sverigedemokraterna som ställer människor mot varandra och skapar ett samhälle som bygger på hat och rädsla.

Anf. 99 SARA GILLE (SD):

Herr talman! Vänsterpartiets engagemang i dessa frågor klingar falskt. Detta är nämligen samma parti som historiskt har haft samröre med islamistiska rörelser och som har stött aktörer som bidrar till förtryck, både i Mellanöstern och på andra håll. När de nu kritiserar regeringen är det inget annat än ren och skär populism.

Det som sker i Turkiet är självklart oacceptabelt. Att avsätta demokratiskt valda borgmästare och ersätta dem med regimlojala tjänstemän är en attack på demokratin och ett förtryck mot det kurdiska folket. Men det är ingen nyhet. Erdoğan har länge visat att han föraktar demokratin när den hotar hans makt. Kurder blir som så många gånger tidigare måltavlor i denna maktkamp.

Sverigedemokraterna har varit tydliga i sin kritik mot Turkiets brott mot mänskliga rättigheter och demokrati. Samtidigt har Vänsterpartiet under åren haft ryggsäcken full av relationer med regimer och grupper som i praktiken inte står långt från Erdoğan's auktoritära agerande. Det är som att peka finger åt en diktator med ena handen medan man skakar hand med en annan diktator med den andra.

Herr talman! Sverige behöver en tydlig och rak utrikespolitik, inte hycklande moraliska pekpinningar från ett parti som självt har bidragit till den förvirring vi ser i dag. Sverigedemokraterna kommer att verka för att regeringen står stadigt i sin linje att värna demokrati och mänskliga rättigheter, oavsett vem som hotar dem. Det är denna konsekventa hållning som gör skillnad, inte Vänsterpartiets teatraliska utspel.

Anf. 100 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Herr talman! Erdoğan har använt olika påtryckningar mot Sverige och EU för att tysta kritiken mot att han inför en islamistisk diktatur i Turkiet. En av dessa påtryckningar var hans negativa inställning till Sverige under Natoprocessen. En annan har varit Turkiets roll som transitland för migranter där Turkiet, trots ett avtal med EU, flera gånger har hotat att släppa igenom migranter och skapa en kaotisk situation i Europa.

Det är inte så att Turkiet är ett oviktigt land ur ett geopolitiskt perspektiv. Det är ett mycket viktigt land, och detta är själva anledningen till att Sverige måste höja rösten när vi med våra egna ögon ser att Turkiet håller på att bli en islamistisk diktatur. Om ett sådant viktigt land som kan utöva påtryckningar mot västerländska länder, inklusive Sverige, blir en fullfjädrad islamistisk diktatur där Erdoğan på löpande band kan avsätta borgmästare kommer vi nämligen att leva i en mycket mer instabil värld.

Redan i dag har länder som Syrien, Libyen, Armenien och Israel fått erfara den instabilitet som Erdoğan's expansiva utrikespolitik för med sig. Ju mer enväldig Erdoğan blir, desto mer instabilt kommer Mellanöstern att bli, och instabiliteten kommer att sprida sig till Europa.

Att verka för demokrati i Turkiet är att verka för fred i världen och stabilitet i Europa. Just därför måste Sverige protestera mot den politiska utvecklingen i Turkiet där demokratin bit för bit håller på att monteras ned.

Prot. 2024/25:55
14 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 101 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr talman! Jag delar Lotta Johnsson Fornarves oro. Regeringen ser med mycket stort allvar på utvecklingen i Turkiet när det gäller respekten för mänskliga rättigheter, och det är välkänt att det finns betydande brister i Turkiet inom detta område.

Senast i oktober besvarade jag en skriftlig fråga från en annan ledamot om inskränkningen av kurdernas rättigheter i Turkiet, och i EU-kommisionens landrapport från oktober beskrivs situationen för minoriteter i Turkiet, inklusive kurder. Rapporten lyfter fram förekomsten av hatbrott, en alltmer fientlig retorik och övervåld från polisens sida mot minoriteter. Dessutom inskränks kurdiska kulturella rättigheter, och ett stort antal kurdiska kulturevenemang har förbjudits.

Sverige välkomnar initiativ för att återuppta en dialog mellan den turkiska staten och den kurdiska minoriteten, och vi fortsätter att uppmäna Turkiet att leva upp till åtaganden när det gäller minoriteters rättigheter.

Precis som Turkiet är Sverige medlem i Europarådet. Regeringen stöder Europarådets krav på att Turkiet ska verkställa Europadomstolens domar och frige oppositionsledaren Selahattin Demirtaş och människorättsförsvararen Osman Kavala. Det är allvarligt att Turkiet ännu inte har gjort det i de aktuella fallen.

Vikten av att respektera Europadomstolens domar är något som Sverige tillsammans med andra medlemmar återkommande understryker vid möten i Europarådet. Vi framför dessa budskap inte bara multilateralt utan även i våra bilaterala kontakter med Turkiet.

Sida och våra utlandsmyndigheter på plats i Turkiet arbetar för att stärka respekten för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer. Sverige bidrar genom ambassaden i Ankara och generalkonsulatet i Istanbul aktivt i arbetet för mänskliga rättigheter och demokrati i Turkiet.

Anf. 102 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V):

Herr talman! Tack, ministern, för ytterligare svar!

Vänsterpartiet ser med oro på hur Sveriges röst för mänskliga rättigheter och demokrati i Turkiet och norra Kurdistan har tystnat avsevärt. Nu hör jag dock ministern säga att hon tänker jobba för mänskliga rättigheter, demokrati och kurdernas rättigheter på ett tydligare sätt, och det är jag glad för. Jag hoppas verkligen att det kommer att bli så och att regeringen på ett tydligare och kraftfullare sätt kommer att protestera mot avsättandet av de demokratiskt valda borgmästarna i Turkiet.

Det är oerhört allvarligt när demokratiskt valda borgmästare avsätts. Om den svenska regeringen nu verkligen menar allvar med att man står upp för mänskliga rättigheter måste man agera och protestera mot denna avsättning på ett mer direkt sätt genom att vända sig direkt till den turkiska regeringen och den turkiska ambassaden. Dessutom måste man ännu tydligare lyfta frågan i olika internationella sammanhang i EU och FN. Jag hoppas verkligen att det kommer att bli så.

Sverigedemokraterna är ett parti som har svårt att hålla sig till sanningen, något som vi har sett exempel på vid flera tillfällen. Jag har sagt

det förut, och jag säger det igen: Vänsterpartiet är ett parti som står upp för mänskliga rättigheter överallt i världen, och vi är de första att protestera överallt där de kränks.

Anf. 103 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):
Herr talman! Regeringen anser att det är av yttersta vikt att demokratiska och fria val garanteras för alla medborgare, oavsett bakgrund eller grupptillhörighet. Alla människor ska ha samma rätt att uttrycka sina åsikter, påverka samhällsdebatten och bilda opinion. En regering ska aldrig ha rätt att avsätta politiskt valda företrädare i något land.

För att säkerställa att utvecklingen går i rätt riktning i Turkiet arbetar regeringen aktivt multilateralt inom EU, i FN:s råd för mänskliga rättigheter samt i våra bilaterala kontakter. Utlandsmyndigheterna agerar även lokalt på plats för att främja demokratier.

Sverige och det internationella samfundet följer naturligtvis noga utvecklingen i Turkiet, och det är av största vikt att Sverige och EU fortsätter att tydligt påpeka för Turkiet att vi har högt ställda förväntningar på ett land som trots allt är kandidatland till EU.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 21 Svar på interpellation 2024/25:295 om Rysslands kidnappning av barn från Ukraina

Anf. 104 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):
Herr talman! Carina Ödebrink har frågat mig om vilka åtgärder jag och regeringen vidtagit för att de kidnappade barnen ska kunna återvända till Ukraina. Hon har även ställt frågan om vilket stöd vi ger till organisationer som arbetar med att dokumentera och utreda brott mot barn i krig, liksom vilket stöd som ges till rehabilitering med anledning av de kidnappade barnen.

Rysslands deportation och tvångsförflyttning av ukrainska barn är ett av flera exempel på Rysslands brutala krigsföring. Olaglig deportation och tvångsförflyttning av civila utgör krigsförbrytelser och kan även utgöra brott mot mänskligheten.

Sverige ger politiskt och finansiellt stöd till Ukrainas arbete för att deporterade och tvångsförflyttade ukrainska barn ska få återvända hem.

Sverige ingår, tillsammans med ett fyrtiotal andra länder, i en koalition för att föra tillbaka deporterade och tvångsförflyttade barn till deras familjer. Koalitionen lanserades av Ukraina och Kanada i februari 2024. Koalitionen koordinerar mellan Ukraina och partnerländer i kommunikation om barnens situation samt bidrar till att barnen ska kunna återförenas med sina familjer.

Sverige stöder även organisationer som Rädda Barnen, Unicef och Internationella Rödakorskommittén (ICRC), som bistår i arbetet att identifiera och föra tillbaka barn som deporterats eller tvångsförflyttats.

Regeringen välkomnar Ukrainas intensifierade ansträngningar för att utveckla ett system för rehabilitering och återintegrering av dessa barn, och Sverige har också ett bredare stöd till Ukrainas pågående reformer för

att bygga inkluderande, integrerade och motståndskraftiga barnskyddssystem.

Sverige ger också stöd som förbättrar tillgången till psykosociala insatser för barn, genom bland annat Rädda Barnen, ICRC, ukrainska Röda Korset och ukrainska civilsamhällesorganisationer. Sverige ger även stöd till en förbättrad ukrainsk traumabearbetning hos barn genom Barnafrid vid Linköpings universitet.

Sverige arbetar aktivt för ansvarsutkrävande för de brott som begås genom och under Rysslands aggression mot Ukraina. Detta görs bland annat genom stöd till Internationella brottsmålsdomstolen, som i mars 2023 utfärdade en arresteringsorder mot president Putin samt Rysslands barnrättskommissionär Lvova-Belova med anledning av olaglig deportation och tvångsförflyttning av barn. Detta är ett viktigt steg för ansvarsutkrävande.

Arresteringsorden innebär att myndigheterna hos de 125 stadgarnas till Romstadgan, som är Internationella brottsmålsdomstolens grunddokument, är skyldiga att gripa Putin och Lvova-Belova om de befinner sig på stadgarnas territorium. Sverige har även sekonderat svenska åklagare och utredare till domstolen.

Utöver detta stöder Sverige ansvarsutkrävande genom FN, EU och OSSE samt genom ett antal civilsamhällesorganisationer. Stödet går bland annat till ukrainska civilsamhällesorganisationer som dokumenterar krigsförbrytelser, som exempelvis Docudays. Sverige deltar även i en kärngrupp av länder som arbetar för att tillsammans med Ukraina inrätta en tribunal med jurisdiktion över aggressionsbrottet.

Anf. 105 CARINA ÖDEBRINK (S):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet för svaret i denna viktiga fråga, som jag tycker tar ett riktigt helhetsgrepp om vad det här handlar om.

Herr talman! Det finns nog inget mer effektivt sätt att beröva ett land dess framtid än att börja med barnen. Jag vill ge en liten bakgrund till min interpellation. Som rapportör för det särskilda stödteam som OSCE PA har för Ukraina har jag just de ukrainska barnen som ett särskilt ansvar.

När vi står här i dag är Rysslands fullskaliga anfall på Ukraina snart inne på sitt fjärde år. Demokratien trycks tillbaka, och med den mänskliga rättigheter och länders frihet och suveränitet att själva välja sin framtid. Allt fler människor på vår jord lever i länder som inte längre kvalificerar sig som demokratier.

I år är det 50 år sedan den europeiska säkerhetskonferensen bildades – det som numera är Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa. Helsingforsdeklarationen markerade den gemensamma viljan om en organisation för länder som definitivt inte tycker likadant men som ser behovet av en gemensam plattform att kunna mötas och föra dialog på. Det är en organisation för att minska spänningen i regionen, gynna ekonomiskt samarbete och åstadkomma humanitära förbättringar för sina befolkningar.

Det är mot bakgrund av detta, herr talman, i dag viktigare än någonsin att stå upp för det vi gemensamt har kommit överens om. Det handlar om värderingar, beslut och förpliktelser om demokrati och mänskliga rättigheter. Precis som när det gäller frågan om Georgien är också detta en fråga där det finns en bred politisk samsyn i Sveriges riksdag. Det gäller att stå

Prot. 2024/25:55
14 januari

Svar på
interpellationer

upp för Ukraina och att med alla medel stödja ukrainarna i deras kamp, som också är vår kamp.

Sedan Rysslands fullskaliga anfall på Ukraina inleddes har tusentals barn kidnappats eller förts bort av Ryssland till ockuperade områden i Ukraina eller till Ryssland, ofta under falska förespeglingar. Det rör sig enligt ukrainska myndigheter om cirka 20 000 barn. Antalet är dock väldigt osäkert, och det kan röra sig om betydligt fler.

Många av dem är barn som har varit på institution. Knappt 400 av dessa barn har kunnat återvända till Ukraina. Enligt Human Rights Watch utsätts dessa ukrainska barn och deras föräldrar för dubbla övergrepp. Barnen separeras från sina föräldrar och från sitt land, och de berövas också sin identitet och sina mänskliga rättigheter genom desinformation och propaganda. Till detta ska läggas att ryska myndigheter har förenklat och underlättat möjligheterna att adoptera dessa barn.

Jag skulle därför mot bakgrund av det svar som statsrådet har givit vilja fråga vilka ytterligare åtgärder statsrådet ser som kan komma i fråga när det gäller att stödja Ukraina både här och nu och för att landet ska kunna ta de viktiga steg som behövs den dag kriget är slut.

Anf. 106 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr talman! Först vill jag tacka för en otroligt viktig interpellationsdebatt och för det stora engagemang som Carina Ödebrink har i frågan. Vi behöver fullt ut sluta upp bakom Ukrainas strävan att få tillbaka varje barn som har berövats sitt land och sina föräldrar.

Jag delar verkligen oron över den olagliga deporteringen och tvångsförflyttningen. Olaglig deportation och tvångsförflyttning av civila utgör, som jag sa inledningsvis, krigsförbrytelse och kan även utgöra brott mot mänskligheten.

Ukraina har identifierat nästan 20 000 barn som Ryssland har tvångsförflyttat inom de ockuperade områdena i Ukraina eller deporterat till Ryssland sedan den fullskaliga invasionen inleddes. Som Carina Ödebrink konstaterar vet man inte med säkerhet hur stort det verkliga antalet är. Att det finns ett mörkertal beror också på att Ryssland inte erkänner detta brott utan kallar det för evakuering. Vi får rapporter om att ryska myndigheter motarbetar spårningen och återföreningen av barn. Ukraina har uppgett att endast cirka 1 000 barn har återvänt till Ukraina. Det är alldeles för lite, och det går alldeles för långsamt.

Vi ser att Ryssland systematiskt arbetar med frågor som rör ukrainska barn. Det finns till exempel uppgifter om att barnen har tvingats byta namn och skaffa ryska pass. De ges utbildning enligt ryska läroplaner och förbjuds att tala ukrainska. Det finns också rapporter om att barn deltar i läger där prorysk inskolning förekommer och i vissa fall även militär träning.

Sverige ger stöd till Internationella Rödakorskommittén och insisterar på att humanitära aktörer också ska ges tillträde till de ockuperade områdena i linje med internationell humanitär rätt. Vi ger också stöd genom EU, FN och OSSE och till civilsamhällesorganisationer som arbetar med frågan.

Sverige stöder till exempel FN:s oberoende undersökningskommission för Ukraina, och för att delvis ge svar på Carina Ödebrinks tillkommande fråga kan jag säga att Sverige flera gånger har åberopat den så kallade Moskvamekanismen. Genom dessa insatser undersöks uppgifter om

kränkningar av och övergrepp på mänskliga rättigheter och kränkningar av internationell humanitär rätt.

Sverige kommer att upprätthålla trycket på Ryssland för att olagligt bortförda och deporterade barn ska kunna komma hem och för att de ansvariga ska ställas till svars. Vi är tydliga med att Ryssland måste upphöra med dessa helt fruktansvärda brott.

Jag nämnde i mitt interpellationssvar hur vi arbetar tillsammans med olika länder, och jag är väldigt glad för att det inte bara i Sveriges riksdag utan också över hela världen finns ett så oerhört starkt engagemang för detta. Jag tror att vi hela tiden kommer att behöva finna nya vägar och anpassa dem utifrån hur kriget utvecklar sig för att kunna fortsätta att stötta Ukraina i att få tillbaka sina barn.

Anf. 107 CARINA ÖDEBRINK (S):

Fru talman! Ofta har vi hårda debatter i kammaren och i riksdagen. Vi kan tycka olika, och så ska det vara. Det kan säkert finnas skillnader i förhållningssätt även när det gäller denna fråga, men det handlar inte alltid om de hårda konflikterna. Här ser jag i stället ett stort värde i att lyfta fram en väldigt viktig fråga som vi i stora delar har samsyn i.

En sak som är viktig att komma ihåg är att bortförandet av de ukrainska barnen inte startade i samband med Rysslands fullskaliga invasion, utan det startade redan 2014. Då kallades det hoppets tåg från rysk sida. Man transporterade ryska medborgare till Krim för att illegalt adoptera ukrainska barn.

President Zelenskyj har inrättat en särskild kommissionär, Darja Herasymtjuk. Hon och hennes medarbetare arbetar för ukrainska barns rättigheter och rehabilitering. De dokumenterar de barn som har lyckats återvända till Ukraina och deras historier för att kunna anpassa rehabilitering och insatser individuellt till varje barn.

De metoder för att behandla dessa barn som Darja Herasymtjuk och hennes medarbetare har dokumenterat är många och ohyggliga. Barn har fått se sina föräldrar dödas. Barn har tagits direkt från sina föräldrar. Man separerar barn och föräldrar i särskilda filtreringsläger och säger till de ukrainska barnen att deras mamma inte längre behöver dem.

Listan på hur dessa barn blir behandlade kan göras lång. Precis som statsrådet sa används de för att tränas militärt och kunna bli en reserv i Rysslands fortsatta krig.

OSSE:s byrå för demokrati och mänskliga rättigheter har, som statsrådet sa, presenterat fyra rapporter under Moskvamekanismen med anledning av Rysslands fullskaliga anfall mot Ukraina. En av dessa rapporter behandlar särskilt de bortförda, eller kidnappade, barnen. I en av rapporterna hänvisar man till Istanbulöverenskommelsen, som säger att OSSE:s deltagande stater har förbundit sig att aktivt främja barns rättigheter och intressen, särskilt i konflikter och krig. Det framgår av rapporten att dessa barn har lämnats helt utan skydd.

Två andra saker är också viktiga att nämna. För det första: Det är Ryssland och Putin som är ytterst ansvariga för situationen när det gäller dessa barn, men man ska ha med sig att det finns andra länder, exempelvis Belarus, som underlättar hanteringen av barn och understöder Rysslands krig mot Ukraina. För det andra: När det gäller att få ett slut på de folkrättsliga brotten avseende de ukrainska barnen är det allra viktigaste att få stopp på

Prot. 2024/25:55
14 januari

Svar på
interpellationer

kriget och att stödja Ukraina i fråga om barnskyddssystem och psykosociala insatser.

Jag skulle vilja fråga statsrådet vilka möjligheter hon ser att vidta åtgärder för att sätta press på Belarus. Ryssland är naturligtvis nummer ett, men det är också viktigt att ha ett hårt tryck på Belarus när det gäller den här frågan.

Anf. 108 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Precis som Carina Ödebrink säger är det ryska agerandet för att föra bort, eller deportera, barn bara en fortsättning på en policy som påbörjades redan i samband med aggressionen 2014 med barn från Krim och från delar av Donetsk och Luhansk. Det är viktigt för regeringen att Sverige fortsätter att stödja utredningar och dokumentation av alla misstänkta krigsförbrytelser sedan 2014.

Sverige bidrar aktivt till pågående initiativ för ansvarsutkrävande. Vi deltar, som jag sa, i den kärngrupp av länder som arbetar för att tillsammans med Ukraina inrätta en tribunal med jurisdiktion över aggressionsbrott. I detta sammanhang är det glädjande att Ukraina under 2024 blev den 125:e staten som anslöt sig till Romstadgan för ICC. Det betyder att Ukraina också implementerar Romstadgan i sin nationella rättsordning.

ICC har pågående utredningar inom området som hittills bland annat visat att Ryssland har haft för avsikt att permanent avlägsna barnen från deras eget land.

Sverige stöttar som jag sa ODIHR, OSSE:s kontor för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter. Deras kartläggningar visar att ryska myndigheter har motarbetat spårningen av och återföreningen för barn, bland annat genom att inte föra några register över barnen. När jag var i Kiev förrförra året diskuterade jag med den biträdande premiärministern hur detta försvårar för dem att kartlägga hur omfattande detta är. Det gör det naturligtvis också svårare att återfå barnen.

Man flyttar alltså barn regelbundet och använder ryska namn i stället för ukrainska. Allt detta försvårar också. Det är helt oacceptabelt – barns rättigheter måste skyddas på alla bästa sätt.

Regeringen välkomnar att Ukraina intensifierar sina nationella ansträngningar för att utveckla ett system för rehabilitering och återintegrering av ukrainska barn som har kunnat återvända hem till sina familjer.

Sverige har också ett bredare stöd till Ukrainas pågående reformer för att bygga inkluderande, integrerade och motståndskraftiga barnskyddssystem. Under åren 2024–2027 bidrar Sverige med sammanlagt 105 miljoner kronor till FN:s barnfond Unicefs arbete i Ukraina och Moldavien för att reformera socialtjänsten och förbättra skyddet för barn.

Sverige ger dessutom stöd till bland annat The Reckoning Project, som är en internationell icke-statlig organisation som verkar för att främja ansvarsutkrävande genom att stärka förutsättningarna för att utreda och åtala för krigsförbrytelser som begåtts i samband med Rysslands aggression mot Ukraina.

När vi pratar om Rysslands krigsföring mot Ukraina måste vi också lyfta fram alla som möjliggör denna krigsföring. Det handlar bland annat om Belarus, Kina och Iran. Oavsett om det handlar om vapenleveranser eller om att stödja denna typ av fruktansvärda handlingar måste vi på alla sätt höja vår röst och markera även mot dessa länder.

Avslutningsvis vill jag informera om att det under våren kommer att hållas en konferens i Stockholm för att samla aktörer som arbetar med dessa frågor. Där kommer man att dela forskningsresultat och erfarenheter samt diskutera hur stödet till ukrainska barn som utsatts för deportering, tvångsflyttning, omskolning eller indoktrinering bäst kan utformas.

Prot. 2024/25:55
14 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 109 CARINA ÖDEBRINK (S):

Fru talman! Vi i Sverige är ju inte förskonade från att finnas med i det sammanhang vi i dag lever i när det gäller ökad polarisering, ökad nationalism och ett ökat antal auktoritära ledare som trampar på demokratin eller snarare använder demokratin för att förgöra den. Också vi i Sverige har ju sådana delar hos oss. Ibland behöver vi titta oss själva i spegeln.

Statsrådets uppgifter, ansvar och förpliktelser är ju inte enbart begränsade till att fullfölja uppdraget från den regering som hon sitter i eller till de krav som Sverigedemokraterna ställer på regeringen. Det är ett ansvar och en förpliktelse för alla oss i riksdagen att stå upp för de värden, beslut och åtaganden vi har förbundit oss till. Det handlar om mänskliga rättigheter och om att skapa en bättre tillvaro för de människor som gett oss förtroendet att vara här i denna kammare. Vårt uppdrag är ju inte begränsat till vad som händer i Sverige, utan vi är en del av en större värld.

Med dessa ord, fru talman, vill jag tacka för en väldigt bra debatt. Jag vill avsluta med att citera Astrid Lindgren: Vissa saker måste man göra, för annars är man bara en liten lort. Jag tycker att denna fråga är alltför viktig för att glömmas bort.

Anf. 110 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Där rös jag faktiskt lite. Jag håller verkligen med. Det finns frågor som man ska träta om både högt och tydligt, och ibland i ett högt tonläge, men det finns också frågor som bara tjänar på att vi krokar arm och jobbar tillsammans. Frågan om de bortförda ukrainska barnen är sannoligen en sådan. Jag är väldigt glad att vi har haft möjlighet att ta upp denna fråga i dag, för det är viktigt att den här debatten förblir levande, att vi pekar på denna fråga så ofta vi bara kan och att vi gör det tillsammans.

Jag skulle vilja avsluta med att citera någon, inte Astrid Lindgren utan min ministerkollega Camilla Waltersson Grönvall, som deltog i en konferens som arrangerades av OSSE i Montreal i oktober och som handlade om Ukrainas fredsformel.

Där sa hon att våra utgångspunkter i arbetet är att Ryssland måste och kommer att hållas ansvarigt, att straffrihet inte är ett alternativ, att Sverige kommer att fortsätta att välkomna och uppmuntra olika aktörers arbete för att underlätta återvändandet av barn som deporterats olagligt från Ukraina, att barnets rättigheter måste tillvaratas och barnets bästa säkerställas och att Sverige kommer att fortsätta att stödja och finansiera initiativ i linje med det.

Detta var huvudlinjerna, och det är vad regeringen står för. Vi kommer att fortsätta att jobba med denna fråga. Jag är rädd att detta är ett arbete som kommer att behöva fortgå under många regeringar framöver, och då är det ännu viktigare att det finns en bred samsyn.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 22 Svar på interpellation 2024/25:300 om situationen i nordöstra Syrien/Rojava

Anf. 111 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Kadir Kasirga har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att förhindra en eskalering i nordöstra Syrien och för att ge humanitärt och annat stöd till civilbefolkningen där samt i övriga Syrien.

Den brutala Assadregimens fall är en historisk möjlighet för det syriska folket att forma sin egen framtid och bygga ett fritt och demokratiskt Syrien. Denna utveckling vill Sverige stödja – politiskt och genom biståndet. Den transitionsprocess som nu har inletts måste bli inkluderande och respektera Syriens alla minoritetsgrupper. I detta är Sverige, och EU, tydligt. Detsamma gäller vikten av att respektera Syriens territoriella integritet.

Syrien förblir en av världens värsta humanitära kriser. Sverige fortsätter att ge humanitärt och annat stöd i hela Syrien, inklusive i nordöst. Sveriges humanitära bistånd till Syrien 2024 uppgick till närmare en kvarts miljard kronor. Till detta kommer det stora svenska kärnstödet till humanitära aktörer som är verksamma i olika delar av landet.

Deeskalering och stabilitet är viktigt för att förhindra flyktingströmmar, motverka Daish och se till lokalbefolkningens, inklusive kurdernas, rättigheter. Sverige deltar i den globala koalitionen för att bekämpa Daish – ett viktigt samarbete för att motverka terrorism och instabilitet.

Därutöver är det naturligtvis viktigt med en nära och uppriktig dialog med regionala och internationella aktörer om utvecklingen i Syrien. Dit hör Turkiet, givet dess roll och inflytande i landet. Ett sådant tillfälle att förmedla EU:s tydliga positioner var EU-kommissionens ordförande von der Leyens möte med president Erdoğan i december 2024.

Anf. 112 KADIR KASIRGA (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret på min interpellation.

Under de senaste månaderna har vi sett dramatiska händelser i Syrien. Den terrorklassade gruppen al-Nusra eller Hayat Tahrir al-Sham har tagit makten i Damaskus efter ett blixtanfall och störtat Assadregimen efter över 50 års förtryck. Men glädjen hos det syriska folket är kortvarig eftersom al-Nusra har deklarerat att de avser att upprätta en islamisk stat baserad på sharialagar. Detta har skapat stor oro, särskilt bland de religiösa och etniska minoriteterna i Syrien.

Samtidigt ser vi hur den kurdiska regionen Rojava i nordöstra Syrien, som är en av få västvänliga aktörer i Mellanöstern, hotas av Turkiets militära belägring av Kobane. Här talar vi om de fredshjältar som stod i frontlinjen i kampen mot Daish eller IS och som under blodiga strider samarbetade med den USA-ledda koalitionen och försvarade värderingar som demokrati och mänskliga rättigheter. Nu riskerar de att krossas av Turkiet, med stöd av jihadistgrupper.

Trots denna komplexa och allvarliga situation i Syrien ser jag tyvärr inga tydliga svar från regeringen om hur Sverige ska agera. I svaret från utrikesministern nämns vårt deltagande i den globala koalitionen mot Daish, vilket naturligtvis är viktigt. Detta välkomnar vi i Socialdemokraterna, men frågan är om det räcker.

Vad gör Sverige mer konkret för att hantera den förändrade situationen i Syrien? Varför finns det inget fokus på Turkiets ökade inflytande i regio-

nen och dess destabiliserande roll? Och framför allt: Vad gör Sverige för att skydda SDF – Syriens demokratiska styrkor – som ingår i den globala koalitionen mot Daish och som utgör en stor del av motståndet mot denna terrorrörelse?

Sveriges bistånd är avgörande, men det måste riktas strategiskt. Det räcker inte att tala om humanitärt stöd, utan man måste också konkretisera hur vi stöttar de grupper som är mest utsatta, särskilt människorna i Rojava men också andra etniska och religiösa minoriteter i Syrien.

Sedan har vi återigen frågan om Turkiet. Där är det uppenbart, och det rapporteras varje dag om hur jihadistiska grupper anfaller de kurdiska områdena i Syrien. Syriens territoriella integritet respekteras inte heller av Turkiet. I dag är 15 procent av Syriens territorium ockuperat av Turkiet. Här är det viktigt att världssamfundet, EU och framför allt vi i Sverige står upp för den regelbaserade världsordningen och markerar starkare.

Anf. 113 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Jag ska se om jag kan göra interpellanten lite mer nöjd med mitt svar.

Det är fortfarande för tidigt att dra alltför bestämda slutsatser om vart Syrien är på väg. Stora utmaningar återstår. Politiska utfästelser och programförklaringar ska omsättas i handling.

Vi konstaterar att det nya styret säger sig måna om tolerans, respekt för mänskliga rättigheter och en inkluderande process, men det som räknas är hur man väljer att agera. Till exempel är läget på marken instabilt i delar av landet, inklusive i nordöst. Regeringen följer noggrant och bekymras över rapporterna om fortsatta strider i norra Syrien.

Skydd av civila och civil infrastruktur samt obehindrat humanitärt tillträde i enlighet med internationell rätt måste tillgodoses. Vi delar förstås också det internationella samfundets oro för ökade attacker från Daish.

Det är fundamentalt att säkerheten säkerställs i de läger i nordöstra Syrien som kontrolleras av det kurdiskledda självstyret och där bland annat Daishmedlemmar hålls. Det är positivt att övergångsadministrationen i Damaskus och det kurdiskledda självstyret i nordöst för en dialog och att vapenvilan mellan parterna verkar hålla.

Fru talman! Turkiet är och förblir en central aktör i Syrien. Den turkiska gränsen mot Syrien utgör Natos södra flank. Turkiet har också legitima säkerhetsintressen kopplade till Syrien, framför allt mot bakgrund av de terroristattacker som utförs mot Turkiet av grupper med bas i Syrien.

Det är helt avgörande att Syriens territoriella integritet respekteras för att man ska kunna bygga ett stabilt och fritt Syrien. Jag tror att vi ska vara försiktiga med att spekulera om utvecklingen i olika delar av Syrien och vad det osäkra läget kan komma att betyda.

Sverige kommer tillsammans med partner att fortsätta att peka på behovet av deeskalering och stabilitet i norra Syrien. SDF förblir en viktig aktör och samarbetspartner för den globala koalitionen mot Daish.

För regeringens del är det viktigt att vi för en dialog med Turkiet om hur vi bilateralt och multilateralt, inte minst som en del av EU, kan samarbeta för att säkra Turkiets legitima säkerhetsintressen på ett sätt som bidrar till långsiktig stabilitet i Syrien.

Prot. 2024/25:55
14 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 114 KADIR KASIRGA (S):

Fru talman! Jag tackar för svar och förtydliganden. Nu kom det lite mer konkret om hur regeringen ser på våra samarbetspartner på marken, särskilt SDF och Rojavaadministrationen.

Jag tycker också att det är bra att det förs dialog mellan de nya makthavarna i Damaskus, HTS, och den kurdiska administrationen. Men jag är såklart fortfarande orolig över utvecklingen, eftersom de nya makthavarna har tillsatt en regering där alla ministrar kommer från deras läger och deras organisation. Bland regeringsmedlemmarna finns även individer som gjort sig skyldiga till krigsbrott. Deras justitieminister har till exempel figurerat vid avrättning av kvinnor. Det är viralt i sociala medier, så det kan man hitta där.

Det är också väldigt viktigt att Sverige agerar tillsammans med EU. Jag vill särskilt peka på Frankrikes, Storbritanniens och Tysklands engagemang i Syriens framtid. Frankrikes president och Tysklands utrikesminister har liksom Sveriges utrikesminister uttryckligen klargjort för de nya makthavarna att det är viktigt att det framtida Syrien är inkluderande. De etniska och religiösa minoriteterna ska känna sig trygga.

Det är bara två månader som har gått, men det är väldigt viktigt att inte låta historien upprepa sig med tanke på utvecklingen när det blev revolution i Iran. När shahen lämnade Iran trodde alla att demokratin skulle komma, men det blev en islamistisk regim som vi i dag brottas med. Utifrån de erfarenheterna måste vi vara försiktiga med legitimiteten och inte direkt legitimera de nya makthavarna i Damaskus. Man bör i stället verkligen ligga på dem och ställa krav, även i svensk biståndspolitik, när det gäller inkludering av alla etniska och religiösa minoriteter i Syrien.

Innan inbördeskriget i Syrien bröt ut 2011 fanns det närmare 6 miljoner kristna där. I dag finns det knappt 200 000. Det blir förödande om utvecklingen fortsätter på det här sättet, till exempel med Turkiets agerande gentemot Rojavaadministrationen. Där finns det fortfarande några kristna byar. De sista kristna i Syrien kan försvinna helt och hållet. De kommer inte att kunna leva i Syrien. Men i Rojavaområdet finns det nu andrum och en samhällsmodell där man har öppnat för alla etniska och religiösa minoriteter att tillsammans styra området man förfogar över. Det är viktigt att vi fortsätter stödja dem och ser till att Turkiet, som är ett viktigt land för Nato och Europa, också söker dialog med kurderna och löser konflikterna med fredliga medel.

Anf. 115 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! En bilateral säkerhetsdialog med Turkiet kommer att lanseras inom kort för att mer effektivt utveckla vårt samarbete, med tonvikt på terrorism och organiserad brottslighet. För regeringen är det ett långsiktigt engagemang. Arbetet kommer att fortsätta med full kraft, bland annat mot terroristorganisationen Daish. I denna dialog kommer Sverige fortsatt att påpeka vikten av att Syriens suveränitet och territoriella integritet respekteras.

Kadir Kasirga tog upp frågan om bistånd. Jag tänker därför säga några ord om det. Sverige är ju redan en stor humanitär givare till Syrien, och det måste verkligen fortsätta eftersom befolkningens situation är fruktansvärt svår. Det gäller också insatser i nordöstra Syrien.

Det svenska stödet syftar till att ge människor tillgång till basala saker som mat, vatten, sjukvård och tak över huvudet. Utöver betydande tjänster till humanitära aktörer verksamma i Syrien, såsom World Food Programme, UNHCR och Internationella rödakorskommittén, bidrog Sverige under 2024 med 252 miljoner kronor i humanitärt stöd för att lindra nöd och lidande hos civilbefolkningen.

Den 10 december tillkännagav regeringen ett humanitärt stöd om 14 miljoner till Internationella rödakorskommitténs arbete i Syrien. Det stödet går bland annat till deras arbete med att bistå människor som blivit frisläppta från fängelser och som vill återförenas med sina familjer. Därtill beslutade Sida den 13 december att göra en ny allokering om 20 miljoner kronor till UNHCR i Syrien.

Sveriges humanitära stöd till Syrien kommer att fortsätta under 2025. Det är nödvändigt. Sveriges bistånd till Syrien har framför allt gått till att skapa förutsättningar för människor att leva och försörja sig i Syrien och i grannländerna, exempelvis genom stöd till jordbruk, till tillgång till rent vatten och mödravård, till överlevare av könsrelaterat våld samt till stöd och skydd av oberoende journalister. Insatser som dessa görs i hela Syrien, inklusive i norr.

Jag tackar över att Kadir Kasirga lyfter fram oron för kvinnors situation under det nya styret. Jag delar verkligen den oron, och det har jag tagit upp i många bilaterala kontakter med mina EU-kollegor. Jag är glad över att den tyska utrikesministern Annalena Baerbock och den franska utrikesministern Jean-Noël Barrot vid sitt besök nyligen, då de också samtalade med HTS, lyfte fram de här frågorna. Det är något jag ser som helt centralt i det fortsatta arbetet.

Det finns möjligheter nu när den fruktansvärda Assadregimen har fallit, men det vill till att vi tillsammans påverkar på allra bästa sätt för att utvecklingen ska gå i rätt riktning. Det finns ju, precis som Kadir Kasirga påpekat, många frågetecken och utmaningar framöver.

Anf. 116 KADIR KASIRGA (S):

Fru talman! Tack för kommentarerna och svaren, utrikesministern! Det är glädjande att höra att vi är samstämmiga när det gäller synen på utvecklingen i Syrien och att det är viktigt att fortsätta stödja de progressiva krafter som finns i landet, inklusive kurderna i Rojava och SDF. Samtidigt är det väldigt viktigt att Sverige, genom bilaterala kontakter och medlemskap i EU och särskilt i Nato där Turkiet ingår, förmår Turkiet att inse att den bästa möjliga lösningen – som gör att även Turkiet kan leva i fred och få en demokratisk utveckling – är att helt enkelt söka fred med kurderna och framför allt Rojava och att inte fortsätta med attackerna.

Just nu utför Turkiet omfattande flygattacker mot Rojavaområdet. Över 300 000 människor är strömlösa och saknar tillgång till vatten på grund av de attackerna. Det pågår alltså redan en humanitär katastrof i området. Därför är det väldigt viktigt att se till att det humanitära biståndet hamnar rätt, särskilt i de områden som i dag är under attack.

Jag tackar för denna debatt med utrikesminister Maria Malmer Stenergård och även för att fru talmannen och presidiet har lett debatten ända fram till klockan halv nio.

Anf. 117 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):
Fru talman! Ledamoten och jag är helt överens om att vägen framåt inte kommer att vara enkel för Syrien. Transitionen måste vara syriskledd och sätta det syriska folkets intressen i centrum, men vi måste bidra till och också påverka utvecklingen såväl bilateralt som genom EU och i samverkan med regionala partner.

Gällande biståndet slogs det fast i Europeiska rådets slutsatser från mötet i december att EU ska se över möjligheter för unionen – som redan är världens största givare till Syrienkrisen – att stötta det nya Syrien. Diskussionerna fortsätter vid nästa möte med EU:s utrikesministrar, som äger rum snart. Det är ett jätteangeläget arbete som Sverige kommer att vara del av. Det är, precis som Kadir Kasirga säger, en mycket svår humanitär situation i hela Syrien.

Jag vill avslutningsvis tacka för en jättebra debatt. Vi får säkerligen anledning att återkomma till detta, och vi kommer alla att följa utvecklingen i Syrien mycket nära. Även jag vill tacka presidiet för uthålligheten denna sena kväll. Demokratin lever!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 23 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

Proposition

2024/25:73 Avveckling av statliga kasinon

Skrivelser

2024/25:77 Det handlar om livet – nationell strategi inom området psykisk hälsa och suicidprevention

2024/25:78 Riksrevisionens rapport om bostadsbidragets måluppfyllelse

2024/25:79 Riksrevisionens rapport om socialförsäkringen vid utländska inkomster

EU-dokument

COM(2024) 567 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ett tillfälligt undantag från vissa bestämmelser i förordning (EU) 2017/2226 och förordning (EU) 2016/399 vad gäller en gradvis driftstart av in- och utresesystemet

COM(2024) 576 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om samarbete mellan de tillsynsmyndigheter som har tillsynsansvar för direktiv (EU) 2019/633 om otillbörliga handelsmetoder mellan företag i jordbruks- och livsmedelskedjan

COM(2024) 577 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordningarna (EU) nr 1308/2013, (EU) 2021/2115 och (EU) 2021/2116 vad gäller förstärkningen av jordbrukarnas ställning i livsmedelsförsörjningskedjan

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för proposition 2024/25:72 *Forskning och innovation på energiområdet för försörjnings-trygghet, konkurrenskraft och klimatomställning* skulle förlängas till och med onsdagen den 22 januari.

§ 25 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 19 december

2024/25:289 Asylsökande barn med uppgivenhetssyndrom

av Clara Aranda (SD)

till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2024/25:290 Risker under byggnationen av Ostlänken

av Clara Aranda (SD)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2024/25:291 Iran

av Alexandra Völker (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:292 Etiopien

av Alexandra Völker (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:293 Den havsbaserade vindkraftens framtid

av Linus Lakso (MP)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2024/25:294 Besöksnäringen

av Isak From (S)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2024/25:295 Rysslands kidnappning av barn från Ukraina

av Carina Ödebrink (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:296 Försäljning av AB Svensk Bilprovning

av Isak From (S)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

den 20 december

2024/25:297 Rätten till begravning

av Ola Möller (S)

till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2024/25:298 ICC:s arresteringsorder mot Benjamin Netanyahu

av Håkan Svenneling (V)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:299 Förbudet av UNRWA

av Jacob Risberg (MP)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:300 Situationen i nordöstra Syrien/Rojava

av *Kadir Kasirga* (S)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:301 En hållbar och rättvis taxibransch

av *Kadir Kasirga* (S)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2024/25:302 Nedläggning av det svenska kvinnliga medlingsnätverket

av *Linnéa Wickman* (S)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

den 23 december

2024/25:303 Sveriges samarbete med ICC

av *Morgan Johansson* (S)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:304 Vidarebosättning av tolkar med flera som arbetat för Sverige i Afghanistan

av *Annika Hirvonen* (MP)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

den 27 december

2024/25:305 Situationen efter UNRWA

av *Jacob Risberg* (MP)
till statsrådet Benjamin Dousa (M)

2024/25:306 Utvecklingen i Syrien

av *Sara Gille* (SD)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

den 30 december

2024/25:307 Hållbart arbetsliv och andra färdiga utredningar

av *Åsa Eriksson* (S)
till statsrådet Anna Tenje (M)

den 7 januari

2024/25:308 Övervakning och kontroll av människors arbete

av *Adrian Magnusson* (S)
till statsrådet Paulina Brandberg (L)

2024/25:309 Föräldrar som söker merkostnadsersättning

av *Jessica Rodén* (S)
till statsrådet Anna Tenje (M)

den 9 januari

2024/25:310 Vaccinationsprogram för äldre

av *Sanne Lennström* (S)
till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2024/25:311 Kronofogdens försäljning av skyddsvästar

av *Rasmus Ling* (MP)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:312 Sveriges åtaganden till FN och internationella domstolen
av *Johan Büser* (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:313 Humanitära och människorättsliga insatser för den palestinska befolkningen

av *Johan Büser* (S)

till statsrådet Benjamin Dousa (M)

den 10 januari

2024/25:314 Förbud mot icke-medicinsk omskärelse

av *Sara Gille* (SD)

till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

den 13 januari

2024/25:315 En samlad översyn av hemliga tvångsmedel

av *Rasmus Ling* (MP)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:316 Unga kvinnors ekonomiska utsatthet

av *Anna Wallentheim* (S)

till statsrådet Paulina Brandberg (L)

§ 26 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 19 december

2024/25:620 Isbrytare

av *Isak From* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2024/25:621 Begränsningar av nya ansökningar till Klimatklivet

av *Jytte Guteland* (S)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2024/25:622 Tillgång till barnomsorg på obekväm arbetstid

av *Johanna Haraldsson* (S)

till statsrådet Lotta Edholm (L)

2024/25:623 Kulturellt utanförskap

av *Nima Gholam Ali Pour* (SD)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Mats Persson (L)

2024/25:624 Civilsamhällets roll för kulturarvet och kulturmiljön

av *Kristoffer Lindberg* (S)

till kulturminister Parisa Liljestränd (M)

2024/25:625 Agenda 2030-arbetet och PGU

av *Olle Thorell* (S)

till statsminister Ulf Kristersson (M)

2024/25:626 Framtiden för havsbaserad vindkraft

av *Linus Lakso* (MP)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

Prot. 2024/25:55
14 januari

2024/25:627 Förmåga att agera mot hedersrelaterat våld och förtryck i fall där barn förts ut ur landet

av *Linnéa Wickman* (S)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:628 Ungas ökande snusande

av *Ulrika Westerlund* (MP)
till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2024/25:629 Sveriges agerande mot misstänkta folkrättsbrott i Gaza

av *Olle Thorell* (S)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:630 Ökad nytta av regeringens kartläggning av intolerans

av *Staffan Eklöf* (SD)
till statsrådet Paulina Brandberg (L)

den 20 december

2024/25:631 Förhindrande av ökad konflikt vid Afrikas horn

av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:632 Skydd av judiska församlingen

av *Jacob Risberg* (MP)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:633 Stöd till palestinska val

av *Jacob Risberg* (MP)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:634 UNRWA:s unika infrastruktur

av *Olle Thorell* (S)
till statsrådet Benjamin Dousa (M)

2024/25:635 Bistånd till Somalia

av *Markus Wiechel* (SD)
till statsrådet Benjamin Dousa (M)

2024/25:636 Privata HVB

av *Maj Karlsson* (V)
till statsrådet Camilla Waltersson Grönvall (M)

2024/25:637 Ersättning i samband med infrastrukturprojekt

av *Martina Johansson* (C)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2024/25:638 Risk för skadade relationer med annat land

av *Jacob Risberg* (MP)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

den 23 december

2024/25:639 Säkerställande av stöd till Gaza

av *Olle Thorell* (S)
till statsrådet Benjamin Dousa (M)

2024/25:640 Giltighetstid för pass

av *Björn Söder* (SD)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:641 Sanktioner mot kinesiska tjänstemän för brott mot mänskliga rättigheter

av Björn Söder (SD)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:642 Rättsosäkerhet i asylprocessen för hbtqi-personer

av Andreas Lennkvist Manriquez (V)

till statsrådet Johan Forssell (M)

2024/25:643 Skillnader i utbildningslängd och sysselsättning mellan olika befolkningsgrupper

av Serkan Köse (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Mats Persson (L)

2024/25:644 HVB-hem som drivs av kriminella

av Fredrik Lundh Sammeli (S)

till statsrådet Camilla Waltersson Grönvall (M)

den 27 december

2024/25:645 Målet att utrota livmoderhalscancer

av Fredrik Lundh Sammeli (S)

till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2024/25:646 Elvatimmarsregelns påverkan på blåljusverksamhetens operativa förmåga

av Azra Muranovic (S)

till statsrådet Paulina Brandberg (L)

2024/25:647 Minskat ryskt inflytande i Afrika

av Markus Wiechel (SD)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:648 Kvinnors rättigheter i Syrien

av Aylin Nouri (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:649 Statens undandragande från AB Trav och galopp (ATG)

av Per-Arne Håkansson (S)

till statsrådet Niklas Wykman (M)

den 2 januari

2024/25:650 Fyrverkeriers påverkan på djurvälfaerden

av Sofia Skönnbrink (S)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2024/25:651 Österlenbanan

av Adrian Magnusson (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2024/25:652 Nationellt kunskapslyft för barns rättigheter

av Fredrik Lundh Sammeli (S)

till statsrådet Camilla Waltersson Grönvall (M)

den 3 januari

2024/25:653 Anonyma vittnen

av Rasmus Ling (MP)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

Prot. 2024/25:55
14 januari

2024/25:654 Regler för elstöd
av Erik Hellsborn (SD)
till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

den 7 januari

2024/25:655 Åtgärder inom svensk ekonomisk zon
av Malin Larsson (S)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2024/25:656 Diskriminering i arbetslivet av människor med funktionsnedsättning

av Jonathan Svensson (S)

till statsrådet Paulina Brandberg (L)

2024/25:657 Skogsägares rätt till kompensation vid artskydd

av Linnéa Wickman (S)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

den 8 januari

2024/25:658 Ekonomiska orättvisor för förskolor

av Stina Larsson (C)

till statsrådet Lotta Edholm (L)

2024/25:659 Ändrad hastighetsbegränsning för A-traktorer

av Isak From (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2024/25:660 Flexibilitet i lagstiftningen kring artskydd

av Kristoffer Lindberg (S)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2024/25:661 Kommission för att granska fallet da Costa

av Rasmus Ling (MP)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:662 Tryggad tillgång på kulturvirke

av Patrik Lundqvist (S)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2024/25:663 Utbyggnaden av snabbbladdare

av Elisabeth Thand Ringqvist (C)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2024/25:664 Motverkan av bedrägerier på nätet och via telefon

av Per-Arne Håkansson (S)

till statsrådet Erik Slottner (KD)

den 9 januari

2024/25:665 E22 i Skåne

av Anna Wallentheim (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2024/25:666 Barnäktenskap i Irak

av Johan Büser (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

den 10 januari

Prot. 2024/25:55
14 januari

2024/25:667 Ökat EU-engagemang i Moldavien

av Björn Söder (SD)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergård (M)

2024/25:668 Förändringar och ansvarsutkrävande i sjukvården

av Björn Söder (SD)

till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2024/25:669 Ny rättslig grund för terrorlistning av IRGC

av Markus Wiechel (SD)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergård (M)

2024/25:670 Det samhällsviktiga flyget på Säve flygplats

av Rickard Nordin (C)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2024/25:671 Väntetider för utredning av neuropsykiatriska problem

av Sanna Backeskog (S)

till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2024/25:672 Förtydliganden kring nya IKN-bestämmelser

av Rickard Nordin (C)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

den 13 januari

2024/25:673 Statsbidrag för att mildra effekterna av inflationen

av Niels Paarup-Petersen (C)

till statsrådet Lotta Edholm (L)

2024/25:674 Omställning av sjöfarten

av Ola Möller (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2024/25:675 Den svenska veterinärmarknaden

av Sofia Skönnbrink (S)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2024/25:676 Gränsvärden för PFAS i alla livsmedel

av Magnus Manhammar (S)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2024/25:677 Regeringskansliets kommunikationskostnader

av Peder Björk (S)

till statsrådet Erik Slottnér (KD)

§ 27 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 23 december

2024/25:573 Upphandling av eldhandvapen

av Björn Söder (SD)

till försvarsminister Pål Jonson (M)

den 27 december

**2024/25:592 Möjligheten att behålla fungerande system för avfalls-
kvarnar**

av *Olle Thorell* (S)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2024/25:591 Associeringsavtalet som verktyg för dialog med Israel

av *Azra Muranovic* (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:590 Barnäktenskap i Irak

av *Malin Larsson* (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:594 Aktivitetskrav inom försörjningsstödet

av *Maj Karlsson* (V)

till statsrådet Anna Tenje (M)

2024/25:593 FN:s resolution om unga, fred och säkerhet

av *Andreas Lennkvist Manriquez* (V)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

den 30 december

**2024/25:595 Skydd för minoriteter i Syrien efter HTS maktöverta-
gande**

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:596 Sverige som ett gemensamt elprisområde

av *Lars Mejern Larsson* (S)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2024/25:604 Tydlighet kring reserekommendationerna till Syrien

av *Olle Thorell* (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

**2024/25:597 Försäljning av plomberade och nedgångna bergum för
att stärka totalförsvaret**

av *Rickard Nordin* (C)

till statsrådet Carl-Oskar Bohlin (M)

**2024/25:598 Arbetsmarknadsintegration för invandrade mödrar i
Sverige**

av *Serkan Köse* (S)

till statsrådet Paulina Brandberg (L)

**2024/25:610 Situationen för övriga syskon vid misstänkt hederspro-
blematik**

av *Sanna Backeskog* (S)

till statsrådet Camilla Waltersson Grönvall (M)

2024/25:601 Invigningsceremoni i Somaliland

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

**2024/25:600 Behovet av blocköverskridande samtal om energipoliti-
ken**

av *Olle Thorell* (S)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2024/25:609 Bristande kontroll av arbetssökande i insatser hos externa leverantörer

av *Serkan Köse* (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Mats Persson (L)

2024/25:603 Åtgärder mot viltolyckor på Riksväg 73 vid Älgviken i Nynäshamn

av *Serkan Köse* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2024/25:599 Utrikespolitiska konsekvenser efter den politiska krisen i Sydkorea

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:605 Sveriges respons på Irans nya lagar mot kvinnor och könsapartheid

av *Olle Thorell* (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:606 Sydkorea och Sverige

av *Olle Thorell* (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:611 Internationella brottmålsdomstolen och Sidachefens besök i Israel–Palestina

av *Olle Thorell* (S)

till statsrådet Benjamin Dousa (M)

2024/25:602 Planerade möten i Israel

av *Linnéa Wickman* (S)

till statsrådet Benjamin Dousa (M)

2024/25:607 Nordiskt samarbete för att möta vård- och tekniksektorns utmaningar

av *Serkan Köse* (S)

till statsrådet Jessica Rosencrantz (M)

den 2 januari

2024/25:617 Palestinska rättighetsorganisationer och folkrätten

av *Olle Thorell* (S)

till statsrådet Benjamin Dousa (M)

2024/25:613 Straffansvar för den som bedriver finansiell verksamhet utan tillstånd eller registrering

av *Eva Lindh* (S)

till statsrådet Niklas Wykman (M)

2024/25:614 Rent vatten och hygien för säker mödrahälsovård

av *Olle Thorell* (S)

till statsrådet Benjamin Dousa (M)

2024/25:615 Åtgärder mot lokförarbristen

av *Olle Thorell* (S)

till utbildningsminister Johan Pehrson (L)

2024/25:616 Stärkt likvärdighet och förändring av anslag

av *Camilla Hansén* (MP)

till statsrådet Lotta Edholm (L)

Prot. 2024/25:55
14 januari

2024/25:619 Lärarutbildningsutredningen och lärarförsörjning
av *Niklas Sigvardsson* (S)
till utbildningsminister Johan Pehrson (L)

2024/25:618 Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck
av *Anna Wallentheim* (S)
till statsrådet Paulina Brandberg (L)

2024/25:624 Civilsamhällets roll för kulturarvet och kulturmiljön
av *Kristoffer Lindberg* (S)
till kulturminister Parisa Liljestrand (M)

2024/25:628 Ungas ökande snusande
av *Ulrika Westerlund* (MP)
till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2024/25:612 Arbetsmiljöverkets sanktionsmöjligheter
av *Rickard Nordin* (C)
till statsrådet Paulina Brandberg (L)

2024/25:622 Tillgång till barnomsorg på oönskad arbetstid
av *Johanna Haraldsson* (S)
till statsrådet Lotta Edholm (L)

2024/25:621 Begränsningar av nya ansökningar till Klimatklivet
av *Jytte Guteland* (S)
till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2024/25:630 Ökad nytta av regeringens kartläggning av intolerans
av *Staffan Eklöf* (SD)
till statsrådet Paulina Brandberg (L)

2024/25:620 Isbrytare
av *Isak From* (S)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2024/25:626 Framtiden för havsbaserad vindkraft
av *Linus Lakso* (MP)
till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2024/25:629 Sveriges agerande mot misstänkta folkrättsbrott i Gaza
av *Olle Thorell* (S)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

den 3 januari

2024/25:631 Förhindrande av ökad konflikt vid Afrikas horn
av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:632 Skydd av judiska församlingen
av *Jacob Risberg* (MP)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:638 Risk för skadade relationer med annat land
av *Jacob Risberg* (MP)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:633 Stöd till palestinska val
av *Jacob Risberg* (MP)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:627 Förmåga att agera mot hedersrelaterat våld och förtryck i fall där barn förts ut ur landet

av *Linnéa Wickman* (S)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:635 Bistånd till Somalia

av *Markus Wiechel* (SD)
till statsrådet Benjamin Dousa (M)

2024/25:634 UNRWA:s unika infrastruktur

av *Olle Thorell* (S)
till statsrådet Benjamin Dousa (M)

den 7 januari

2024/25:639 Säkerställande av stöd till Gaza

av *Olle Thorell* (S)
till statsrådet Benjamin Dousa (M)

2024/25:640 Giltighetstid för pass

av *Björn Söder* (SD)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:641 Sanktioner mot kinesiska tjänstemän för brott mot mänskliga rättigheter

av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:642 Rättsosäkerhet i asylprocessen för hbtqi-personer

av *Andreas Lennkvist Manriquez* (V)
till statsrådet Johan Forssell (M)

2024/25:643 Skillnader i utbildningslängd och sysselsättning mellan olika befolkningsgrupper

av *Serkan Köse* (S)
till arbetsmarknads- och integrationsminister Mats Persson (L)

den 10 januari

2024/25:646 Elvatimmarsregelns påverkan på blåljusverksamheters operativa förmåga

av *Azra Muranovic* (S)
till statsrådet Paulina Brandberg (L)

2024/25:608 Nordiskt fokus på livslångt lärande och digital utveckling

av *Serkan Köse* (S)
till statsrådet Jessica Rosencrantz (M)

2024/25:645 Målet att utrota livmoderhalscancer

av *Fredrik Lundh Sammeli* (S)
till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2024/25:649 Statens undandragande från AB Trav och galopp (ATG)

av *Per-Arne Håkansson* (S)
till statsrådet Niklas Wykman (M)

2024/25:648 Kvinnors rättigheter i Syrien

av *Aylin Nouri* (S)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

Prot. 2024/25:55
14 januari

Prot. 2024/25:55
14 januari

2024/25:647 Minskat ryskt inflytande i Afrika
av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)
2024/25:636 Privata HVB
av *Maj Karlsson* (V)
till statsrådet Camilla Waltersson Grönvall (M)
2024/25:625 Agenda 2030-arbetet och PGU
av *Olle Thorell* (S)
till statsminister Ulf Kristersson (M)

den 13 januari

2024/25:644 HVB-hem som drivs av kriminella
av *Fredrik Lundh Sammeli* (S)
till statsrådet Camilla Waltersson Grönvall (M)

§ 28 Kammaren åtskildes kl. 20.40.

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till och med
§ 14 anf. 37 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.58,
av andre vice talmannen därefter till och med § 19 anf. 82 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 21 anf. 106 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

REBECCA HEINEMANN

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen	1
§ 3 Anmälan om ersättare	1
§ 4 Anmälan om kompletteringsval.....	2
§ 5 Meddelande om statsministerns frågestund	3
§ 6 Meddelande om återrapportering från Europeiska rådets möte den 19 december	3
§ 7 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	3
§ 8 Ärenden för hänvisning till utskott	7
§ 9 Ärende för bordläggning.....	7
§ 10 Svar på interpellation 2024/25:169 om elförsörjningen i Halland.....	7
Anf. 1 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	7
Anf. 2 AIDA BIRINXHIKU (S)	8
Anf. 3 JAN RIISE (MP)	9
Anf. 4 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C).....	10
Anf. 5 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	11
Anf. 6 AIDA BIRINXHIKU (S)	12
Anf. 7 JAN RIISE (MP)	13
Anf. 8 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C).....	14
Anf. 9 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	14
Anf. 10 AIDA BIRINXHIKU (S)	15
Anf. 11 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	16
§ 11 Svar på interpellation 2024/25:182 om plan för ökad elproduktion till 2030 och 2035.....	16
Anf. 12 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	16
Anf. 13 LINUS LAKSO (MP)	18
Anf. 14 NILS SEYE LARSEN (MP)	19
Anf. 15 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	20
Anf. 16 LINUS LAKSO (MP)	21
Anf. 17 NILS SEYE LARSEN (MP)	21
Anf. 18 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	22
Anf. 19 LINUS LAKSO (MP)	22
Anf. 20 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	23
§ 12 Svar på interpellation 2024/25:220 om skillnader i elpris mellan de olika elprisområdena.....	23
Anf. 21 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	23
Anf. 22 MONICA HAIDER (S).....	25
Anf. 23 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	26
Anf. 24 MONICA HAIDER (S).....	26

Anf. 25 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	27
Anf. 26 MONICA HAIDER (S)	28
Anf. 27 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	29
§ 13 Svar på interpellation 2024/25:279 om incitament för vindkraftsutbyggnad	29
Anf. 28 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	29
Anf. 29 ÅSA ERIKSSON (S)	30
Anf. 30 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	31
Anf. 31 ÅSA ERIKSSON (S)	31
Anf. 32 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	31
Anf. 33 ÅSA ERIKSSON (S)	31
Anf. 34 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	32
§ 14 Svar på interpellation 2024/25:253 om kriminella aktörer och HVB-hem	32
Anf. 35 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)	32
Anf. 36 LARS ISACSSON (S)	33
Anf. 37 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD)	34
Anf. 38 SARA GILLE (SD)	35
Anf. 39 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)	36
Anf. 40 LARS ISACSSON (S)	37
Anf. 41 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD)	38
Anf. 42 SARA GILLE (SD)	38
Anf. 43 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)	39
Anf. 44 LARS ISACSSON (S)	40
Anf. 45 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)	40
§ 15 Svar på interpellation 2024/25:309 om föräldrar som söker merkostnadsersättning	41
Anf. 46 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)	41
Anf. 47 JESSICA RODÉN (S)	42
Anf. 48 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)	43
Anf. 49 JESSICA RODÉN (S)	43
Anf. 50 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)	44
Anf. 51 JESSICA RODÉN (S)	44
Anf. 52 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)	44
§ 16 Svar på interpellation 2024/25:274 om ungdomsarbetslösheten i Östergötland	45

Anf. 53 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L)	45
Anf. 54 EVA LINDH (S)	45
Anf. 55 JESSICA RODÉN (S)	46
Anf. 56 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L)	46
Anf. 57 EVA LINDH (S)	47
Anf. 58 JESSICA RODÉN (S)	48
(forts.)	48
Ajournering	48
Återupptaget sammanträde	48
§ 16 (forts.) Svar på interpellation 2024/25:274 om ungdomsarbetslösheten i Östergötland	49
Anf. 59 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L)	49
Anf. 60 EVA LINDH (S)	49
Anf. 61 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L)	50
§ 17 Svar på interpellation 2024/25:285 om åtgärder mot hög arbetslöshet	50
Anf. 62 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L)	50
Anf. 63 SERKAN KÖSE (S)	51
Anf. 64 JONATHAN SVENSSON (S)	52
Anf. 65 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L)	53
Anf. 66 SERKAN KÖSE (S)	54
Anf. 67 JONATHAN SVENSSON (S)	55
Anf. 68 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L)	55
Anf. 69 SERKAN KÖSE (S)	56
Anf. 70 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L)	56
§ 18 Svar på interpellation 2024/25:238 om risk för legalisering av barnäktenskap i Irak	57
Anf. 71 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	57
Anf. 72 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V)	57
Anf. 73 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD)	58
Anf. 74 SARA GILLE (SD)	59
Anf. 75 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	60
Anf. 76 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V)	61
Anf. 77 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD)	62
Anf. 78 SARA GILLE (SD)	63
Anf. 79 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	63
Anf. 80 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V)	64
Anf. 81 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	64

§ 19 Svar på interpellation 2024/25:254 om valet i Georgien och Sveriges agerande inom EU	65
Anf. 82 Utrikesminister MARIA MALMER	
STENERGARD (M)	65
Anf. 83 JOHAN BÜSER (S)	66
Anf. 84 KADIR KASIRGA (S)	66
Anf. 85 CARINA ÖDEBRINK (S)	67
Anf. 86 Utrikesminister MARIA MALMER	
STENERGARD (M)	68
Anf. 87 JOHAN BÜSER (S)	69
Anf. 88 KADIR KASIRGA (S)	70
Anf. 89 CARINA ÖDEBRINK (S)	71
Anf. 90 Utrikesminister MARIA MALMER	
STENERGARD (M)	71
Anf. 91 JOHAN BÜSER (S)	72
Anf. 92 Utrikesminister MARIA MALMER	
STENERGARD (M)	72
§ 20 Svar på interpellation 2024/25:260 om avsättandet av demokratiskt valda borgmästare i Turkiet	73
Anf. 93 Utrikesminister MARIA MALMER	
STENERGARD (M)	73
Anf. 94 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V)	73
Anf. 95 SARA GILLE (SD)	74
Anf. 96 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD)	75
Anf. 97 Utrikesminister MARIA MALMER	
STENERGARD (M)	76
Anf. 98 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V)	77
Anf. 99 SARA GILLE (SD)	78
Anf. 100 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD)	78
Anf. 101 Utrikesminister MARIA MALMER	
STENERGARD (M)	79
Anf. 102 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V)	79
Anf. 103 Utrikesminister MARIA MALMER	
STENERGARD (M)	80
§ 21 Svar på interpellation 2024/25:295 om Rysslands kidnappning av barn från Ukraina	80
Anf. 104 Utrikesminister MARIA MALMER	
STENERGARD (M)	80
Anf. 105 CARINA ÖDEBRINK (S)	81
Anf. 106 Utrikesminister MARIA MALMER	
STENERGARD (M)	82
Anf. 107 CARINA ÖDEBRINK (S)	83
Anf. 108 Utrikesminister MARIA MALMER	
STENERGARD (M)	84
Anf. 109 CARINA ÖDEBRINK (S)	85
Anf. 110 Utrikesminister MARIA MALMER	
STENERGARD (M)	85
§ 22 Svar på interpellation 2024/25:300 om situationen i nordöstra Syrien/Rojava	86

Anf. 111 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	86	Prot. 2024/25:55
Anf. 112 KADIR KASIRGA (S).....	86	14 januari
Anf. 113 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	87	
Anf. 114 KADIR KASIRGA (S).....	88	
Anf. 115 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	88	
Anf. 116 KADIR KASIRGA (S).....	89	
Anf. 117 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	90	
§ 23 Bordläggning.....	90	
§ 24 Beslut om förlängd motionstid.....	91	
§ 25 Anmälan om interpellationer.....	91	
§ 26 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	93	
§ 27 Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	97	
§ 28 Kammaren åtskildes kl. 20.40.....	102	